

Brian Philip Johansen

"Æ e så heldig"

En kvalitativ studie av enslige mindreåriges
erfaringer og opplevelser i bofelleskap

Masteroppgave i barnevern

Veileder: Berit Berg

Mai 2022

Brian Philip Johansen

"Æ e så heldig"

En kvalitativ studie av enslige mindreåriges erfaringer og opplevelser i bofelleskap

Masteroppgave i barnevern
Veileder: Berit Berg
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Det er spesielt å tenke på at fem sammenhengende år med høyere utdanning er ved veis ende. «Neste år» blir ikke lenger forbundet med forelesninger, eksamener og arbeidskrav. Likevel er det morsomt å se fem år med utdanning kulminere i en stor masteroppgave.

Jeg vil starte med å takke min veileder Berit Berg for konstruktive tilbakemeldinger, oppmuntring og flotte diskusjoner. Jeg forlot aldri kontoret ditt uten økt motivasjon og flere ideer for å angripe oppgaven.

Takk til min gode venn Levy for inspirasjonen som fikk meg til å jage en utdanning innenfor barnevern, jeg gleder meg til det er min tur til å spille veggen din når du skal skrive master.

Takk til deg Lone som hjalp meg nå høyder innenfor høyere utdanning jeg ikke trodde jeg var kapabel til, støtte, de ekstremt harde klemmene når vi så hverandre og ditt gode vennskap.

Takk til deg Barbara for ditt iherdige forsøk på å skjerpe min «umulige» rettskriving, støtten, alle fagsamtaler og ikke minst all galskapen som inngår i vennskapet vårt.

Jeg vil også takke mine medstudenter Hanne og Margrethe. I to år har vi ledd, motivert, støttet og diskutert med hverandre i tunge eksamensperioder og produktive (i varierende grad) sammenkomster.

Til slutt vil jeg takke Kine, Frida og Preben som har bidratt til rekruttering av informanter og ikke minst mine informanter som har tatt seg tiden til å prate med meg og dele deres opplevelser og erfaringer.

Trondheim, april 2022

Brian Philip Johansen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	5
Abstract	6
1.0 Innledning	7
1.1 Bakgrunn for valg av tema	7
1.2 Problemstilling og avgrensning	8
2. Bakgrunn	9
2.1 Enslige mindreårige – Hvem er de?	9
2.2 Statistikk	10
2.3 Ansvar for enslige mindreårige i Norge	10
2.4 Mottak & Bosetting	11
2.5 Systemet i andre nordiske land	12
2.6 Bofelleskap for enslige mindreårige	13
3.0 Kunnskapsstatus	15
3.1 Innledning	15
3.2 Kunnskapsoppsummeringer	15
3.3 Skole og utdanning	16
3.4 Overgang til voksenlivet	19
3.5 Psykisk helse	20
4.0 Metode	23
4.1 Veien til problemstillingen	23
4.2 Kvalitative intervju	24
4.3 Intervjuguide	26
4.4 Utvalg og rekruttering	27
4.5 Forberedelse til intervju	28
4.6 Gjennomføring av intervju	29
4.7 Transkribering	29

4.8	Analyse av data.....	30
4.9	Reliabilitet	30
4.10	Validitet & overførbarhet	31
4.11	Etiske refleksjoner	31
4.12	Informert samtykke	33
4.13	Anonymitet og konfidensialitet.....	34
4.14	Konsekvenser av deltakelse i studien.....	34
4.15	Forforståelse.....	34
4.16	Forbehold	35
5.0	Ungdommenes erfaringer	37
5.1	Presentasjon av informanter.....	37
5.1.1	Hamid	37
5.1.2	Ghaf	37
5.1.3	Nadir	37
5.1.4	Sara	38
5.2	Helhetlige inntrykk	38
5.3	Tematisk gjennomgang	40
5.3.1	Fritid	41
5.3.2	Relasjoner	43
5.3.3	Læring.....	45
5.3.4	Økonomi	47
5.3.5	Aktiviteter	48
5.3.6	Boforhold.....	49
5.3.7	Integrering.....	51
6.0	Diskusjon av funn	54
6.1	Betydning av et hjem.....	54
6.2	En fritid med oppfølging og aktiviteter	57
6.3	Omsorgsfulle ansatte og problematisk nettverksbygging	62
6.4	Læring på vei til selvstendighet	65
6.5	Økonomisk påvirkning på hverdagen	69
6.6	Mestring, informasjon og integrering.....	73

<i>6.7 Mellom avhengighet og selvstendighet .....</i>	<i>78</i>
<i>6.8 Nye tema .....</i>	<i>82</i>
7.0 Avslutning og videre forskning	83
8.0 Litteraturliste:	85
Vedlegg 1: Intervjuguide	92
Vedlegg 2: Informasjonsskriv	94
Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD.....	97

Sammendrag

Formålet med denne studien er å undersøke enslige mindreåriges opplevelser og erfaringer ved å bo på bofelleskap for gruppen. Problemstillingen er som følgende:

Hvilke erfaringer og opplevelser har tidligere enslige mindreårige flyktninger fra å ha bodd på bofelleskap?

Studien legger kvalitativ metode til grunne for datainnsamling og diskusjon. Dybdeintervju er benyttet for datainnsamling hvor det er brukt en delvis strukturert intervjuform. Utvalget består av fire informanter som har bodd på bofelleskap for enslige mindreårige i Trøndelag. Resultatet av datainnsamling er fire intervjuer hvor lengden varierer mellom 40 til 55 minutter. Tidligere forskning på feltet og om gruppen er brukt i diskusjonen av datamaterialet.

Diskusjonen av intervjuene viser hvilken betydning bofelleskap hadde for informantene. Fritiden preges av venner og aktiviteter som ga sosial læring, mulighet for å danne relasjoner og reduserte ensomhet. I bofelleskap inngår ansatte og beboere i et samhold som kan trekkes parallellt til det å ha en alternativ familie. Omsorg, oppfølging og følelsen av at de ansatte bryr seg har en stor betydning for beboernes integrering og trivsel. Økonomi er et komplisert tema ettersom de økonomiske rammebetingelsene kan gå utover hverdagen til de ungdommene. Samtidig står personlig økonomi som en bekymring, men biveiledning kan være med å gi mestring i å budsjettere egen økonomi som kan gjøre det lettere å klare seg økonomisk når en senere bor selvstendig.

Boveiledning er med å lære beboerne å bli mer selvstendig som kommer til nytte når ungdommene flytter ut fra bofelleskapet. Det norske språk står sentralt hos informantene om hva som er viktig å lære og hva de har lært på bofelleskapet. Leksehjelp i regi av frivillige organisasjoner, bofelleskapet eller skolen har en viktig betydning for å mestre det norske skolesystemet. I starten oppleves det som merkelig å bo med andre en ikke kjenner og har tett oppfølging av ansatte, men etter hvert blir en oftest venner med de man bor med. At huset har rom, er rent, har egne soverom og gode fasiliteter er noe som settes pris på etter botid på mottak. Gjennom oppfølging og informasjon fra ansatte spiller bofelleskapet inn i å integrere beboerne. Alle de nevnte elementene har en påvirkning på de enslige mindreåriges psykiske helse ettersom alt henger sammen med tilværelsen i et nytt land.

Abstract

The purpose of this study is to investigate unaccompanied minor's experiences with living in a collective housing for the group. The research question is:

What experiences have previously unaccompanied minor refugees from having lived in collective housing?

This study uses a qualitative approach for generating data and discussion. Interviews are used for generating data, where a semi-structured interview form is used. The data material consists of four interviews from former residents of a collective housing in Tronderlag. This resulted in interviews which lasted between 40 and 55 minutes. Previous research is used in the discussion of the data material.

The discussion of the interviews shows the significance the collective housing had for the informants. Free time is spent on friends and activities which gave social learning, opportunities for relationships and reduce loneliness. Employees and residents is a part of unity that draws parallels to family. Care, follow-up and the feeling of employees which cares have a great significance for the resident's integration and well-being. Economy is a complicated theme because of the economical framework conditions which can affect everyday life for the youth. At the same time, personal finances are a concern, but housing guidance can help to master budgeting one's own finances, which can make it easier to manage financially when one later lives independently.

Housing guidance helps to teach the residents to become more independent, which is useful when the young people move out of the collective housing. The Norwegian language is central to the informants when it comes to what is important to learn and what they have learned in the collective housing. Homework help under the auspices of voluntary organizations, the housing association or the school is important for mastering the Norwegian school system. In the beginning, it is perceived as strange to live with others you do not know and have close follow-up of employees, but eventually you usually become friends with those you live with. The fact that the house has rooms, is clean, has its own bedrooms and good facilities is something that is appreciated after living time at reception. Through follow-up and information from employees, the housing association plays a role in integrating the residents. All the mentioned elements have an impact on the mental health of unaccompanied minors as everything relates to life in a new country.

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Enslige mindreårige- asylsøkere og flyktninger har vært gjenstand for forskning i mange år. I nyere tid har gruppen fått mer oppmerksomhet i media i den mye omtalte «Flyktningkrisen» fra 2015. Mye av debatten om gruppen i mediebildet gikk til en avgrenset del av gruppen som ble kalt «Oktoberbarna» som kom til Norge og fikk sin fødselsdato dagen etter de ble registrert som asylsøkere. Disse enslige mindreårige kom i september, oktober og november så kallenavnet gjelder ikke bare de som kom i oktober. Grunnet manglende dokumentasjon på faktisk fødselsdato ble det beregnet at mange av de som kom i 2015 at de var 16 år. De oppholdte seg i landet på en begrenset oppholdstillatelse fram til de fylte 18 år som gjorde at de i 2017 måtte returnere til sitt hjemland.

I ettertid av debatten som ble gjort på stortinget fikk nå mange av «Oktoberbarna» behandlet søknadene sine på nytt etter såkalte «sårbarhetskriterier» og en del returnerte til Norge i påvente av ny behandling av oppholdstillatelse. Dette resulterte at mange av «Oktoberbarna» fikk innvilget opphold på nytt på bakgrunn av sterke menneskelige hensyn. I likhet med «Oktoberbarna» bor enslige mindreårige på mottak basert på hvilken alder de er i fram til oppholdstillatelse er avklart. Om de får innvilget oppholdstillatelser starter myndighetene en bosettingsprosess for å finne en kommune de kan fortsette å bo fremover. I denne prosessen vil den aktuelle kommunen finne et passende bo- og omsorgstilbud for den enslige mindreårige.

Det er ulike bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige, som blant annet baseres på hvilken alder de er. Forskning og litteratur har gjennom årene sett på de ulike tilbudene og deres innhold. Et bo- og omsorgstilbud som er ofte brukt for de som er i ungdomsalderen er bofelleskap som er en kollektiv boform hvor en bor med andre i samme situasjon som en. Min interesse i temaet er faglig. Jeg har en bachelorgrad i barnevern hvor jeg skrev om enslige mindreårige ettersom dette er en gruppe jeg interesserer meg stort for. Videre har jeg erfaring med arbeid i barnevernsinstitusjon. Selv om målgruppen og eventuell problematikk er ulik fra barnevernsinstitusjoner til bofelleskap for enslige mindreårige, så er den kollektive boformen med andre i samme aldersgruppe noe som er likt.

Min interesse til temaet er mer direkte tilknyttet til hvordan det har vært for enslige mindreårige å bo i bofelleskap og hvilke erfaringer og opplevelser de har gjort seg knyttet til dette. Det er mye forskning i Norge på de ulike bo- og omsorgstilbudene til Enslige mindreårige. Det som derimot er «savnet» er deres egne stemmer. Deres perspektiver, erfaringer og opplevelser av å bo på bo- og omsorgstilbud er det store mangler på (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik & Valenta, 2018, s. 77).

1.2 Problemstilling og avgrensning

Det er på bakgrunn av mangelen av de enslige mindreåriges egne perspektiver, opplevelser og erfaringer ved å bo på bo- og omsorgstilbud og min egen faglige interesse som denne studien baserer seg på. Jeg ønsker å intervju personer som kom til Norge som enslige mindreårige og har bodd på bofelleskap for gruppen for å få kunnskap om opplevelser og erfaringer de har gjort seg etter å ha bodd på bofelleskap.

Dermed blir problemstillingen for denne oppgaven som følgende:

Hvilke erfaringer og opplevelser har tidligere enslige mindreårige flyktninger fra å ha bodd på bofelleskap?

Med problemstillingen kommer tilhørende forskningsspørsmål:

1. Hvordan opplevde enslige mindreårige privatliv og fritid når de bodde i bofelleskap?
2. Hvilke relasjoner hadde de mens de bodde på bofelleskapet?
3. Hvilken oppfatning hadde de enslige mindreårige om hverdagen i bofelleskap?

Studien er avgrenset til bofelleskap som bo- og omsorgstilbud og ikke andre tilbud som er treffende for gruppen. Videre er studien avgrenset til de enslige mindreåriges egne erfaringer og opplevelser som gjør at nåværende og tidligere ansatte på bofelleskapene ikke vil bli intervjuet for denne studien.

2. Bakgrunn

2.1 Enslige mindreårige – Hvem er de?

Enslige mindreårige er i Norge betegnet som barn og unge under 18 år som ankommer landet uten foreldre eller andre personer med et foreldreansvar, uavhengig om de er ledsaget om de blir ledsaget av voksne omsorgspersoner eller ikke (Eide, 2020b, s. 30). De kommer fra ulike land, kulturer, religioner og folkegrupper. De kan ha sin opprinnelse i ulike regioner, store byer eller små steder. Økonomisk og sosial bakgrunn varierer samtidig som de ofte har ulik skolegang, kunnskap og kompetanse. Gruppen består av både jenter og gutter, som kan tilhøre ulike folkegrupper og begge sider av konflikter i hjemlandet (Svendsen et al., 2018, s. 8). Behov for psykososial oppfølging er også varierende basert på traumatiske hendelser før, under og etter flukten (Eide, 2020b, s. 31).

Til tross for at de er en heterogen gruppe så har Barne-, familie- og likestillingsdepartementet påpekt tre kategorier som er til felles for de enslige mindreåriges livssituasjon. De tre kategoriene er ment til å være til hjelp for administrering av mottaksarbeidet og det psykososiale arbeidet med gruppen. For det første er de uten foreldrenes umiddelbare omsorg, veiledning og beskyttelse. For det andre befinner de seg i et fremmed land med tilhørende fremmed språk, kultur og tradisjoner. Til sist kommer de som flyktning fra samfunn som er preget av væpnet konflikt eller annen form for organisert vold og er traumatisert i varierende grad etter tap av trygge rammer og omsorgspersoner, savn, sorg, forfølgelse, nød og/eller overgrep (BLD, sitert i Eide, 2020b, s. 30).

Det er ulike grunner til at enslige mindreårige har forlatt deres hjemland. Væpnede konflikter eller alvorlige forstyrrelser i hjemlandet (Ayotte, sitert i Kohli, 2007, s. 32) som en så i forbindelse med den mye omtalte «flyktningkrisen» i 2015 hvor en stor andel flyktninger flyktet fra Afghanistan. Flukt i forbindelse med grunner i flyktningkonvensjonen som forfølgelse basert på politisk ståsted, etnisk opprinnelse, religion, nasjonalitet eller tilhørighet til en sosial gruppe. En andel har også flyktet grunnet at det er separert fra sine foreldre som er forsvunnet, fengslet, døde eller hadde forlatt barna sine. Deprivasjon i hjemlandet har medført flukt ettersom det kan medføre å bo på gata eller brutale omstendigheter i barnehjem. Menneskehandel, tortur utført av myndighetene, mangel på utdanningsmuligheter, uklare grunner, tradisjonelle praksiser som skader, flukt mellom asylland til et annet og nekte eller

desertering av militærtjeneste er grunner til at enslige mindreårige flykter (Ayotte, sitert i Kohli, 2007, s. 32)

2.2 Statistikk

Fra 1996 til og med 2018 har 9 943 enslige mindreårige flyktninger fått opphold i Norge og blitt bosatt i en kommune. De ankommer fra ulike land, men enslige mindreårige med bakgrunn fra Afghanistan utgjør nesten halvparten av ankomstene mens henholdsvis Eritrea, Somalia og Syria også utgjør en stor andel av ankomstene. Forskjellen i kjønn i ankomststatistikken viser at majoriteten av enslige mindreårige er gutter, hvor det landet hvor det kommer flere jenter enn gutter er Etiopia (Kirkeberg & Lunde, 2020, s. 16-18).

Fram til 2008 og 2009 hadde det vært høye ankomsttall sammenlignet med hvordan det har vært det i årene før. I 2008 var det i overkant av 1000 asylsøknader fra enslige mindreårige, mens i 2009 var det nærmere 2500 asylsøknader. Fra 2010 til og med 2014 var enten litt i underkant eller overkant 1000 asylsøknader i året. I 2015 var det en betraktelig økning i asylsøknader, hvor det var over 5000 asylsøknader fra enslige mindreårige. I 2016 fram til og med 2019 var det betraktelig lavere asylsøknader enn tidligere hvor det var omtrent 300 søknader i 2016. Antall søkere hadde en synkende trend med omtrent 200 søknader årlig i perioden 2017 til og med 2019 (Kirkeberg & Lunde, 2020, s. 13).

Oslo, Trondheim, Bergen, Kristiansand, Vadsø, Stavanger og Bærum er kommunene som har bosatt flest ny ankommende enslige mindreårige. Oslo, Trondheim, Bergen og Stavanger har flere enslige mindreårige boende i sine kommuner enn det de har bosatt som viser til at en stor andel flytter fra bosettelseskommunen sin, hvorav flest bor i Oslo (Kirkeberg & Lunde, 2020, s. 27-28). Omtrent 600 som ankom Norge som enslige mindreårige har flyttet fra landet, majoriteten av disse ble bosatt i årene rundt årtusenskiftet, derimot har også det vært fraflytting av de som ble bosatt i 2009 og 2010 (Kirkeberg & Lunde, 2020, s. 21).

2.3 Ansvar for enslige mindreårige i Norge

Det er den norske staten som har ansvar for enslige mindreårige i Norge, men det er ulike aktører i staten som har ansvar for to grupper av enslige mindreårige. Frem til 2007 hadde Utlendingsdirektoratet (heretter UDI) ansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere i landet. Ansvaret ble delt opp hvor barne- ungdoms- og familieetaten (heretter Bufetat) tok

ansvaret for enslige mindreårige under 15 år, mens ansvaret for de over 15 år skulle ved en senere anledning overføres til Bufetat. Denne overføringen har enda ikke forekommet, dermed står fortsatt UDI med ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år (Svendsen et al., 2018, s. 11). Etter enslige mindreårige har registrert seg hos politiets utlendingsenhet blir de plassert i omsorgssentre om de er under 15 år drevet av Bufetat eller private aktører (Eide, 2020b, s. 32).

De over 15 år blir først plassert i et transittmottak hvor de går igjennom en helseundersøkelse, utfører asylintervjuet og eventuelt en aldersundersøkelse (Lidén mfl; Lidén, sitert i Eide, 2020b, s. 32). De blir dernest plassert i egne mottak for enslige mindreårige eller asylmottak med egne avdelinger for enslige mindreårige som er drevet av UDI (Eide, 2020b, s. 32). Etter utlendingsloven har enslige mindreårige en rett til å få oppnevnt en representant (tidligere kalt «verge»). Denne representanten skal statsforvalteren oppnevne og det er statsforvalterens plikt å gi tilstrekkelig opplæring, veiledning og bistand til representanten, samt føre tilsyn med representantene i statsforvalterens fylke. Representantens oppgave er å ivareta den enslige mindreåriges interesser i asylsaken. Dette innebærer å være til stede i samtaler mellom myndighetene og den enslige mindreårige, hjelpe den enslige mindreårige med undersøkelser knyttet til identitet og alder (Berg, Grønås-Werring, Meltevik, Svendsen & Viblemo, 2021). Videre skal representanten ha kontakt med advokaten til den enslige mindreårige og holde seg oppdatert på saken samt bistå i å oppspore familiemedlemmer eller omsorgspersoner. Dette etter utlendingsloven § 98 d (Stang, 2020, s. 146).

2.4 Mottak & Bosetting

I det forrige delkapittelet var jeg kort innom mottak av enslige mindreårige til Norge. I arbeidet med denne gruppen skiller man mellom en mottaksfase og en bosettingsfase (Eide, 2020b, s. 32). Som nevnt ovenfor registrerer enslige mindreårige seg hos politiet før de blir plassert i et mottak basert på hvilken alder de er. I mottaksfasen venter enslige mindreårige på enten innvilget opphold eller avslag. Videre er fasen forbundet med en periode med venting. Etter asylsøkingen venter enslige mindreårige på å få tildelt en kommune de kan bosettes i, eller på nye vedtak eller klage eller uttransportering av landet. Mottaksfasen er heller ikke forutsigbar og kan vare i noen uker til noen år (Eide, 2020b, s. 32-33).

Bosettingsfasen påbegynner i det den enslige mindreårige har fått lovlig oppholdstillatelse, fått tildelt en kommune og blir bosatt i kommunen. Denne bosettingsfasen kan deles inn i to faser, bosettingsforberedende fasen og bosettingsarbeidet. I den bosettingsforberedende fasen har de enslige mindreårige mulighet til å ønske seg til en kommune. Derimot er det et mål om å ta i bruk alle tilgjengelige vedtaks plasser som gjør at i tilfeller har enslige mindreårige begrenset innflytelsesmakt når det kommer til valg av kommune (Svendsen et al., 2018, s. 12-13).

Etter positivt svar fra en kommune som er forespurt fra integrerings- og mangfoldsdirektoratet (heretter IMDi) eller Bufetat om bosetting så oversendes informasjon om den som skal bosettes til kommunens ansvarlige. Den aktuelle kommunen starter da med det konkrete bosettingsarbeidet hvor de skal finne en bo- og omsorgsløsning som er tilstrekkelig for den som skal bosettes. Dette omfatter bolig, sosiale ytelser, utdanning og ulike omsorgs- og støttetiltak. I denne prosessen samarbeider kommunen med Bufetat eller IMDi, asylmottaket og den enslige mindreåriges verge (Svendsen mfl., Thorshaug mfl., sitert i Svendsen et al., 2018, s. 13).

Det er ulike botiltak som blir anvendt for enslige mindreårige. Vanligvis vil de som er under 15 år få slekts plassering eller plassering i «etniske» eller «norske» fosterhjem, ordinære, forsterkede eller beredskapshjem (Svendsen, Thorshaug & Berg, 2010, s. 29). For enslige mindreårige over 15 år blir oftest plassert i hybelleilighet med oppfølging etter behov eller bofelleskap. De som er fylt 18 år blir oftest tildelt en hybelleilighet uten tilsyn. Uansett alder kan enslige mindreårige også bli plassert i kommunale eller statlige barnevernsinstitusjoner. Videre kan en bli bosatt uten noen tilrettelagt bo- og omsorgsløsning fra kommunen (Svendsen et al., 2010, s. 29).

2.5 Systemet i andre nordiske land

Dersom vi ser over til Sverige er systemet for enslige mindreårige noe annerledes enn i Norge. Enslige mindreårige som ankommer Sverige blir først plassert i en ankomstkommune, for så å bli plassert i en bostedskommune. Dette gjennomføres av *Migrationsverket* som er den svenske myndigheten som gjennomfører landets utlendingspolitikk. I selve asylprosessen til Sverige tillegges enslige mindreårige egne meninger mer vekt dersom de er 15 år eller eldre (Byrne & Hansen, 2018). I bostedskommunen er de vanligste boløsningene

byggeboliger og hjem for omsorg og overnatting hvor den førstnevnte er den mest ønskede løsningen. For yngre enslige mindreårige blir oftest familiehjem anvendt. Dersom den enslige mindreårige har slekt i Sverige vil den enslige mindreårige bli plassert i en bolig i samme kommune som sin slekt (Çelikaksoy & Wadensjö, 2016a). I Sverige ser vi at alder utgjør en mindre forskjell på hvordan enslige mindreårige blir behandlet i det svenske systemet. Der hvor alder utgjør en forskjell er det hvilken boløsning de enslige mindreårige får og innflytelse på asylsaken. Videre er det kun en myndighet som har ansvar for de enslige mindreårige i kontrast til Norge hvor ansvaret er delt mellom UDI og Bufetat basert på alder.

I Danmark blir enslige mindreårige tatt inn til mottak med en gang ved ankomst og registrering skjer påfølgende dag (Byrne & Hansen, 2018). Enslige mindreårige får opphold til fylte 18 år, etter dette må de i forkant registrere en ny søknad og dermed bli behandlet som en voksen asylsøker. Dersom de ikke gjør dette blir de sendt ut av landet når de fyller 18 år (Çelikaksoy & Wadensjö, 2016b). Det er mange boløsninger for de enslige mindreårige i Danmark, derimot blir de som er 17 år eller eldre tildelt spesielle plasser på mottak for voksne (Byrne & Hansen, 2018). Bruken av midlertidige oppholdstillatelser frem til fylte 18 år er noe det danske systemet har likhetstrekk med vårt system. Tidlig registrering av de enslige mindreårige er også et element som deles med Norge.

Ved ankomst i Finland blir enslige mindreårige henvist til landets barnevern uten at det blir foretatt alderstesting umiddelbart (Byrne & Hansen, 2018). Vanligvis gis det permanente oppholdstillatelser, men dersom tillatelsen gis på humanitære grunner er oppholdstillatelsen midlertidig (Çelikaksoy & Wadensjö, 2016b). Etter ankomst og henvisning til barnevernet så blir enslige mindreårige plassert i gruppehjem eller støttende botiltak for enslige mindreårige (Byrne & Hansen, 2018). Finland deler med alle landene som nevnt i dette delkapittelet med Norge at alder har en betydning. Midlertidige opphold er tillatelser som praktiseres, hvor det finske systemet har blitt strengere med å evaluere de midlertidige tillatelsene. Dette vil bety at de enslige mindreårige som har opphold på midlertidig basis i større grad kan bli sendt ut av landet ved fylte 18 år (Byrne & Hansen, 2018).

2.6 Bofelleskap for enslige mindreårige

Som nevnt tidligere er bofelleskap tiltenkt den eldre andelen av enslige mindreårige som vil si at de oftest kommer fra asylmottak eller mottak med egne avdelinger for enslige mindreårige

til bofelleskap. Bofelleskap for enslige mindreårige blir vanligvis satt sammen av IMDi, men noen ganger gjør kommunene dette selv. Enslige mindreårige har mulighet for å få utbetalt bostøtte og introduksjonsstønad som blant annet går til å betale utgifter knyttet til å bo i bofelleskap (IMDi, 2010). Bofelleskap for enslige mindreårige er ikke nødvendigvis det samme for alle hvorav mange er lik institusjoner (Myhrer og Stenerud, sitert i Svendsen et al., 2018).

En finner også bofelleskap som ikke har voksne fast til stedet. I bofelleskap som kun innehar tilsyn vektlegges selvstendigheten mer enn voksenrelasjonen. Kommunene som benytter seg av denne formen for bofelleskap hevder at de enslige mindreårige får mer trening i selvstendighet samtidig som voksnes trygghet er til stede (Garvik mfl., sitert i Svendsen et al., 2018). Det er tilsynelatende ingen kriterier når enslige mindreårige blir plassert i bofelleskapene. Beboerne er i ulike aldre, familiesituasjoner i hjemlandet, arbeids- og skolesituasjon. Botiden er ulik, hvor noen bor lenge mens i andre bofelleskap er botiden kort og utskiftninger er vanlige (Paulsen, Thorshaug & Berg, 2010).

I Trondheim er det i skrivende stund to bofelleskap for enslige mindreårige. *Emilie Kroghs vei* bofelleskap har seks leiligheter hvor alderen til ungdommene varierer med 16-19 år. Botilbudet har to felles stuer og et felles kjøkken. Enslige mindreårige som bor her skal håndtere sin egen økonomi og være i stand til å bo alene, men samtidig har et behov for støtte, veiledning og tilrettelegging. *Ole Øisangs vei* bofelleskap er en stor enebolig knyttet til et hus med to treningshybler. Bofelleskapet har en kapasitet på seks ungdommer i alderen 14-18 og to plasser i alderen 17-19 på treningshyblene. Hensikten med hyblene er selvstendig botrening som er med på en trygg overgang til utflytning for beboerne. Bofelleskapet er for enslige mindreårige med et større omsorgsbehov enn de andre husene. Her får noen ungdommer utbetalt penger mens noen disponerer deler av økonomien sammen med voksne (Trondheim Kommune, 2021). Som statistikken viser har ankomstene av enslige mindreårige til Norge blitt redusert de siste årene. Dette har medbragt konsekvenser for bofelleskap for enslige mindreårige. Ettersom etterspørselen etter bofelleskap er redusert grunnet ankomsttallene har dette medført at flere bofelleskap i landet har blitt langt ned eller benyttes til andre formål.

3.0 Kunnskapsstatus

3.1 Innledning

Forskningen på enslige mindreårige har vært økende de siste årene. I lys av oppgaven min vil jeg i dette kapitlet legge et fokus på en rekke områder som er relevante. Først vil jeg kort ta for meg to kunnskapsoppsummeringer og en bok som har blitt publisert ettersom de viser til ulike forskningsartikler og publikasjoner som vil være relevant å ta for seg. Videre vil jeg ta for meg skole og utdanning ettersom det er en arena som enslige mindreårige tilbringer og ønsker å delta på.

Jeg vil også ta for meg forskningen som er gjort innenfor psykisk helse ettersom enslige mindreårige er en gruppe som ofte er blitt presset til flukt av konflikter og andre hendelser som er utenom deres kontroll. Forskning på overgangen til voksenlivet vil være til hjelp ettersom majoriteten av enslige mindreårige som plasseres på bofelleskap gjerne bare har tre- til fire år før de er ansett juridisk som voksne.

3.2 Kunnskapsoppsummeringer

Det har vært forsket på ulike områder knyttet til enslige mindreårige. For å få en grunnleggende oversikt har det blitt publisert to kunnskapsoppsummeringer knyttet direkte opp mot enslige mindreårige. Den første var publisert i 2010 av regionsenter for barn og unges psykiske helse, helseregion øst og sør og var utarbeidet av Ketil Eide og Tuva Broch. De hevdet innledningsvis at det var behov for en kunnskapsstatus for gruppen med et særlig fokus på norske forhold, samtidig som den kunne belyse hvilke behov det var for videre forskning innenfor temaet (Eide & Broch, 2010).

I 2014 publiserte NTNU samfunnsforskning en kunnskapsstatus om møter mellom innvandrere og barnevernet. Selv om publikasjonen ikke som helhet handlet om enslige mindreårige, hadde den et kapittel som omhandlet gruppen (Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014). Den sist publiserte kunnskapsoppsummeringen om enslige mindreårige ble gitt ut av NTNU Samfunnsforskning i 2018 på oppdrag fra IMDi. I publikasjonen ble det hevdet innledningsvis at forskningen på gruppen hadde frem til 2010 vært noe begrenset. Derimot var behovet for en kunnskapsoppsummering til stede ettersom det hadde vært en del forskning på gruppen de siste årene (Svendsen et al., 2018).

En bok som kan nevnes i sammenheng med kunnskapsoppsummeringene er *Barn på flukt – psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* med Ketil Eide som redaktør. Den ble publisert i 2012, med en revidert utgave utgitt i 2020. Som redaktør Eide påpekte i forordet til 2. utgave så hadde mye skjedd siden den gang, blant annet endringer i praksisens gjennomføring i asyl- og innvandringspolitikk og ny forskning var kommet (Eide, 2020a). Den første utgaven har fortsatt aktuell kunnskap i seg, mens den nye boken har nye temaer som introduseres. Boken er inntil teoretisk og internasjonal oversikt over enslige flyktningbarn, kunnskapsoversikt om enslige mindreårige, innvandringshistorikk, flyktningbarns rettsstilling, samtaler med enslige flyktningbarn, skole, overgang til voksenlivet og det psykososiale arbeidet for å nevne noen. Ettersom boken ikke kun fokuserer på psykososialt arbeid egner også boken seg som en kunnskapsoppsummering vedrørende enslige mindreårige.

3.3 Skole og utdanning

Tidlige forskningsbidrag som gjelder enslige mindreåriges skole og utdanning har påpekt det samme som forskningen viser i dag: de enslige mindreårige viser en stor interesse for skole og utdanning. Kohli (2007) fant igjennom sitt prosjekt med enslige mindreårige i England at de har et ønske for å satse på skole og utdanning. Videre kom det også frem at skole- og utdanning er en viktig sosial arena for de enslige mindreårige samtidig som det er med å skape en struktur i hverdagen (Wade, sitert i Eide & Broch, 2010, s. 87). I England var inntrykket at enslige mindreårige kom med høye ambisjoner innenfor utdanning, eksempelvis ved å utdanne seg til å bli lege eller ingeniør. Derimot hadde ikke mange enslige mindreårige det språknivået i engelsk som kreves på universiteter i England (Stanley, sitert i Kohli, 2007, s. 56-57). Språkproblematikk knyttet til skole og utdanning er ikke ukjent i Norge, noe jeg vil komme tilbake til i dette delkapittelet.

I *Mangfold og mestring* ble det lagt frem ulike modeller til opplæringstilbud for nyankomne elever som er minoritetsspråkelige. Utvalget presiserte at det var essensielt med tydelige retningslinjer for opplæringens organisering samt en nasjonal standard for overføring fra opplæringstilbud til ordinært undervisningstilbud. Utvalget påpekte videre at mange flyktningbarn har manglende opplæring i lesing og skriving i noen som helst språk, som også medfører komplikasjoner både til læring i morsmål og det norske språk (NOU 2010: 7).

Skoleeiere og skoleledere har også etterlyst mer tidlige føringer på nasjonalt nivå angående innholdet på innføringstilbudet (Thorshaug & Svendsen, sitert i Svendsen et al., 2018).

For yngre enslige mindreårige begynner de i likhet med andre flyktningbarn fort på skolen (Pastoor, 2020, s. 211). Det finnes ulike modeller for innføringstilbud til flyktningbarn. Ordinære klasser hvor de får et opplæringstilbud etter dag en eller etter innføringsklassen i ordinære klasser med norske barn ved nærskolen sin. Særskilte innføringsklasser hvor det blir gitt opplæringstilbud i egne klasser for innføring i en skole valgt av kommunen, hvor tilbudet er spesielt tilrettelagt for nye minoritetsspråklige elever. Kombinerte klasser er ordinære klasser kombineres med innføringsklasser, hvor elevene er i en vanlig klasse samtidig som de deltar på et innføringstilbud med språkopplæring. Til sist er det egen innføringsskole hvor nye barn som er asylsøkere får tilpasset opplæringstilbud som ikke må være nærskolen (Pastoor, 2020, s. 211-212). De yngre starter relativt raskt med skolegangen, og det er også verdt å bemerke at de har rett og plikt til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven (Svendsen et al., 2018).

I Norge har det vært forskning på skole og utdanning for enslige mindreårige hvor Lutine De Wal Pastoor har stått for store bidrag til dette området. Prosjektet *Enslige mindreårige flyktninger i bosettings- og integreringsfasen – med fokus på utdannings- og skolesituasjonen* (FUS) ledet av Pastoor var et prosjekt som ble gjennomført i tidsrommet 2010-2017. Prosjektets hensikt var økt kompetanse om bo- omsorgs- og utdanningstilbudet til enslige mindreårige fra 16 år og oppover i kommunene de er bosatt i, samtidig som deres erfaringer med nevnte tilbud ble fanget. Videre ville prosjektet belyse om hvilke tiltak eller tilbud som kan hemme eller fremme flyktningungdoms muligheter for å gjennomføre skole og utdanning. Avslutningsvis tok prosjektet sikte for å øke fagpersoners bevissthet rundt enslige mindreåriges faglige og psykososiale behov (Pastoor, u.å.). Prosjektet resulterte i bokkapitler, artikler til internasjonale og nasjonale fagtidsskrifter og doktorgradsavhandling. Det er tydet til at den psykiske hjelpen enslige mindreårige får igjennom skolen er «tilfeldig» og dermed er det et behov for at skolene blir mer kompetente når det kommer til flyktningbarn i skolesystemet (Pastoor, 2015). Samtidig vil det være vanskelig for skolen å møte de enslige mindreåriges mangfoldige psykososiale og utdanningsbehov (Pastoor, 2017).

Skolen betyr mye for enslige mindreårige ettersom det er en arena hvor de kan lære og utvikle seg, men også møte andre jevnaldrende, danne vennskap og bygge sosiale nettverk (Svendsen

& Berg, 2017; Pastoor, 2020). Samtidig kommer en stor andel av de til Norge med avbrutt skoleløp samtidig som de kan ha liten eller mangelfull utdanning fra hjemlandet (Berg mfl.; Svendsen mfl., sitert i Pastoor, 2020, s. 216). For enslige mindreårige som er i alder til videregående opplæring kan de når de har fått oppholdstillatelse påbegynne videregående opplæring, dersom de har fullført utdanning tilsvarende ni år norsk grunnskole. Dersom en søknad om å få begynne på videregående opplæring blir avslått har enslige mindreårige rett til grunnskoleopplæring for barn og voksne over 16 år (Pastoor, 2020, s. 217-218). Mange enslige mindreårige ankommer i en alder av 16 år eller eldre og uten grunnskoleopplæring. Dette kan ses problematisk på ettersom retten og plikten til grunnskole gjelder barn og unge i alderen 5-15 år. De får dermed sin grunnskoleopplæring gjennom voksenopplæringen kommunen tilbyr (Svendsen et al., 2018). Derimot har endringer de siste årene gjort tilbudet til de over grunnskolepliktig alder som medfører mer variasjon i tilbudene. Eksempelvis er det å gå i skoleklasser med ungdom frem til man blir plassert i ordinær opplæring på videregående skole (Lidén, Aasen, Seeberg & Staver, 2020).

Statistikk viser at mange ungdommer med en minoritetsspråklig bakgrunn ikke fullfører videregående opplæring. Ungdommer som har selv innvandret har en lavere fullføringsgrad enn ungdommer med minoritetsforeldre (NOU 2010: 7; Udir, sitert i Pastoor, 2020, s. 79). Årsaker som har blitt drøftet knyttet til dette er karakterer fra grunnskole, læringsmiljø, sosioøkonomisk bakgrunn og ungdommenes egne læremidler (Pastoor, sitert i Svendsen et al., 2018, s. 59). Svak norskkunnskap har også vist seg å være avgjørende (Valenta; Pastoor, sitert i Svendsen et al., 2018, s. 59) samtidig som det er funnet en sammenheng mellom mangelfull tilhørighetsfølelse i skolen og frafall (Svendsen; Utvær & Berg, sitert i Svendsen et al., 2018, s. 59). Berg og Svendsen fant i sin rapport ut at enslige mindreårige som fikk sitt skoletilbud gjennom enhet for voksenopplæring (EVO) i Trondheim kommune syntes at tilbudet tok for lang tid og at det påvirket motivasjonen til utdanning (2017).

Med internasjonal og nordisk forskning tatt til etterretning så kan en konkludere med at skole og utdanning er viktig for enslige mindreårige som nevnt innledningsvis. Derimot belyser den problemene som kan oppstå for gruppen i et skole- eller utdanningsløp som er nevnt gjennom dette delkapittelet. Publikasjonene kan bli brukt for å evaluere skole- og utdanningstilbud som benyttes av enslige mindreårige og hvordan en kan håndtere utfordringer knyttet til svak norskkunnskap, læringsmiljø skolegang fra hjemland og frafallsproblematikk. Forskningen

nasjonalt har også vist et tydelig behov for en nasjonal standard når det kommer til innføringstilbud som enslige mindreårige benytter seg av.

3.4 Overgang til voksenlivet

For en del enslige mindreårige forekommer det ingen endringer i botiltak når de fyller 18 år. Derimot er det en del som enten overføres til ettervern, overføres til et annet botiltak eller så reduseres oppfølgingen. Det er variasjon i hvordan dette gjennomføres ettersom kommuner selv bestemmer betingelser for ettervern og når de endrer betingelser i oppfølging.

Kommunene kan selv velge å tilby ettervern fram til den enslige mindreårige er 23 år gammel (Lidén et al., 2020, s. 101-103).

En nylig publisert rapport om ettervern i barnevernet har i et kapittel tatt for seg overgangen til voksenlivet for enslige mindreårige. Et av funnene var at en stor andel av enslige mindreårige mottar ettervern og i noen kommuner er det nesten automatisk at enslige mindreårige får tilbud om ettervern. Til tross for at ettervernet kunne vare til fylte 23 år har derimot en del kommuner valgt å avslutte ettervern før den enslige mindreårige fyller 23 år (Garvik, Paulsen & Berg, 2016). Videre understrekte en rapport at ettervern er betydningsfullt for gruppen og at selv etter avsluttet ettervern ved fylte 20 år er det fortsatt en del som har behov for støtte og praktisk hjelp (Paulsen et al., 2020). Jeg vil derimot understreke at det har forekommet endringer på ettervern i nyere tid. Fra og med 1. januar 2021 utvidet rett til ettervern i barnevernsloven til fylte 25 år (Bufdir, 2021). Det er i skrivende stund ingen publikasjoner som har tatt for seg hvilke følger denne endringen har for enslige mindreårige.

Tall fra statistisk sentralbyrå viser at tre av fire flyktninger i alderen 18-29 år som kom til Norge som enslige mindreårige enten er i jobb eller utdanning. 28 prosent av de har arbeidsuker på under 20 timer, mens 63 prosent jobber fulltid. Tallene viser også til at jo lengre de enslige mindreårige har bodd i Norge, jo flere blir sysselsatt. Sammenlignet med inntektsnivået til andre grupper i landet så tjener enslige mindreårige mindre. Gjennomsnittlig inntekt etter skatt per forbruksenhet var 59 prosent av inntektsnivået til jevalderbefolkningen i 2016 (Kirkeberg & Lunde, 2019).

En del av de enslige mindreårige som bor for seg selv opplever ensomhet, de har også etterlyst besøk i hverdagen og ikke bare når det er noe spesielt som skjer. Samtidig oppleves

det som vanskelig å komme i kontakt med norske jevnaldrende som medfører problemer med å danne sosiale nettverk (Garvik et al., 2016; Svendsen & Berg, 2017). Statistikk fra SSB viser at tre av fire av de som er i alderen 18-29 år som har blitt bosatt som enslige mindreårige enten er i arbeid eller utdanning. Litt over halvparten av de bosatte er i arbeid og tallene viser at sysselsetting økes med botid, mens 25 prosent kombinerer jobb med utdanning. Her er det viktig å understreke at statistikken også sier at to av tre enslige mindreårige har grunnskole som høyest bestått utdanning. Avslutningsvis har også enslige mindreårige et inntektsnivå lavere enn den gjennomsnittlige inntekten i befolkningen (Dalgard, Wiggen & Dyrhaug, 2018).

Forskningen på overgangen til voksenlivet for enslige mindreårige er noe begrenset, men gir indikasjoner på hva som er til hjelp. Oppfølging i ettervern virker tilsynelatende å være godt mottatt av enslige mindreårige til tross for at de i noen tilfeller i ettertid oppsøker hjelp. Forskningen vil kunne gi kommuner et innblikk i livet de har i ettervern som dernest kan være til hjelp av utforming av videre ettervernstiltak. Kommunens økonomiske situasjon vil også være av betydning i utforming av disse ettervernstiltakene. Avslutningsvis kan utvidelse av ettervern til fylte 25 år ses på som et lyspunkt for enslige mindreårige med behov for lengre ettervern. Det kan også være problematisk ettersom hver kommune selv velger hvilken form for ettervern de vil tilby samt hvor lenge den vil vare.

3.5 Psykisk helse

I tidligere forskning finner en at enslige mindreårige var sett som en sårbar gruppe med belastninger i livet deres (Eide, 2000; Stanley, 2001; Berg & Sveaass, 2005). Med dette fulgte det store behov for å ivareta og imøtekomme deres behov. Siden den gang er gruppen fortsatt ansett som en sårbar gruppe, men som jeg skal innom i dette delkapittelet lener forskningen seg mer mot et mer optimistisk syn. Dette er preget av at enslige mindreårige er sårbare, men også ressurssterke og til tider kapabel til å demonstrere resiliens i mestring av sin nye tilværelse.

I 2007 ble boken *Social work with unaccompanied asylum seeking children* publisert som en av de første bøkene som omhandlet enslige mindreårige asylsøkere. Forfatteren av boken Ravi K. S. Kohli bygde på internasjonal forskning som fantes og tok for seg sosialt arbeid med enslige mindreårige i England (2007). Han hevdet på bakgrunn av sine studier om

gruppen at en kan se på enslige mindreårige som en kompleks og «levende» gruppe. Han beskrev at de enslige mindreårige ikke ønsket å bli stemplet som asylsøker eller flyktning samtidig som de ikke ville at deres tilhørighet til sitt nye land å være forbundet med stemplene. De ønsket å få tilbake en følelse av individuell identitet de kunne forme selv (Kohli, 2007, s. 212).

Kohli fant også at enslige mindreårige kunne inneha resiliente overlevelsesstrategier i deres nye tilværelse (Kohli, 2007). Videre har forskning i ettertid av Kohlis bok støttet opp det at enslige mindreårige er en ressurssterk gruppe med ulike mestringsstrategier med tanke på deres livssituasjon (Oppedal, Seglem & Jensen, 2009; Lidén, Eide, Hidle, Nilsen & Wærdahl, 2013; Keles, Friborg, Idsøe, Sirin & Oppedal, 2018; Garvik & Valenta, 2019). At gruppen har en kompleks livssituasjon er også støttet opp av Oppedal et al. (2009).

En publikasjon som blir brukt i alle nevnte kunnskapsoppsummeringer og er ofte brukt i diskusjon rundt enslige mindreåriges psykiske helse er rapporten «Avhengig og selvstendig – Enslige mindreårige flyktningers stemmer i tall og tale». Denne rapporten var utarbeidet av Brit Oppedal, Karoline B. Seglem og Laila Jensen fra prosjektet «Ungdom, kultur og mestring» (2009). I studien kom det frem at en større andel av enslige mindreårige har depressive plager og/eller posttraumatiske plager som følge av flukten (Oppedal et al., 2009).

Ensomhet er en belastning i hverdagen for noen, hvor enslige mindreårige som bor alene føler på mer ensomhet enn de som bor i lag med noen. Selv om det kan være naturlig å føle seg ensom en gang iblant, kan også ensomheten være en indikator for alvorlige depressive plager. Bekymring for økonomien er også en tilstedeværende belastning, hvor noen oppgir at de ikke har nok penger til å kjøpe seg det de trenger. De økonomiske bekymringene har sammenheng med muligheter på arbeidsmarkedet som enslige mindreårige opplever som begrenset. Bekymringer for økonomien er i likhet med ensomhet forbundet med depressive plager. Selv om mange enslige mindreårige kan ha forventninger om å sende penger til familien i hjemlandet, fant ikke studien at dette er en faktor som påvirker bekymring for økonomien (Oppedal et al., 2009).

Som nevnt tidligere har skole en stor betydning for enslige mindreårige både ettersom det kan gi bedre jobbmuligheter, men samtidig fungerer skolen som en sosial arena. Noen enslige mindreårige opplever et stort press fra sine omgivelser om å gjøre det bra. Det kan ha en

sammenheng med at foreldre med minoritetsbakgrunn verdsetter prestasjoner mer enn foreldre i majoritetsbakgrunnen. Belastninger i skolen vil i likhet med de forrige belastningene kunne ha sammenheng med depressive plager. Videre viser studien til bekymringer knyttet til familien i hjemlandet, konflikter i nettverk i Norge og diskriminering preger deres hverdag. Studien viste også at de som har nære voksenrelasjoner i Norge er mindre sårbare enn de som ikke har det.

Til tross for belastningene og avhengigheten av omsorgspersoner, så viser derimot studien også at enslige mindreårige er motiverte og selvstendige (Oppedal et al., 2009). En annen studie har også vist at enslige mindreårige har tendenser til å ikke bare har opplevd traumer relatert til krig, men også annen motgang i livet som påvirker deres psykiske helse (Jensen, Fjermestad, Granly & Wilhelmsen, 2015).

En levekårsundersøkelse om barn i asylsøkerfasen har også påpekt at en stor andel av gruppen står ovenfor emosjonelle utfordringer (Berg & Tronstad, 2015). Studien til Oppedal et al. fremhever det som tilsynelatende er den overordnede inntrykket av gruppen i forskning. Enslige mindreårige er en sårbar gruppe som har sine belastninger og plager, men som samtidig viser seg å være motivert og selvstendig med sterke ressurser. De har behov for støtte samtidig som deres egne ressurser viser evner til selvstendighet. De er som tittelen på Oppedal et al. (2009) sin studie, avhengige og selvstendige.

Forskningen innenfor enslige mindreårige psykiske helse har over tid hatt et skifte. Først ble gruppen sett på som sårbar med store behov for støtte psykososialt og støtte etter en lang og ofte traumatiserende reise til et nytt land. Selv om oppfatningen fortsatt er at det er en sårbar gruppe, er det nå mer klart at en del enslige mindreårige framstår som resiliente og ressurssterke til tross for deres belastninger. Gruppen som nevnt tidligere består av enslige mindreårige som har mangfoldige behov og ulike grunner til at de har flyktet. Kunnskapen om psykisk helse kan eksempelvis bli benyttet i organisering av bo- og omsorgstilbud slik at enhver enslig mindreårig kan bli møtt og ivaretatt på den måten det er behov for, samt styrke de ressursene som er sterkt til stede. Videre kan det være med å gjøre skolene mer flyktningkompetent som Pastoor (2015) etterlyser slik at skolen i større grad kan møte de enslige mindreårige i større grad enn før på deres ulike behov.

4.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg ta for meg hvordan jeg kom fram til problemstillingen, hvilken kvalitativ datainnsamlingsmetode jeg valgte og hvorfor. Videre vil jeg skrive om utvalget og rekrutteringsprosessen, hvordan jeg forberedte og gjennomførte intervjuene. Derneft skal jeg beskrive framgangsmåten min av bearbeiding og analyse av innsamlet data. Jeg vil også beskrive mine forskningsetiske refleksjoner, refleksjoner om informert samtykke, konfidensialitet, anonymitet, konsekvenser av deltakelse i studien, forforståelse, validitet og reliabilitet.

4.1 Veien til problemstillingen

Jeg tok utgangspunkt i kunnskapsoppsummeringen av Svendsen et al. (2018) som jeg hadde benyttet tidligere i forbindelse med bachelor oppgaven min og eksamener på masterstudiet. Svendsen et al. påpekte at det var et behov for å belyse miljøterapien som utøves i de ulike bo- og omsorgstilbudene (2018, s. 77). Med utgangspunkt i dette og min egen nysgjerrighet knyttet til bofelleskap for enslige mindreårige, så ville jeg først sikte oppgaven mot å belyse miljøterapien som foregår på bofelleskapene enslige mindreårige bor på. Denne studien skulle ta for seg hvordan ansatte ved bofelleskapene opplevde det miljøterapeutiske arbeidet samtidig som jeg ville undersøke hvordan de enslige mindreårige på sin side opplevde det miljøterapeutiske arbeidet de ansatte utøvde ovenfor dem.

Etter innledende samtaler med min veileder ble jeg kjent med andre mulige problemstillinger innenfor tematikken. Min originale tanke var å forske på miljøterapien som ble gjennomført på bofelleskapene. Her skulle bofelleskapets metodiske tilnærming til arbeidet stå sentralt. Derimot siktet studien seg nå til å handle om erfaringer og opplevelser av å bo på bofelleskap. Dette skjedde grunnet en gjennomgang av forskningen viste at det eksisterte lite om de enslige mindreåriges egne erfaringer med å bo på et bo- og omsorgstilbud som bofelleskap, samtidig som i samtaler med min veileder ble interessen for beboeres egne erfaringer økende. Slik endte jeg heller opp med å ha et fokus på enslige mindreåriges egne erfaringer og opplevelser av å bo på bofelleskap enn å se på miljøterapeutisk tilnærming til arbeidet.

Thaagard (2018) skriver at: «Planlegging av problemstillingen og undersøkelsesopplegget innebærer altså at forskeren tenker gjennom hva undersøkelsen skal omfatte, og hvilke metoder kan gi relevant informasjon» (s. 54). Min metodiske tilnærming for oppgaven ble

styrt av problemstillingen jeg hadde valgt å undersøke. På bakgrunn av den valgte undersøkelsen ville intervjuer være relevant for å belyse problemstillingen. Dette ettersom oppgaven så etter å belyse enslige mindreåriges egne erfaringer og opplevelser med å bo på bofelleskap. På en annen side ville en kunne argumentert for at observasjon ville vært relevant for oppgaven ettersom jeg ville ha mulighet til å observere hverdagen til de enslige mindreårige i bofelleskapene. Derimot som nevnt tidligere har de reduserte ankomstene medført nedleggelse eller omgjøring av bofelleskap, samtidig som dette ikke nødvendigvis ville vært den mest egnede metodiske tilnærmingen for å fremheve deres erfaringer og opplevelser.

4.2 Kvalitative intervju

Dybdeintervju benyttes oftest når forskeren er ute etter å studere informantens meninger, holdninger og erfaringer. Gjennom intervjuer får forskeren omfattende kunnskap om andre opplever ens livssituasjon, deres synspunkter og perspektiver de innehar vedrørende teamet som det forskes på (Thagaard, 2018, s. 89). I denne formen for datasamling varer intervjuene lenge, dette kan være mellom 30 til 45 minutter eller over en time. I dybdeintervjuer stiller en ofte åpne spørsmål som lar informanten selv reflektere over erfaringer de har gjort seg. Ved en avslappet stemning som forskeren er med å tilrettelegge bidrar det til informantens egne refleksjoner (Tjora, 2017, s. 113-114). Intervjuenes kvalitet er gjerne bygget på tilliten informanten og forskeren. En slik tillit kan starte å oppbygges ved eksempelvis «å snakke rundt grøten» eller å starte med å snakke vidt som Tjora (2017, s. 116) skriver.

Tove Thagaard (2018) skriver at det er tre ulike former for intervjuer. Den ene preges av liten struktur og kan oppfattes som en samtale mellom informanten og forskeren angående temaet. I denne formen har informantene kan ta opp temaer selv gjennom intervjuet og spørsmålene kan tilpasses til disse temaene som informanter tar opp (Thagaard, 2018, s. 90). Den andre formen har en mer strukturert form. Hovedspørsmålene til intervjuet er forbered på forhånd og rekkefølgen på spørsmålene er nærmest bestemt på forhånd. Her vil informantene ha mulighet til å uttale seg på egen måte angående temaet og vise hvordan informanten selv forstår temaet. Ettersom denne formen for intervju er mer strukturert, så er de mer sammenlignbare mot andre intervjuer ettersom alle blir spurt de samme spørsmålene (Thagaard, 2018, s. 90-91). Den siste formen for intervju er delvis strukturert. Temaer for samtalen er bestemt på forhånd, derimot er rekkefølgen mer åpen. Spørsmålene her kan videre

tilpasses til hva informanten sier og inkludere spørsmål som ikke var planlagt (Thagaard, 2018, s. 91).

I min oppgave er den siste intervjuformen som Thagaard (2018) har listet opp som jeg benytter meg av. I forkant av intervjuene har jeg skrevet en intervjuguide som jeg benytter meg av med spørsmål og tilhørende oppfølgingsspørsmål. Derimot har jeg i intervjusituasjonen vært innom noen temaer som informantene trekker frem selv når de besvarer et spørsmål. Dette grunnet av at jeg selv ikke har omfattende kunnskap om bofelleskap og dermed kan det dukke opp momenter i intervjusituasjonen som informanten tar opp som kan virke interessant å følge videre.

Intervjuspørsmål kan variere, men kan kategoriseres inn i oppvarmingsspørsmål, refleksjonsspørsmål og avrundningsspørsmål. Oppvarmingsspørsmålene er gjerne enkle spørsmål som krever liten eller ingen refleksjon fra informantens side samtidig som de framstår som uformelle og ufarlige (McCracken, sitert i Tjora, 2017, s. 145-146). Refleksjonsspørsmål er med å skape kjernen av intervjuene, hvor det er rom for oppfølgingsspørsmål om informantene behøver det eller det passer. Informanter kan bare ha behov for et spørsmål for å snakke seg igjennom hele intervjuguiden, men dette varierer fra informant til informant (Tjora, 2017, s. 146). Avrundningsspørsmål er gjerne med å lede informantens oppmerksomhet bort fra refleksjonene og normaliserer intervjusituasjonen mellom forskeren og informanten. Her kan forskeren fortelle om hva som skjer videre i prosjektet, hva som skjer med dataen fra intervjuet (Tjora, 2017, s. 146).

Ettersom min studie omhandler de enslige mindreåriges erfaringer og opplevelser med å bo på bofelleskap, hevder jeg at dybdeintervju er best egnet for å samle inn data til studiet. Dette ettersom et dybdeintervju kan variere i lengde fra informant til informant. Hvor et intervju kan være kort, kan et annet vare i over en time. I tillegg kan informanten velge å prate om ulike aspekter av det som forskes på som forskeren ikke nødvendigvis har tenkt på som vil kunne være relevant for studien.

Jeg har også valgt å ikke benytte meg av gruppeintervju. Dette begrunner jeg med at det er enslige mindreåriges erfaringer og opplevelser med bo- og omsorgssituasjon som er gjenstand for intervjuet. Det er en mulig i løpet av intervjuet en kan komme innom temaer som oppleves sensitivt for informanten. Det er ikke nødvendigvis sikkert at slik data ville kommet frem i et

intervju som gjennomføres i grupper. Videre ville ikke en kvantitativ tilnærming ved bruk av eksempelvis spørreskjema gitt samme dybde i svar som et intervju ville gitt.

4.3 Intervjuguide

Intervjuguiden til denne studien ble utarbeidet i den form at mest mulig av informantenes erfaringer med å bo på bofelleskap for enslige mindreårige blir belyst. Min tilnærming er lik «Elv-med-sidestrømmer-modellen» av Rubin & Rubin. En slik intervjuguide struktureres ved at du har hovedtemaer du snakker med informanten om, samtidig som det er temaer som tas opp i løpet av intervjuet. Denne modellen egner seg når forskeren vil ta for seg et hovedtema, men samtidig ikke har kjentskap til andre temaer som vil kunne være relevante (Rubin & Rubin, sitert i Thagaard, 2018, s. 95). Den gir også hver informant sin egen stemme, hvor de var i større grad fri til å besvare spørsmålene på sin egen måte. Dette i bakgrunn av at det er informantenes egne erfaringer og opplevelser som skal stå i fokus.

Kronologisk starter intervjuguiden med enkle korte spørsmål som hvor lenge en har bodd på bofelleskap og hvordan en syntes det har vært å bo på bofelleskap. Etter de innledende spørsmålene vil jeg fortelle om meg selv, interessen min for temaet til oppgaven, hva oppgaven skal brukes til og informere igjen at de kan trekke seg fra studien når som helst. Etter dette vil jeg spørre om de vil fortelle litt om seg selv om de selv har lyst til dette. Jeg har selv valgt å kategorisere spørsmålene inn i fire kategorier: hverdag, Fritid/privatliv, relasjoner og bofelleskapet. Som navnet på temaene indikerer, berører spørsmålene om informantenes hverdagsliv i bofelleskapet, om fritiden og privatlivet de har når de bor på bofelleskap, relasjoner de hadde inne på bofelleskapet men også utenfor og selve bofelleskapet som et rent fysisk bygg.

Det er syv hovedspørsmål som har tilhørende tillegsspørsmål. Min bruk av tillegsspørsmål grunnes i at de oppmuntrer informantene til å uttale seg mer konkret og utfyllende innenfor de spesifikke delene av intervjuet. Bruken av oppfølgingsspørsmål er også for å sikre intervjuet en bedre kvalitet (Thagaard, 2018, s. 95). Det siste hovedspørsmålet ber informanten om å reflektere rundt fremtiden etter å ha bodd på bofelleskap, om det å bo på bofelleskap har endret tankene til informanten for fremtiden. Dernest spør jeg om informanten har noe de ønsker å legge til eller si før intervjuet er over.

I mange av spørsmålene spør jeg informantene om de kan sammenligne med hvor de har bodd eller vært «før». Dette er opp til informanten selv å velge hvilken bosituasjon de ønsker å sammenligne med. Et eksempel på dette er tilleggsspørsmål 5.1 til spørsmålet «Kan du fortelle meg om en vanlig dag i bofelleskapet?» i oppfølgingsspørsmålet spør jeg om «Hvordan opplevde/opplever du hverdagen i bofelleskapet sammenlignet med der du tidligere har vært/bodd?». Som nevnt har informanten frihet selv til å velge å sammenligne sine erfaringer fra bofelleskap med andre steder de har vært eller bodd. Dette ettersom hovedfokuset mitt ligger i erfaringer og opplevelser fra bofelleskap. Derimot gir dette informanten friheten til å sammenligne boerfaringer med plasser som de kan syntes er likt eller ulikt bofelleskap. Samtidig som deres egne valg for sammenligning lar de gjøre sammenligningene mer naturlig, enn å eksempelvis be de sammenligne med når de bodde på mottak eller var i en annen del av migrasjonsprosessen.

4.4 Utvalg og rekruttering

Ettersom studien omhandler enslige mindreåriges erfaringer med å bo på bofelleskap, så er utvalget mer spesifikt. Informantene blir dermed ikke tilfeldig trukket, noe som kjennetegner utvalget mitt som et strategisk utvalg (Tjora, 2017; Thagaard, 2018) I starten var utvalgskriteriene at det var enslige mindreårige som bodde på bofelleskap når datainnsamlingen skulle ta sted, samt tidligere beboere. Dette endret seg ettersom jeg ble gjort oppmerksom på at det er veldig få beboere på det tidspunktet. De nye kriteriene ble at det var enslige mindreårige som har bodd på bofelleskap, uansett kjønn eller land de kom fra. I samtaler med en tredjeperson som bidro til rekrutteringsprosessen ble det satt et kriterium om at det skulle minimum vært et halvt år siden informantene flyttet fra bofelleskapet. Dette begrunnes med at informantene har minst hatt et halvt år på å prosessere, reflektere og tenke over opplevelsene og erfaringene de gjorde seg på bofelleskapet de bodde på. Dermed ble kriteriene endelig som følger: Enslige mindreårige som har bodd på bofelleskap, det skal minimum ha gått et halvt år siden de flyttet fra bofelleskapet.

Rekrutteringen startet ved at jeg fikk en nøkkelperson av min veileder som jeg kunne kontakte. Jeg hadde også blitt tipset av en kollega på min arbeidsplass om en person jeg kunne kontakte for å få startet rekrutteringsprosessen. Begge personene henviste meg til Trondheim Kommune sitt skjema for forskningsprosjekt, hvorav den ene personen ba meg ta kontakt etter to til tre uker om jeg ikke hadde fått respons på skjemaet jeg fylte ut på

kommunen sine nettsider. Etter nevnt tid tok jeg kontakt med denne nøkkelpersonen som arrangerte et digitalt møte mellom meg og nøkkelpersonen slik at jeg kunne fortelle om prosjektet og hva jeg ønsket å foreta i prosjektet. Nøkkelpersonen skulle forhøre seg med personer som hadde en god relasjon til noen enslige mindreårige og fortsatt hadde kontakt med dem om det var noen som ville være interesserte i å delta i studien min.

Samtidig skulle han forhøre seg om jeg kunne bruke kontorene til Opal i Trondheim for å gjennomføre intervjuene. Dette for at det skulle være en nøytral plass for både meg og informantene å gjennomføre intervjuet på. Etter en uke sendte nøkkelpersonen meg navn og telefonnummer på tre mulige informanter, derimot skulle jeg avvente med å kontakte dem ettersom nøkkelpersonen enda ventet respons om jeg kunne bruke kontorene til Opal. Nøkkelpersonen bidro med å finne informanter etter det strategiske utvalget jeg hadde satt. På denne måten har jeg rekruttert gjennom «snøballmetoden» som vil si at gjennom førstekontakter viser meg til nye informanter (Tjora, 2017; Thagaard, 2018). Selv om nøkkelpersonen som hjalp meg med rekruttering ikke er en informant, har han gjennom hans kontakter skaffet meg informanter som får snøballen til å rulle.

I forbindelse med at jeg var på kurs gjennom min jobb så møtte jeg en kursdeltaker som hadde vist interesse for masteroppgaven min. Hun fortalte at hun selv hadde jobbet på bofelleskap for enslige mindreårige og sa at jeg kunne kontakte henne dersom jeg trengte hjelp med å rekruttere informanter. I ettertid av kurset tok jeg kontakt med henne for å få hjelp til å rekruttere informanter. Hun satt meg i kontakt med to informanter som var villige og interessert i å delta i studien min. I etterkant av dette har denne personen satt meg i kontakt med en annen person som har tidligere skrevet masteroppgave om enslige mindreårige, som der igjen satt meg i kontakt med en informant. Igjen er dette et eksempel av snøballmetoden som Tjora (2017) og Thagaard (2018) har beskrevet.

4.5 Forberedelse til intervju

Annet enn en øving i faget jeg har hatt om kvalitativ metode, har jeg ikke hatt noen erfaring med å gjennomføre kvalitative intervju. I forberedelser til intervjuene har jeg snakket med veilederen min om generelle tips knyttet til intervju, samt spesifikke tips når det kommer til å intervju enslige mindreårige. Videre så ble båndopptaker lånt fra institutt for sosialt arbeid ved NTNU campus Tunga. I forkant av intervjuene leste jeg også igjennom intervjuguiden

slik at jeg husket den planlagte strukturen i intervjuet bedre, på den måten ville jeg ikke være avhengig av å ofte måtte se på intervjuguiden under intervjuet. Informasjonsskrivene som ble sendt ut til nøkkelpersonen som bidro med rekrutteringen ble også skrevet ut slik at informantene hadde mulighet til å se over det igjen. I forkant av intervjuene ble strømnivå sjekket og lyd kvaliteten testet ved hjelp av testopptak. Det samme ble også gjort under digitalt intervju hvor intervjuet ble gjennomført med båndopptaker stående tett opp mot mobil enhet.

4.6 Gjennomføring av intervju

Jeg valgte i forkanten av alle intervjuene å ta en mer uformell prat med informantene mine. Dette ettersom jeg ønsket å bygge tillit ovenfor informanten for meg som forsker og at jeg har en genuin interesse i å bli kjent med personene. Dette var løse samtaler men de dreide seg oftest om hva som foregår i hverdagen, hva man driver med, hva man liker å gjøre og lignende. Intervju hvor det ikke er etablert god og tillitsfull atmosfære kan medføre en redusert kvalitet på datamaterialet. Tilliten er med å tette avstanden mellom forskeren og informanten noe som er essensielt for at det blir et bra intervju. Likhet eller forskjell i alder mellom forsker og informant er også vesentlig for intervjuet men også hvordan kontakten etableres mellom informant og forsker (Thagaard, 2018, s. 105)

To intervju ble gjennomført hjemme hos informantene. Disse to informantene bodde ilag, og jeg fortalte de om prosjektet sammen i starten. Deretter gjennomførte jeg dybdeintervju med en om gangen, informantene var ikke til stede i den andres intervju. Et intervju ble gjennomført digitalt etter informantens ønske ettersom han hadde lite tid i hverdagen til å få til et fysisk møte.

4.7 Transkribering

Ifølge Kvale (1997) eksisterer det ingen objektiv form for å konvertere tale om til skriftlig form, som gjør at en må finne en strategi for transkriberingen (sitert i Tjora, 2017, s. 173). Videre i en strategi må en ta hensyn til om en skal transkribere dialekt direkte inn til tekst, eller om en skal transkribere intervjuene inn i bokmål. Her vil dialektord som har sin egen særlige betydning være vesentlig å få med inn i transkriberingen (Tjora, 2017, s. 174). Jeg valgte å transkribere intervjuene på dialekt. Dette ettersom min mening er at det å lese intervjuet gjør det mer autentisk. Videre ville dialektord, ordtak eller lignende som kunne være vanskelig å forstå bli definert løpende i transkriberingen.

4.8 Analyse av data

Etter intervjuene var transkribert påbegynte kodingsprosessen. Jeg valgte å lese igjennom intervjuene en gang før jeg leste intervjuene på nytt hvor jeg tildelte koder til hvert avsnitt. Koder betegnes som korte oppsummeringer av utdrag fra avsnittet som hjelper forskeren å finne tilbake til utdrag fra intervjuene (Thagaard, 2018, s. 153)

Etter kodingen påbegynte jeg en prosess med kategorisering av intervjuene til temaer. Temaene er mer generelle og omtales også som «pattern coding» hvor en danner mer generelle kategorier som hjelper å fremheve sentrale temaer i empirien (Thagaard, 2018, s. 154). Gjennom kategoriseringsprosessen ble det funnet frem til syv temaer. Disse temaene er fritid, relasjoner, læring, økonomi, aktiviteter, boforhold og integrering.

Etter kategoriseringen samlet jeg utdrag fra alle intervjuene i kategoriene som ble utarbeidet gjennom kategoriseringen og kodene for å få et mer oversiktlig bilde av innholdet og temaer i datamaterialet. Deretter leste jeg igjennom datamaterialet på bakgrunn av temaene som ble utarbeidet, kodene og setningene for å gjøre sammenligninger opp mot forskningen på feltet. Deretter gikk jeg igjennom det bearbejdede datamaterialet for å velge hvilke deler av empirien som skulle presenteres i kapittelet om funnene mine.

4.9 Reliabilitet

Når en snakker om reliabilitet er det ofte knyttet til «.. om en kritisk vurdering av prosjektet gir inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte.» (Thagaard, 2018, s. 187). Reliabilitet kan styrkes eksempelvis ved å være transparent, som innebærer detaljerte skildringer av både forskningsstrategi og analysemetoder slik at utenforstående kan vurdere hele forskningsprosessen steg for steg (Silverman, sitert i Thagaard, 2018, s. 188). Videre vil argumentasjon om reliabilitet dreie seg om refleksjon rundt konteksten av utviklingen av dataen og hvordan forskerens relasjon til deltakerne har betydningen av denne utviklingen av data. Forskerens fremtreden for personene i felten er også gjenstand for refleksjon, dette ettersom forskerens alder og kjønn også har betydning for kontakten med informantene i felten (Thagaard, 2018, s. 188-189).

I denne studien har jeg valgt å fortelle litt om informantene når jeg presenterer empirien, dette for å gi en bakgrunn om hvem som har deltatt i studien. Likeledes kan denne informasjonen

sammen med empirien som blir presentert fremstå gjenkjennelig for de som er kjent med enslige mindreårige eller har lest om flyktninger fra før av. Jeg har også beskrevet mine forberedelser til intervjuene og hvordan jeg hadde uformelle samtaler med informantene for å skape en mer avslappet stemning før intervjuet, samt bygge tillit mellom meg og informantene. Dette har resultert i det jeg vil hevde er rike intervjuer som er med å styrke reliabiliteten i denne studien.

4.10 Validitet & overførbarhet

Validitet er gyldigheten og tolkningene forskeren vil komme fram til. Det knyttes opp mot resultatene av forskningen og hvordan en tolker dataen (Mason, sitert i Thagaard, 2018, s. 189). En måte å styrke ens validitet på er å være teoretisk gjennomiktig (transparens), det vil si at forskeren beskriver hans teoretiske ståsted som utgjør grunnlaget for forskerens tolkninger. Videre viser det også hvordan analysen danner et grunnlag for konklusjoner og tolkninger forskeren kommer fram til. Samtidig vil det å være kritisk i gjennomgangen av analysen være med å styrke en studies validitet (Thagaard, 2018, s. 189). Analysen i denne studien bygger på tidligere forskning på enslige mindreårige. Jeg vil senere i dette kapittelet presentere min forforståelse for temaet.

Tolkningen av resultatene i forskningen danner grunnlag for overførbarhet i kvalitativ forskning, ikke beskrivelsene en kommer av mønstre en finner i dataen. Dette grunnet av at kvalitativ forskning har som mål å utvikle forståelse av fenomenet en studerer (Mason, sitert i Thagaard, 2018, s. 193-194). Videre vil forskerens kunne argumentere for at forståelsen han er kommet fram til kan være relevant i andre sammenhenger. Samtidig vil også studiets utvalg være med i diskusjonen om overførbarhet (Thagaard, 2018, s. 194-195).

4.11 Ethiske refleksjoner

Punkt 15 i de forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora omhandler samtykke til å delta i forskning. Her presiseres det at: «... samtykket skal være frivillig, informert og utvetydig, og det bør være dokumenterbart» (NESH, 2021, s. 17). I min studie blir informantene utdelt et informasjonsskriv om hva studien omhandler, samtykkeerklæring samt presisering at det er mulig å kunne trekke seg når som helst. Derimot kan en problemstilling være knyttet til informert samtykke. Selv om en potensiell informant har lest informasjonsskrivet og sier at han eller hun forstår hva studien omhandler, så er det derimot

ikke gitt at informant og forsker har en felles forståelse av hva som inngår i samtykket. Med dette mener jeg om informanten forstår deler av infoskrivet på en annen måte enn det forskeren gjør. Det vil være vesentlig at før et eventuelt intervju så gjennomgår forskeren sammen med informanten av hva studiens innhold går ut på. På den måten kan forskeren være sikker på at han og informanten har en felles forståelse.

Videre er det viktig at forskeren sørger for at det ikke utøves noe press for potensielle informanter til å delta i et prosjekt. Dette presset kan også utøves indirekte, eksempelvis gjennom en autoritetsperson (NESH, 2021, s. 17). I min studie har rekrutteringen foregått gjennom en nøkkelperson som har tatt kontakt med personer som fortsatt har kontakt med enslige mindreårige som har bodd på bofelleskap. Dette er personer som tidligere har jobbet med de potensielle informantene. Her er det mulig at et slikt «indirekte press» kan bli utøvd. Dette eksempelvis hvis den enslige mindreårige føler at de ikke vil svikte personen de har en god relasjon til, eller om de føler at de på noen måte står i gjeld til denne tillitspersonen som forespør om de vil være med i studien min. I min rolle som forsker vil det da være vesentlig å presisere ovenfor den potensielle informanten at deltakelsen er helt frivillig, det oppstår ingen konsekvenser for informanten eller noen andre og at informanten kan trekke seg når som helst i prosjektet.

Punkt 28 omhandler risiko skade og belastning. Her understreker retningslinjene skal unngå å påføre deltakere skade og urimelige belastninger både fysisk og psykisk. Re-traumatisering vil kunne være en slik psykisk belastning (NESH, 2021, s. 25). Jeg trakk frem re-traumatisering som et eksempel ettersom det er relevant for målgruppen i studien min. Som det er nevnt gjennomgående i tidligere kapitler er enslige mindreårige sårbare og kan slite med virkninger fra reisen til Norge og hendelser de har vært vitne til før de flyktet. Gjennomføringene av intervjuene bør derfor være av en skånsom art. Informantene i studien min skal ikke føres av meg til å fortelle om sensitive temaer dersom dette kunne medføre å gjenoppleve traumatiske minner på nytt. De sensitive temaene i samtalen må derfor jeg som forsker sikre komme naturlig fra informantene, uten at jeg leder de inn til dette.

Punkt 31 omhandler svakstilte og sårbare grupper. Historisk har disse gruppene vært utsatt for maktovergrep og uetisk forskning og forskeren må dermed sikre at forskningen er i tråd med forskningsetiske normer som respekt, beskyttelse og rettferdighet. Sistnevnte er knyttet opp mot krav om informert og fritt samtykke. Samtidig må ikke beskyttelsen ovenfor gruppen

være overdreven slik at informantenes perspektiver og erfaringer ikke forsvinner utav forskningen (NESH, 2021, s. 26). Under punktet om risiko og belastninger påpekte jeg hva enslige mindreårige kan ha gjennomgått. Dette vil være et moment å trekke frem under punkt 31. Selv om jeg må ta hensyn til sensitive temaer som kan gjøre at informantene gjenopplever traumatiske hendelser så må mitt hensyn ikke være så overdrevet jeg som forsker beskytter informantene. Ved å være for overbeskyttende kan jeg miste en del av perspektivene og erfaringene som informantene mine vil dele med meg. Slik kan dataen jeg samler inn bli preget av å være overbeskyttende ovenfor informantene mine. Videre gjennom informert samtykke, samt beskyttelse og respekt ovenfor informantene mine unngå å gjennomføre uetisk forskning og begå indirekte maktovergrep ovenfor informantene mine.

4.12 Informert samtykke

Informantene fikk utdelt et infoskriv etter en mal som Norsk senter for forskningsdata (NSD) har laget. Dette infoskrivet ble tilpasset til studiets formål slik at det samsvarte med NSD sine krav for datainnsamling. I infoskrivet fikk informantene relevant informasjon om studien. Det ble blant annet informert om at deltagelse eller om man skulle trekke seg før, under eller etter deltakelse ikke ville ha noen påvirkning på asylsaker eller saker som berører den potensielle informanten.

Foruten om de utfordringene til informert samtykke som nevnt i delkapittelet om etiske refleksjoner, så vil jeg trekke frem enda en utfordring knyttet til informert samtykke. En slik utfordring er hvor mye informasjon om prosjektet en gir til informanter. Atferden til informanten kan påvirkes dersom forskeren gir for detaljert informasjon om prosjektet (Thagaard, 2018, s. 23). For min studie vil dette aspektet av informert samtykke være vesentlig å ta hensyn til. Mine informanter er tidligere beboere av bofelleskap for enslige mindreårige, hvor fokuset i studien er deres erfaringer og opplevelser. For mye informasjon om studien kan påvirke deres atferd knyttet til besvarelse av spørsmål i intervjuene.

Eksempelvis om de gjennom informasjonen får et inntrykk om at studien skal brukes av kommuner til å evaluere bofelleskapenes kvalitet i lys av beboeres egne erfaringer, så kan deres atferd i intervjuet bli endret. Dette kan være at besvarelsene på spørsmålene er mer rettet mot at hva de tenker er det rette å endre, enn å dele det som er de faktiske erfaringene og opplevelsene de har hatt.

4.13 Anonymitet og konfidensialitet

Konfidensialitet har også en annen funksjon enn å beskytte deltakere i en studie.

Anonymiserte deltakere i den presenterte studien vil bidra til at leseren sitt fokus blir rettet mot forståelsen av det sosiale fenomenet som blir presentert av analysen. Når pseudonymer blir anvendt eller navnene ikke knyttes til tekstens utsagn, vil forsker og leser rette sitt fokus på de generelle mønstrene i dataene i stedet for å forstå tekst som beskrivelser av spesifikke personer eller situasjoner (Lofland et al., sitert i Thagaard, 2018, s. 24-25). Pseudonymer for informantene er anvendt i denne studien, samtidig vil ikke plasser, byer, institusjoner eller lignende nevnt i utdrag fra intervjuene. Dette i større grad for å anonymisere informantene ytterligere. Den eneste geografiske informasjonen som er gitt i denne studien er at informantene hører til i trønderlag.

4.14 Konsekvenser av deltakelse i studien

I informasjonsskrivet som ble gitt ut til informantene ble det gjort klart at deltakelse i studien ikke vil ha noen påvirkning på asylsøknad eller lignende saker som kan berøre en enslig mindreårig. Videre sto det at de kunne trekke seg fra studien når som helst i studiens fase og dersom de velger å trekke seg etter intervjuet er gjort vil innsamlet data fra informanten bli slettet. Dette ble gjentatt muntlig i starten av intervjuene for å understreke for informantene at dette ikke ville ha noen som helst konsekvenser for dem og at de har muligheten for å trekke seg når som helst.

4.15 Forforståelse

I forkant av denne studien hadde jeg aldri jobbet eller snakket med enslige mindreårige, som gjør at jeg har lite eller ingen praktiske erfaringer med gruppen. Min kunnskap og erfaring med gruppen har kun vært akademisk ettersom jeg har skrevet en bacheloroppgave om enslige mindreårige før, samt eksamen og semesteroppgave om dem. En slik forforståelse kan medbringe fordeler og ulemper i arbeidet med prosjektet. Ettersom min erfaring er kun akademisk, vil jeg kunne ha en «outsider» posisjon innenfor gjennomføringen av studien. Dette kan være positivt ettersom det kan medføre at de enslige mindreåriges skildringer og beskrivelser kan være mer fyldige ettersom jeg har ingen erfaringer med å jobbe med dem. På samme måte kan en «outsider» posisjon påvirke studien negativt. Informantene kan bevisst eller ubevisst unnlate å beskrive ulike elementer av å bo på bofelleskap som kan være

relevante for min studie. Dette ettersom jeg selv ikke har kunnskap nok til å bringe oss inn til de elementene i intervjuene eller at de ikke føler selv at dette kan være relevant for intervjuet.

Derimot som nevnt tidligere er min praktiske erfaring tilknyttet å ha jobbet på barnevernsinstitusjon som har sine likhetstrekk med bofelleskap ettersom flere bor sammen i begge boformene. Dette kan gi meg en fordel i utforming av intervjuguide ettersom jeg kan dra mine egne erfaringer med å jobbe på en kollektiv boform inn i utformingen av spørsmål. Samtidig ville denne erfaringen også kunne være med i intervjuet å føre oss inn på ulike elementer som trigges av at jeg legger merke til noe informanten sier i intervjuet.

4.16 Forbehold

Empirien som presenteres i denne studien kommer fra informanter som har bodd på bofelleskap for enslige mindreårige i Trønderlag. Det må tas forbehold om at datamaterialet ikke nødvendigvis fanger eksakt hvordan bofelleskapene fungerer i andre deler av landet. I min empiri har jeg funnet at det er to typer bofelleskap, hvor det er et større fokus på den daglige omsorgen, mens den andre består av en mer form for selvstendigjøring av beboere. Tre av fire informanter bodde på et slik omsorgs basert bofelleskap, mens en bodde på et bofelleskap som la vekt på selvstendigjøring. Dette vil si at en informant ikke nødvendigvis har erfart eller opplevd likt med andre informanter grunnet ulikhet i bofelleskapene. Derimot gir datamaterialet et samlet bilde på hvordan enslige mindreårige opplever og erfarer det å bo på bofelleskap.

Jeg vil også påpeke at antall informanter kan virke noe lavt. Som nevnt ovenfor bodde tre informanter på bofelleskap med lik praksis, mens en hadde en annen praksis. I de tre intervjuene som har lik praksis i sine bofelleskap opplevde jeg en metning etter det tredje intervjuet. Med metning mener jeg at majoriteten av datamaterialet fra de tre intervjuene er like som tilsier at jeg ikke ville funnet noe nytt om jeg fortsatt intervjuprosessen (Thagaard, 2018, s. 59). På en annen side skulle jeg sett for meg å ha hatt et eller to intervjuer til. Dette for å se om jeg fortsatt ville møtt på mer metning, men også for å få mer datamaterialet som er fra informanter som har bodd på bofelleskap med et større fokus på selvstendigjøring. Dette grunnet av at det hadde vært en jevnere fordeling i de to ulike bofelleskap praksisene som kommer frem i datamaterialet.

Et annet moment jeg vil trekke inn om antall intervjuer er rekruttering. Hvorav samarbeid med kommune har gitt to informanter som har stilt opp på intervju, så har jeg fått kontaktinformasjonen til oppimot en titalls mulige informanter. Disse har enten ikke svart på mine forespørsler eller har ikke hatt anledning til å kunne delta i denne studien. Dette kan være forårsaket av ulike grunner. For det første kan det være at de ikke har hatt anledning til å delta i studien grunnet skolegang og arbeid. Som jeg presenterte i kapittelet om statistikk så er det en stor andel av de som har kommet til Norge som enslige mindreårige som utdanner seg enten på grunnskole-, videregående-, eller høyere nivå. Dette kan medføre at informantene ikke har tid til å delta i undersøkelsen.

Et annet poeng jeg vil trekke frem er at de potensielt ikke er interessert i å snakke om tiden som ny i Norge og med dette bofelleskapet. Uavhengig av hvilke erfaringer og opplevelser de potensielle informantene har hatt, så kan dette forbundes med en tid som er nær flukten eller migrasjonsprosessen de har vært igjennom. Med dette kan vonde minner og traumer besøkes på nytt, som vil skape mer ubehag for dem enn det ville vært nytte for denne studien. Et siste poeng kan være at de potensielle informantene er ferdig med tiden hvor de har vært på flukt, bodd på mottak og bodd på et bo- og omsorgstiltak. Grunnet dette kan det være at de ikke ønsker å snakke om dette. Veilederen for denne studien Berit Berg uttalte på et foredrag på en konferanse arrangert av RVTS i Tromsø at på et tidspunkt er man ikke flyktning lenger og at dette er et stempel som mange ikke ønsker å ha (Berg, 2022 april).

5.0 Ungdommenes erfaringer

I dette kapitlet vil jeg starte med å presentere informantene mine. Dernest presenterer jeg et helhetlig inntrykk som intervjuende dannet før jeg presenterer de empiriske funnene i en tematisk gjennomgang.

5.1 Presentasjon av informanter

Jeg vil i dette delkapitlet presentere informantene jeg har intervjuet. Dette gjør jeg slik at en har muligheten til å få vite litt om informantene som deler sine erfaringer og opplevelser. Psudonymer blir anvendt, samtidig som utdanningsinstitusjoner og bosted blir anonymisert med den hensikt at informantene ikke skal kunne bli identifisert.

5.1.1 Hamid

Hamid er 21 år gammel og kom til Norge i 2015. Han bor i en leilighet han deler med Ghaf, en annen informant. I skrivende stund tar Hamid på høyere utdanning ved et universitet samtidig som han jobber ved siden av studiene. Han bodde på bofellesskapet sitt i seks måneder fra 2017 til årsskiftet 2018. I forkant av dette har han bodd på mottak. Før Ghaf flyttet inn til han, bodde han alene i leiligheten Hamid og Ghaf deler.

5.1.2 Ghaf

Ghaf er 19 år og ankom Norge i Oktober 2018. Han bor sammen med Hamid i en leilighet samtidig som han går videregående utdanning og jobber på siden. Før Ghaf flyttet inn på bofellesskapet han bodde i tilbragte han et år på et mottak. Han bodde på bofellesskapet i ca. to år til bofellesskapet ble lagt ned. Både Ghaf og Hamid har bodd på samme bofellesskap, derimot ikke samtidig. Begge informantene har fortalt at de ble kjent gjennom bofellesskapet, hvor tidligere beboere som fortsatt bodde i kommunen kunne komme på besøk til bofellesskapet.

5.1.3 Nadir

Nadir er 21 år gammel og har vært i Norge siden Oktober 2015. I dag bor han i en leilighet for seg selv, samtidig som han er lærling som helsefagarbeider og går påbygging til generell studiekompetanse på videregående opplæring. Han bodde på et mottak på Vestlandet i 1 år før han fikk oppholdstillatelse og ble bosatt på et bofellesskap. Nadir bodde på to ulike bofellesskap i tiden han bodde på bofellesskap, hvor det ene ble slått sammen med det siste han

bodde på før han flyttet fra bofelleskapet. Dette fortalte han var grunnet av at kommunen ville redusere utgifter ettersom flyktningstrømmen ble mindre og dermed ble et omfattende behov for bofelleskap redusert.

5.1.4 Sara

Sara er 21 år gammel og kom til Norge som 16 åring hvor hun først bodde på et mottak på Østlandet i tre måneder før hun ble plassert i et bofelleskap. I skrivende stund bor hun for seg selv, jobber på en jobb som hun fikk gjennom sin botid på bofelleskap og går siste året på videregående skole hvor hun gleder seg til russefeiringen. Sara flyttet inn som første beboer i et helt nytt bofelleskap da hun ble bosatt. Hun så først for seg å flytte tilbake til hjemlandet når konflikten roet seg ned, men grunnet hennes gode opplevelser og mulighetene i Norge ønsker hun å bo her i landet for resten av livet

5.2 Helhetlige inntrykk

Før jeg går nærmere i dybden på funnene i intervjuene, ønsker jeg å presentere et helhetlig bilde av intervjuene jeg har gjennomført. Dette for å presentere et mer generelt inntrykk informantene har av bofelleskapene de har bodd på.

Ingen av informantene var misfornøyd med hvordan bofelleskapets bygning var. Det kan oppsummeres med at bofelleskapet hadde fasiliteter som var tilfredsstillende for informantene. Alle informantene var videre enige om at det var bedre å på bofelleskap enn mottak. Selv om informantene var glade for å være i en mer selvstendig bo-situasjon nå, så savnet informantene i ulik grad å bo på bofelleskap. Dette kunne være grunnet en omsorgssituasjon preget av mindre selvstendighet enn nå, nostalgi knyttet til gode minner og venner de tidligere har bodd med.

Alle informantene var fornøyd med muligheten for fritid de hadde når de bodde på bofelleskapet. Aktiviteter i regi av bofelleskapet, individuelle aktiviteter og være med venner var ulike deler av fritiden deres som gikk igjen. Når informantene var ute på egenhånd ble de beboere kontaktet av bofelleskapet for å forhøre seg om hvordan det gikk med dem. Noen av informantene så på dette som en form for omsorg ved at de følte at personalet brydde seg om dem, mens noen følte det var masing og ikke likte det. Følelsen av å ha et privatliv var blandet for informantene. Hvor alle var enige om at de kunne ha et privatliv ved å ha sitt eget rom, var

også det å bo med andre beboere og tilsyn av personalet noe som minsket litt følelsen av å ha et privatliv.

Alle informantene hadde noen i personalet de ble nærmere enn andre. Noen ble sett på som en familie gjennom omsorgen de utøvet foran beboerne, mens noen var hjelperen eller vennen. Det var også personal som beboere hadde et anstrengt forhold til, hvor det ble opplevd at de var kun der for å gi beboerne det de trengte og ikke mer. En slik «profesjonell» holdning var ikke godt likt av beboere på bofelleskapene. Til tross for at noen i personalet ble likt mindre enn andre beskrev alle informantene et samhold med beboere og ansatte. Noen beskrev det som akkurat en gruppe med samhold, mens noen informanter valgte å beskrive dette samholdet som en familie som hadde en kompenserende effekt for ensomhet og ubehagelige minner og erfaringer de har opplevd.

Aktiviteter ble sett på som viktige av alle informanter. Hvorav noen så på aktiviteter som muligheter for å stifte bekjenskaper og lære seg gruppedynamikk og subkultur innenfor grupper, satt noen pris på det at aktiviteter var bra bare for å komme seg ut av huset. Aktivitetene bidro til at beboerne kunne aktivisere seg mer fysisk, samtidig som det sosiale elementet ble vektlagt. Det virker også utifra datamaterialet at det er et ønske for at bofelleskapene kan gi mer varierte tilbud for aktiviteter. Beboere fikk mulighet for å ønske seg til aktiviteter, som kunne bli imøtekommet dersom bofelleskapets økonomi tillot det.

Bofelleskapets økonomi er et tema hvor det var delte meninger. En informant ble fortalt at kommunen hadde dårlig råd i perioden før de la ned bofelleskapet. Dette medførte kutt i både mat, klær og aktiviteter. I den perioden kunne noen i personalgruppen oppleves som «gjerrige». En annen mening var at økonomien var grei og at beboere fikk det de trengte og litt mer. Det var godt med penger til både aktiviteter og klær. En siste mening ga seg ut på at økonomien var selvstendighetstrening, ettersom en fikk et gitt beløp i måneden som skulle dekke alle utgifter, herunder mat, klær, regninger, reiseutgifter og mer, samt lommepenger. Dette kunne medføre begrensninger i hva slags aktiviteter en kunne delta i, men ble sett på som god trening i selvstendighet.

Alle informantene uttrykte at bofelleskapet spilte en rolle i å integrere beboerne i det norske samfunnet. Dette kunne være gjennom norsklæring, aktiviteter ute i felleskap med andre og informasjon til beboerne om muligheter de har for utdanning og jobb. Selvstendighetstrening

ble også vektlagt i form av å lære å lage mat, veiledning på kosthold og trening i å sette budsjett. Overgangen til å bo for seg selv ble sett på som en prosess som var litt utfordrende hvor mer oppfølging fra bofelleskapet var ønskelig.

5.3 Tematisk gjennomgang

Jeg vil i dette delkapittelet presentere og sammenligne det informantene har sagt om ulike temaer som jeg har gjenkjent gjennom intervjuene. Dette for å danne et mer oversiktlig bilde av hva informantene mener, samtidig som det tilrettelegger for diskusjon av funnene som jeg vil gjøre i det neste kapittelet.

Fritid handler om hverdagen til beboerne, men også privatlivet deres. Dette ettersom privatliv og fritid kan henge tett sammen. Samtidig har informantene her hatt mulighet til å fortelle om hvordan de har disponert sin fritid og hvordan de føler de har hatt privatliv eller ikke.

Relasjoner involverer de relasjonene beboerne har hatt. Her utforskes relasjoner til andre beboere, personalet, venner og andre som beboeren har hatt kontakt med. Læring er et tema som kan omfatte ferdigheter og kompetanse som beboerne har lært mens de har bodd på bofelleskap. Dette kan henge tett sammen med integrering ettersom sentrale bidrag i datamaterialet viser at norskopplæring og ferdigheter som styrker selvstendighet som matlaging og budsjettering går under dette temaet. Økonomi omfatter budsjettene og ressursene bofelleskapet og/eller kommunen har, samtidig som beboernes egen økonomi.

Aktiviteter som tema ser nærmere på hvilke tilbud beboerne fikk av aktiviteter når de bodde på bofelleskap, hva de følte om aktivitetene og om de følte de fikk noe ut av aktivitetene. Boforhold angår hvordan det var å bo på huset, husets fasiliteter og hvordan det var å bo med andre. Integrering tar for seg hva de enslige mindreårige selv mente bidro til integrering mens de bodde på bofelleskap. Dette kan omfatte mye som språk, veiledning og informasjon fra personal. Disse temaene bærer elementer av seg som kan gjøre at de henger sammen med andre temaer, som er noe som vil bli diskutert videre i oppgaven.

Informantene fikk i stor grad styre hvor de ville ta intervjuet som førte med samtaler om temaer som ikke var inkludert i intervjuguiden. I bearbeidelsen av datamaterialet oppsto det syv temaer. Noen av dem sto ikke nært forskningsspørsmålene eller var spørsmål i intervjuguiden. Integrering oppsto som et tema på bakgrunn av at informantene i større grad

vektla integrering i sine intervjuer. Økonomi ble et tema i forbindelse med utgifter bofelleskapene har i forbindelse med eksempelvis aktiviteter, samtidig som budsjettering av personlig økonomi ble nevnt av en informant. Læring som tema kommer av informantene selv som har påpekt hvordan de har lært i sin botid, eksempelvis gjennom boveiledning og sosialisering.

5.3.1 Fritid

Informantene var fornøyde med muligheten for fritid når de bodde på bofelleskap. Å tilbringe tid med venner eller aktiviteter dominerte informantenes bruk av fritiden. I ukedagene gikk morgenene og formiddagene til å lage frokost og dra på skolen, mens det var middag etter skolen for så at man sto mer friere til å gjøre som en ville. Dette i sterk kontrast til mottakene hvor det var begrenset med muligheter for å dra fra mottaket på å finne på noe å gjøre, eller dra på besøk.

Sara opplevde at beboerne hadde mulighet til fritid, samtidig som de ikke hadde det. Hun beskrev at ansatte på hennes bofelleskap som oftest hadde planlagt dagen også etter skolen slik at beboere ikke skulle kjede seg. Når jeg spurte henne om hun følte at fritiden ble styrt på bakgrunn av dette sa hun at hun ikke følte det. Hun begrunnet dette i at når hun først bodde på bofelleskap så visste hun ikke hvordan hun skulle bruke tiden sin, så hun likte at de ansatte alltid hadde planer for dem. Dette var grunnet av at hun opplevde at hun hverken hadde privatliv eller fritid i hjemlandet sitt. Hun uttrykte også at hun hadde mulighet til å gjøre hva hun ville i fritiden sin selv om personalet ofte hadde planlagt noe for beboerne. Aktiviteter fikk også henne til å sette pris på hennes fritid:

*Æ kan bruke fritiden min ka som helst uten at... noen kontrollere over meg liksom?
For eksempel vaske huset liksom, i hjemlandet mitt. Hvis her i Norge æ bruke fritiden
min så godt jeg kan. Det jeg vil. Så det ga meg masse frihet eh..... masse frihet og
selvbestemmelse liksom...*

Innetider var noe som informantene opplevde satt løst. Hvorav det eksisterte inetider når ungdommene var ute, så var personal som oftest ikke streng i å overholde tidspunktene. Sara opplevde at klokken ni på kvelden var en altfor streng inetid, men overholdt dette samtidig som det var rom for å forhandle seg til lengre utetid. Nadir opplevde at personalet var tett på å følge opp beboere når de var ute. Telefonsamtaler mellom personalgruppe og ungdom gjorde

at personal kunne få oppdatering på hvor beboerne var, med hvem og når beboerne kom tilbake. Hans inntrykk var at dette var en måte personalgruppen viste at de brydde seg om beboerne på bofelleskapet. Ghaf på sin side var ikke like positiv til denne praksisen for kontakt:

Det var litt sånn at hvis det ble sent på natta så begynte dem å ringe og ringe og ringe hele tiden, det liker jeg ikke. «når kjem du heim» og sånn, jeg veit jo at de er bekymra for meg da men... æ syns det va litt sånn... eh.... krenkende eller... æ likte det ikke...

Ghaf mente at personalet bare var ute etter å vite når han kom hjem og mente de heller kunne si det slik at samtalen ble ferdig.

Nadir opplevde også oppfølging når han var ute, hvor en kunne ha løpende kontakt med bofelleskapet om hva han drev med og hvem han var med. Samtidig opplevde han det som lett å overnatte hos venner hvis han ønsket det, så lenge han ga bofelleskapet beskjed. Hans erfaringer med fritid i forbindelse med å være ute kan forstås som at han hadde mer frihet:

B: Hadde du ingen ute-inne tid når du måtte være tilbake på bofelleskapet?

N: Nei... ikke nødvendigvis... men vi kunne jo bare varsle da at... at æ blir... eller at eventuelt hvis du ikke kommer hjem da... om natta... da kan vi bare varsle «nei æ skal overnatte hos en kompis» så gikk det bra

Når det kom til frihet, uttrykte ungdommene flere måter for frihet de kunne ha. Et eksempel var etter en hadde flyttet ut hadde en mer frihet til å bestemme hva man skulle ha til middag. De kunne også beskrive frihet som friheten til å bestemme hvem som skulle ha adgang til ditt hjem og ble forbundet med privatliv. På bofelleskapet var det en enighet blant informantene at de hadde frihet, men i mindre grad enn nå. Dette ble knyttet opp mot at selv om de kunne dra ut å møte venner, så kunne fortsatt personalets oppfølging føles ut som en begrensning av friheten ettersom de ville ha oversikt over hvor beboerne var. Ghaf følte han både hadde og ikke hadde frihet når han bodde på bofelleskap. Han følte han hadde det ved at han kunne bestemme hvem han ville være med og hvem som kunne komme inn på rommet hans. Han følte at det å ta hensyn til å bo med andre begrenset litt av friheten han hadde. Hamid følte man hadde frihet så lenge man ikke gjorde noe som brøt med loven. Samtidig hadde han en

viss frihet når han tok seg utetid ved at han kan gjøre hva han ville, men måtte være inne til et visst tidspunkt.

Alle informantene opplevde å ha et privatliv til en viss grad, hvor de følte etter at de hadde flyttet ut hadde de mer privatliv. Det å bo med andre og ha personal som har tilsyn eller tilgang til soverommet ditt ga ikke en fullstendig følelse av privatliv. Å ha sitt eget rom var informantene samstemte om ga muligheten for et privatliv. Dette opplevdes som et rom beboeren hadde for seg selv og kunne disponere tiden som de selv ville. Alle følte på muligheten til et større privatliv når de flyttet ut, ettersom de bor for seg selv og det ikke var andre beboere eller ansatte å ta hensyn til.

Ghaf opplevde at personalet kunne gå inn på rommet hans når han ikke var hjemme. Han forsto ikke selv hvorfor personalet gjorde det men han uttrykte at han var misfornøyd med dette. Videre hadde han pratet med personalet om det og trodde de hadde kommet til en løsning. Derimot hadde han funnet ut senere at personal kunne ha vært inne på rommet hans. Han så heller ikke poenget i å låse døren sin, ettersom personalgruppen hadde nøkler og fikk tilgang til rommet hans uavhengig om han låste døren hans eller ikke.

5.3.2 Relasjoner

Når det gjelder relasjoner til personalet, opplevde informantene at de hadde gode relasjoner til flere av de ansatte på bofelleskapene. På mottak ble personal opplevd annerledes ved at de oftest hadde kontor i et annet bygg enn selve mottaket og en mer «profesjonell» holdning til beboere på mottak ved at kun grunnleggende behov ble dekt. I tillegg var ofte personalet på mottaket innom som tilsyn for å sjekke at beboere var på mottaket som de skulle. På mottaket hadde alle informantene venner, mye gjennom at de bodde sammen og satt i samme posisjon. Ghaf var en informant som til i dag fortsatt har kontakt med vennene han hadde på mottaket.

Det ble opplevd at personalgruppene på bofelleskapene brydde seg om beboere, gjennom å være omsorgsfull, interessert og lære beboerne både praktiske ferdigheter samtidig som de fikk nyttig informasjon. Ghaf kunne oppleve at noen ansatte snakket nedlatende til han i noen sammenhenger. Et eksempel han trakk frem var da det var begrensninger i budsjettet for mat:

... noen som på en måte som prøver å snakke med oss på en måte som at vi liksom på en måte, som ungdommer prøver å snakke på en snill måte og sånn, noen av dem

slenger bare orda sånn.. «Ta deg en brødiskive» ikke sant? Ikke alle ansatte som hadde den.... teknikken til å snakke med ungdommen...

Alle informantene følte på et samhold i sine bofelleskap. Ghaf, Sara og Nadir beskrev samholdet i deres botid som en familie. Denne familien besto av både ansatte og beboere. Ghaf uttrykte at i sin «familie» var ansatte en liten del av den, mens beboere utgjorde mesteparten av den ettersom de gjorde mye sammen når de bodde sammen. Han beskrev de som hans gode venner fram til i dag. I Nadir sin «familie» inngikk ansatte og beboere. Han uttrykte at ansatte fungerte som foreldre som viste omsorg gjennom kontakten og læringen beboere fikk av ansatte. Sammen med andre beboere han kunne finne på ting med hele tiden gjorde denne familien følelsen av ensomhet mindre for han. Hamid på sin side beskrev ikke en familie, men et sterkt samhold. Hvor beboerne passer på hverandre og bryr seg om hverandre, samtidig som tett oppfølging fra ansatte som bryr seg var veldig positivt. Sara sin familie besto av henne, beboere og ansatte. Hvor de ansatte var beskrevet som foreldrefigurer og beboerne som småsøsken ettersom hun var den eldste av beboerne.

Alle informantene hadde fortsatt kontakt med noen av de ansatte de var nær i sin botid. Noen hadde kontakt for å oppdatere hverandre på hvordan det går i livene sine, mens eksempelvis Hamid hadde en som jobbet på bofelleskapet som fortsatt hjalp han etter han var flyttet ut:

For eksempel det var en ansatt, en tidligere ansatt som.. får litt hjelp med oppgaven min, løse oppgava min på skola. Så æ fikk litt... ja tips og.... kossen jeg skulle løse oppgaven og sånn.. så... så han sa jo til mæ at æ bare kunne sende han melding hvis det var noe

Sara fortalte at bofelleskapet endret helt hvordan hun skulle tenke gjennom informasjonen og støtten hun fikk fra ansatte. Videre opplevde hun at personalet motiverte henne for å fullføre skolegangen sin og ta en høyere utdanning:

«Så de ga meg så mange råder liksom, gå videre og ta deg utdanning og ikke bare stopp, kjøp videre. De støttet meg hvis du skjønner?»

Sara hadde fortsatt kontakt med tidligere ansatte. Hun møtte noen av personalet noen sjeldne ganger mens mesteparten av kontakten foregikk per mobil. Sara fikk en minnebok av personalet da hun flyttet ut som personalgruppen hadde laget. Hun uttrykte at de ville følge

med henne videre for å se hvordan hun ville ende opp fem seks år i fremtiden. Hun fikk også hjelp med skolearbeidet om hun tok kontakt med dem og spurte.

Når det kom til venner, hadde nesten alle informantene venner utenom bofelleskapet. De hadde blitt kjent med dem enten gjennom skole eller aktiviteter. Ghaf fortalte at han for det meste hadde kun venner som han kjente igjennom bofelleskapet, med noen unntak av venner som han hadde blitt kjent med gjennom sine egne venner eller på skolen. Hamid fortalte at han hadde fått venner både gjennom aktiviteter og skole. Videre fortalte han at han hadde noen norske venner. Nadir på sin side uttrykte at han kun kjente en person han bodde på mottak med før han flyttet til bofelleskapet sitt. Han ble gjennom aktiviteter og skole kjent med andre flyktningungdommer som var i samme situasjon som han. Når det kom til norske venner følte Nadir at det var vanskelig å få seg norske venner:

... Så var det ganske lett å komme flyktninger... det var.... flyktninger æ fikk mest eller... bli kjent mest med og fikk venna... generell fram til i dag faktisk så syns e det vanskelig å... eller bli kjent med norske, æ syns norske e litt lukka.

Sara på sin side uttrykte at hun ikke hadde noen venner utenom bofelleskapet i tiden hun bodde der. Hun grunnet dette med at i starten så var hun veldig lukket, både for beboere men også personalet. I senere tid åpnet hun seg mer for personalet samtidig som hun ble god venn med de hun bodde med.

5.3.3 Læring

Informantene påpekte at de har lært mens de har bodd på bofelleskapet. Dette gjelder både praktiske ferdigheter, men også andre ferdigheter de anser som nyttig som f.eks å lære norsk. De har også fått mye nyttig informasjon fra personalet. Sammenlignet med tilværelsen på bofelleskap så uttrykte informantene at det var lite læring av eksempelvis norsk på mottakene. Status på asylsøknad her var betydelig, ettersom de ikke visste om de fikk opphold i Norge.

Informantene var alle opptatt av å lære seg norsk når de bodde på bofelleskap, de følte dette var en viktig komponent når de skulle bli aktive deltakere i samfunnet. Når Ghaf reflekterte rundt sin egen framtid snakket han om hvordan språk ikke lenger var et problem: « ... *da æ kom til Norge hadd æ bare, drøm om å lære språket ikke sant... og klare meg ikke sant. Men i*

dag har jeg lært språket ikke sant, det siste æ tenke på er språket ikke sant... æ tenke ikke over det at æ kan snakke norsk»

Sara verdsatte mangfoldet i sitt bofelleskap. Av de seks beboerne som bodde der var det fem ulike nasjonaliteter som medførte ulike språk. Ettersom de ikke hadde noe felles språk kommuniserte de på norsk, noe hun følte var med å akselerere læringsprosessen hennes i det norske språket.

Nadir hadde som rutine å stå opp om morgenen å lære seg minst 10 norske ord hver dag, for at han raskere skulle bli bedre i språket. I tillegg følte han at bofelleskapet i større grad forberedte han på å bli selvstendig og bli en aktiv deltaker i samfunnet. Dette blant annet i forbindelse med at beboerne på hans bofelleskap fikk ansvar for sin egen økonomi:

... æ syntes jo faktisk det var en fordel.... for da... vi kunne liksom lære å planlegge og sette budsjett for oss allerede når vi var der på bofelleskap... før vi kommer ut i arbeidslivet eller for seg selv..

Ghaf pekte på rutinene til bofelleskapene angående middag som læring til selvstendighet:

... vi all hadde en dag å lage mat da. For at ansatte.... eller på en måte at vi gjør sånn at vi... lærer å lage mat sjøl når vi flytter ut og sånn.. så ja. Det... hver en av oss hadde en dag vi lagde mat ja. Sånn at vi lære å lage mat.

Sara uttrykte at hun lærte mye når hun bodde på bofelleskap. Hun lærte eksempelvis at hun hadde stemmerett og bestemte seg for å bruke den hver gang det var et valg. Gjennom en praksis som bofelleskapet hadde ordnet henne lærte hun også om norsk arbeidsliv. Dette satt hun spesielt pris på, ettersom hun følte selv at å jobbe føltes bedre enn å motta økonomisk støtte. Hun endte opp med å få jobb på den ene praksisplassen etter hun hadde vært i praksis og likte å jobbe der. Gjennom personalet lærte hun om norsk kultur, blant annet om norsk mat som hun likte å spise. Videre lærte hun om andre religioner og kulturer fra beboerne hun bodde med ettersom det var ulike nasjonaliteter i bofelleskapet.

Hamid på sin side reflekterte rundt hva han lærte gjennom aktiviteter. Dette var hvordan man skulle bli kjent med andre og hvordan man går frem om man ikke får seg en venn første

gangen man prøver. Samtidig gjennom deltakelse i et fotballag lærte han mer om hvordan gruppedynamikker fungerte samtidig som han fikk et innblikk med kulturen i fotballaget.

Alle informantene var samstemte i at opphold og bosetting ga de en større motivasjon for å delta og gjennomføre skolegang til og med videregående opplæring slik at de hadde muligheten for å gå videre til høyere utdanning.

5.3.4 Økonomi

Informantene opplevde at bofelleskapene hadde bedre økonomi enn mottakene hvor de kun fikk dekt grunnleggende behov. Matbudsjett, klesbudsjett og lommepenger var som oftest noe som var samlet på mottak, mens bofelleskapene på sin side sto for mat- og klesbudsjett, mens beboerne i tillegg fikk lommepenger. Unntaket her er Nadir sitt bofelleskap, hvor hver beboer fikk et beløp i måneden og måtte lage budsjett ut ifra dette for å ha råd til utgifter og samtidig ha lommepenger.

Ghaf fikk erfare at bofelleskapet kuttet på mat, klesbudsjett og aktiviteter. Han fortalte at de ansatte hadde sagt at kommunen hadde dårlig råd:

... Kommunen hadde dårlig økonomi eller noe sånn så..... måtte vi kutt ned litt på mat og på litt aktiviteter.... så på en måte før så da jeg flytta inn så var det hver helg vi hadde aktiviteter men så ble det annen hver helg og sånn. For at.... som dem sa så kommunen sliter økonomisk så de har ikke noe til å aktiviteter hver uke og sånn

Ghaf endte med å flytte ut tidligere ettersom bofelleskapet hans ble lagt ned for beboere. Han opplevde det som urettferdig at beboerne på bofelleskapet måtte tåle kutt ettersom han mente kommunen selv hadde stilt seg i en posisjon hvor de hadde dårlig økonomi. Foruten om Ghaf sin opplevelse av de økonomiske forholdene så opplevde resten av informantene at økonomien til bofelleskapene var god. Det kunne forekomme at beboere fikk avslag på aktiviteter eller andre forespørsler grunnet økonomien, men som oftest ble forespørsler innvilget.

Til tross for at bofelleskapene ble slått sammen, opplevde ikke Nadir at økonomien ble påvirket i hans botid. Videre som det var nevnt kort i forrige delkapittel, så var Nadir nødt til å ta ansvar for egen økonomi ettersom hver beboer fikk tildelt en sum hver måned. Denne

summen skulle stå for mat, klær, transport, lommepenger og andre utgifter Nadir hadde i løpet av en måned.

I samtalen med Sarah kom økonomi opp en gang, dette var da hun fortalte at kommunen betalte i forbindelse med feiring av høytider. Ellers enn dette ble ikke kostnader eller økonomiske rammer nevnt. Hun opplevde at bofelleskapet ordnet alt som det var behov for i hennes botid.

5.3.5 Aktiviteter

Informantene verdsatte aktiviteter når de bodde på bofelleskap, men noen etterlyste til mer variasjon. Deltakelse på fotballag, trening på treningscenter, fritidsklubber, go-kart, hytteturer og skiturer var noen av aktivitetene som bofelleskapene tilbydde. Det var få eller ingen aktiviteter som ble tilbudt på mottakene informantene bodde på, som medførte at informantene ikke ofte dro på aktiviteter. Videre var det også begrenset med aktiviteter en kunne gjøre på egenhånd, ettersom mottakene til informantene som oftest var lokalisert langt unna byer eller store tettsteder.

Ghaf påpekte at selv om man kunne gjøre aktiviteter med de man bodde samme med, så var det likevel bra ettersom man «kom seg ut av huset» og fikk være sosial utenfor selve bofelleskapets vegger. Til tross for at de bodde på samme bofelleskap på ulike tidspunkt hadde Ghaf og Hamid ulike erfaringer med hva aktiviteter ga dem. Ghaf følte at det å være på aktiviteter ga et mer «sosialt liv» og at det hjelper å bare komme seg ut av huset av og til. Hamid hadde som nevnt tidligere sagt at aktiviteter er en bidragsyter til å lære sosialisering med andre i Norge. Hans refleksjoner om fotball som et eksempel ga uttrykk for at en slik deltakelse kan gi mer enn bare læring:

H: Så det er en sånn fase der du kjem inn for å bli god til å bli kjent med resten, til å få dæ venn og sånn, det hjalp jo ja. Så det hjelper ja. Det at du spiller på et fotballag det hjelper veldig ja til du begynner å bli kjent med kulturen, koss du kan bli kjent med noen og sånt ja..

B: Så du syntes det va læring i å være med i de aktivitetan?

H: Ja, ikke minst at hverdagen din ble bedre og at du slapp å være heim hele dagen hehe. Det har mye å si altså...

Alle informantene utenom Sara spilte fotball når de bodde på bofelleskap. Hamid var medlem av et fotballag, mens Ghaf og Nadir spilte av og til med venner. Ghaf satte pris på den fysiske aktiviteten fotball og styrketrening ga han. I kontrast til dette så vektla Nadir og Hamid det sosiale fotballen ga dem. Når Nadir hadde flyttet kjente han kun en person, men dette endret seg når han begynte med aktiviteter:

etter æ hadde vore på aktiviteta da fikk mæ... da blei æ kjent med mange gjennom fotball... første dagen æ spilte fotball da blei æ kjent med mang... så fikk æ plutselig ganske god kontakt med dem.... spilte volleyball, begynte å spille volleyball der fikk æ mange andre venna som æ hadde ikke kjent før i byen..

Nadir vektla aktiviteter sammen med skole som viktige faktorer i å bli kjent med andre og få seg venner. Som nevnt tidligere så syntes han det er vanskelig å bli kjent med og få norske venner. Da han drev med volleyball og fotball fikk han mange venner som hadde bakgrunn som flyktning i likhet med han. Selv var han heller ikke interessert i fotball, men relasjonene han fikk gjennom fotballen motiverte han til å fortsette med det ettersom det ga han vennskap.

Sara på sin side likte å gå på ski og lærte å gå på det i bofelleskapet. Videre kunne bofelleskapet i helgene dra for å kjøre gokart, spille billiard, gå turer, dra på kino og drive med boksing. Hun og de andre beboerne kunne ønske seg til aktiviteter om de ville og visst det var ulike aktiviteter som var ønsket opplevde hun at personalet kunne være fleksibel og dele seg slik at det var to eller tre grupper som dro på hver sin aktivitet. Sara opplevde at aktiviteter ga henne sitt eget liv:

« æ tenke æ kan gjøre tingene æ e glad i å gjør... hvis du skjønne... også ga det meg liksom at det... det... det e mitt eget liv liksom.»

5.3.6 Boforhold

Det var positive inntrykk om selve bygget informantene bodde i. Levestandarden og fasiliteter de hadde tilgang til var bedre enn hvor de hadde bodd før. Å ha sitt eget rom var også godt mottatt ettersom mange har måtte delt rom med andre på mottak eller ikke likte tanken om å dele et rom med andre. På mottakene de hadde bodd før delte de som oftest rom med andre

asylsøkere samtidig som at informantene ofte omtalte mottakene som skitten. Videre var det ikke nok fasiliteter som medførte venting, eksempelvis når en skulle lage seg middag.

Ghaf og Hamid uttrykte at de var svært fornøyde med selve huset de hadde bodd i. Fasilitetene var gode, huset var rent og romslig med en hage hvor man hadde mulighet for å dyrke selv om man ville. På en annen side var Nadir misfornøyd med plasseringen til bofelleskapet sitt ettersom det var plassert nært hovedveien i området. Dette var grunnet av at det var mye trafikk av personbiler og nødetaer som lagde lyd. Dette gjorde at de ikke kunne ha vinduet så mye åpent fordi det kom støv inn eller at det var mye lyd. Da Sara flyttet inn i sitt bofelleskap var det helt nytt og ingen hadde bodd der før henne. Hun syntes at bygget på seks etasjer som kunne huse seks beboere var fint, rent og koselig. Videre mente hun at hun bodde på det beste bofelleskapet i bostedskommunen ettersom hun hadde vært på besøk på andre bofelleskap i sin botid.

I motsetning til Ghaf og Hamid så var det flere som bodde i bygget Nadir bodde i, samtidig som det var flere ansatte på jobb til enhver tid. Nadir delte en fløy med to til tre andre ungdommer samtidig som det var ca. to fløyer per etasje. Fløyene besto av en stue, et bad og et kjøkken som de delte på i fløyen. Nadir satt pris på samlingene han hadde med sine venner på fløyen. Det var her de spilte sammen, så tv-serier og snakket sammen om hvordan livet går. Selv om de bodde på samme fløy og tilbragte mye tid sammen så var det disse stundene som Nadir savnet hvor samholdet som han hadde nevnt før viste seg mest.

Ghaf stilte seg skeptisk til å bo sammen med andre som han ikke kjente. Han ønsket fra starten av å bo selvstendig ettersom han hadde på forhånd et inntrykk av at bofelleskap kunne være like ille som det å bo på et mottak. Med tiden forsvant skepsisen og han ble fornøyd med å bo på bofelleskapet. Hamid på sin side opptrådte forsiktig i sine møter med hans nye medbeboere. Dette ettersom han ikke visste hvem de var men også hvilket type miljø de ville tilhøre. Nadir påpekte det å bo med noen han ikke kjenner som et positivt element:

«Det var en av det beste da at du ikke var kjent med folk.... for min del hvertfall for da kunne æ bli kjent med flere fra forskjellige land... forskjellige språk og kultur.»

Sara opplevde det i starten som merkelig å bo med andre hun ikke kjente, spesielt det å bo med gutter. Dette var noe som ikke var vanlig for henne, men etter noen måneder skjønte hun at slik var det på bofelleskapet. Siden beboerne kun delte bad og kjøkken så ble det greit for

henne. Hun uttrykte også med denne erfaringen at hun lærte en del, både om andre men også ulike kulturer ettersom det var et bredt mangfold med nasjonaliteter blant beboerne.

Alle informantene hadde lov til å ha besøk i sine bofelleskap og likte muligheten for dette.

Nadir på sin side sa det kunne være begrensninger med tanke på overnattingsbesøk:

«... æ kunne fortsatt få... noen venna til å overnatte hos mæ men.... da måtte æ liksom søke for det....»

Nadir fortalte videre at man kunne få avslag på søknad om overnattingsbesøk, grunnet av at det var allerede innvilget flere overnattinger for det aktuelle tidsrommet. Dersom beboere hadde kjærester, kunne det oppleves enda mer begrenset med muligheten for å ha kjæreste på overnatting. I likhet med vanlige overnattinger var dette noe beboerne søkte om, men Nadir sitt inntrykk var at søknader om overnattinger var bare en formalitet ettersom de oftest ble godkjent i motsetning til kjærester. Nadir opplevde sjeldent at det var noen som fikk lov til å ha overnattingsbesøk av sin kjæreste.

5.3.7 Integrering

Det ble erfart av informantene at bofelleskapet fungerer som et ledd i integreringen i Norge. Dette ved eksempelvis opplæring i norsk, informasjon om systemene rundt dem og læringen de mottar som skal være med å selvstendiggjøre beboerne til de flytter for seg selv.

Ghaf og Hamid sitt bofelleskap hadde en rutine om at beboerne hadde en dag hvor de var ansvarlige for å lage middag for alle på bofelleskapet. Han påpekte at dette var en del av læringen de fikk angående kosthold og matlaging slik at det skulle bli enklere for beboerne når de flyttet ut og skulle bli selvstendige individer.

Sammenlignet med erfaringene til Ghaf og Hamid, så opplevde Nadir en hverdag preget av å bli selvstendig. Dette ettersom han måtte planlegge dagene sine selv og disponere egen økonomi med å eksempelvis lage budsjett. Nadir følte at man ble tidligere klar for selvstendighet ved at bofelleskapet hadde en slik praksis på økonomien. Han sa det var en form for *«... lærdom og erfaring da.»*

Nadir opplevde en sterk kontrast når mottak ble skiftet med bofelleskap. På mottaket var mye av hverdagen preget av optimistiske og pessimistiske perioder, basert på hvordan det gikk

med andre beboeres søknad om opphold. Han uttrykte at venner støttet hverandre, hvor det var ofte noen som var negativ og andre positiv. Dette endret derimot seg ved bosetting. Hvorav pessimisme angående oppholdstillatelse preget hans og medbeboerens egen innstilling til å bli en aktiv deltaker i samfunnet, endret dette seg da han kom til bofelleskap:

... mens på bofelleskap... da var det... helt anna miljø. Da alle visste at nei de alle hadde fått oppholdstillatelse og alle var liksom klar over at ja vi skal bli i Norge. Da.... da var folk opptatt av å engasjere sæ og være i samfunnet... og lære seg språket... mere og gå på skole...

Hamid opplevde også at miljøet var annerledes på mottak enn det var på bofelleskap. Han beskrev at motivasjon for å eksempelvis satse på skole ettersom man venter på svar om man blir bosatt i en kommune. Han erfarte på mottak at ansatte dekte de mest basale behovene en hadde, mens på bofelleskap hadde beboerne tettere oppfølging. Han følte seg tettere på samfunnet grunnet av den tette oppfølgingen han fikk og følte det bidro til at han raskere kunne lære språket for å bli en aktiv samfunnsdeltaker. Derimot følte han at det var mindre støtte enn det han kunne trengt i overgangen til selvstendighet og savnet mer hjelp fra bofelleskapet i perioden hvor han skulle bli selvstendig.

Som nevnt tidligere hadde Nadir i sin botid på bofelleskapet et mål om å lære seg minst 10 norske ord hver dag før han dro på skolen. Han fortalte meg at dette var grunnet av at han ville lære språket raskere sånn at han i tur kunne engasjere seg i samfunnet raskere, samtidig som at det gjorde at han kunne gjøre det bedre på høyere utdanning. Videre erfarte han at ansatte var sterke bidragsytere når det kom til å lære ting som ville gi beboerne nytte når de skulle flytte for seg selv å bli selvstendige. Videre påpekte han at han har lært mye som vil komme han til nytte i fremtiden:

... æ har lært ganske mye.... i bofelleskap.. eh.. har lært... hvordan skal æ planlegge framtia, hvordan skal æ sette budsjett og korsen skal æ snakke med folk fra anna land og kultur og hvordan skal bli kjent med noen og hvordan skal æ engasjer mæ om... og hvordan... og ikke minst hvordan man skal planlegge.... framtia mi... for eksempel hvor skal æ være om 20 år, om 5 år?

I likhet med Nadir reflekterte Ghaf rundt hva erfaringene og opplevelsene hans på bofelleskap hadde gitt han:

... det har påvirket meg litt ja fordi vi bodde jo mange ikke sant, så hver en av oss så hadde..... valg ikke sant på ka man vil bli... ka man vil studere, ka man vil jobbe med ikke sant så.... men jeg har jo fått mye informasjon og.... inspirasjon av mange ansatte... folk som er rundt oss ikke sant

Inspirasjon og informasjon fra ansatte viste han valgmulighetene for framtiden hans, samtidig beskrev han rollen bofelleskapet har hatt i integreringen hans:

... bofelleskapet har jo vært med å integrere meg, lære meg norsk og.... komme meg.... i arbeidslivet, skole, og mye da... så framtida mi vil kanskje bli.... æ vet ikke kossen det skal bli men.... det vil bli en bra framtid da....

Sara opplevde det å bo på bofelleskap som en åpenbaring på bakgrunn av all hjelpen, veiledningen og mulighetene som beboerne fikk mens de bodde på bofelleskapet, hun fortalte om venninene sine som kom til Norge og bor for seg selv. Hun uttrykte at hun hadde et annerledes tankesett og hadde fått mer informasjon enn de om hva slags muligheter en har i Norge. Hun hadde noen refleksjoner av betydningen av det å bo på et bo- og omsorgstiltak som bofelleskap har:

... når man bor alene.... som enslig mindreårig? Ja... når man bor alene eller bor sammen med.... venner, familie.... e jo helt.. det e helt annerledes når man bor på mottak.. ikke på mottak... men på bofelleskapet. På bofelleskapet lære man så mye ting. Man ser jo frem liksom, man..... man lærer mye ting, men.... hvis man bor alene e jo helt annerledes. Man stenger inne huset og ser ikke muligheten som det finnes i Norge. Eller.... en.... lærer seg ikke norske språket og sånne ting.

Alle informantene var enige om at å lære språket var et viktig element på vei til å bli en mere aktiv deltaker i samfunnet. Som nevnt tidligere i kapittelet har det bidratt til å gjennomføre grunnskole og videregående opplæring slik at de kan starte på høyere utdanning.

6.0 Diskusjon av funn

Jeg vil i dette kapittelet vil jeg analysere og drøfte empirien som er anskaffet gjennom min forskningstilnærming som beskrevet i kapittel fem. Ettersom forskningen på enslige mindreåriges egne erfaringer og opplevelser med bofelleskap er mangelfull, vil jeg bruke relevant forskning tilknyttet til andre bo- og omsorgstiltak inn i drøftingen. Videre vil tidligere forskning som presentert i kapittel tre i større grad bli brukt for å diskutere funnene. Som det kommer frem av empirien i kapittel fem så har flere temaer blitt presentert som er aktuelle for analyse og drøfting. Boforhold (i), fritid (ii), aktiviteter (iii), relasjoner (iv), læring (v), Økonomi (vi) og integrering (vii).

Det overordnede temaet i oppgaven er være enslige mindreåriges erfaringer og opplevelser med å bo på bofelleskap og en analyse av hvert deltema er med å få en større klarhet i det større bilde om erfaringer og opplevelser. Et underliggende tema vil være psykisk helse, dette ettersom ulike faktorer i hverdagen påvirker enslige mindreåriges helse, som påpekt i rapporten av Oppedal et al. (2009).

6.1 Betydning av et hjem

Selve det fysiske bygget var noe alle informantene var tilfreds med. Hamid og Ghaf vektla hvor rent det var, samtidig som det å ha et eget rom var positivt. Nadir på sin side var misfornøyd med selve plasseringen av bofelleskapet som var like ved en høyt trafikkert vei. Sara syntes huset var flott og syntes det var stas at hun var den første som skulle flytte inn i bofelleskapet. Konsensusen blant informantene var at bofelleskap rent fysisk var mye bedre enn boforholdene på mottaket. Mottaket ble beskrevet som skittent, trangt, stygt og var lokalisert langt ute i distriktene.

Forskningen på levekår for barn i asylsøkerfasen stemmer overens med hva informantene har fortalt. Mottak har vært preget av dårlig plass, skittent og mange som deler de samme fasilitetene (Lidén et al., 2013). I tillegg preges tilværelsen på mottak av midlertidighet og usikkerhet ettersom en venter på oppklaring på oppholdstillatelse. Dette kan medføre stress og usikkerhet ovenfor framtiden. I tillegg kan enslige mindreårige bli utsatt for sosial kontroll i botiden på mottak (Berg & Tronstad, 2015). Nadir beskrev miljøskifte fra mottak til bofelleskap med at pessimisme og usikkerhet ble erstattet med motivasjon og optimisme.

Bare i seg selv virker det til at vedtak om opphold og bosetting har en effekt som gir mer stabilitet og trygghet for enslige mindreårige.

Alle informantene uttrykte en skepsis på en eller annen måte for det å bo med andre de ikke kjente. Et annet botiltak som bruker elementer fra ulike bo- og omsorgstiltak er familiehjem som i hovedsak retter seg mot yngre enslige mindreårige. Dette tiltaket muliggjør tettere omsorg fra en eller et fåtall begrenset fosterforeldre (Berg & Haugen, 2018, s. 22), som i tur gir de enslige mindreårige et mindre antall omsorgspersoner å forholde seg til. Videre gjør familiehjem det mulig for søsken å bo sammen, samtidig som ungdommer som ikke kjenner hverandre kan bo sammen som er likt bofelleskap (Berg & Haugen, 2018, s. 17). Denne ordningen kan bidra til å skape en mer normalisert hverdag for enslige mindreårige likt norske ungdommer eller barn med foreldre med flyktningbakgrunn. Fosterforeldre står som veiledere, omsorgspersoner og som en kilde for informasjon samtidig som de bare må forholde seg til en eller to omsorgspersoner. En utfordring er da knyttet til avlastning, som oppleves mer problematisk enn vanlige fosterhjem (Berg & Haugen, 2018, s. 25).

Familiehjem sammenlignet med bofelleskap kan gi en mer «norsk» boform ved å plassere ungdommene i en familie som står for den daglige omsorgen og veiledning. Ved å etablere og bygge en god relasjon mellom ungdom og fosterforeldre kan ses på en mer omsorgsnær måte å skape en hverdagslig tilværelse for de enslige mindreårige. Færre omsorgspersoner betyr raskere og mer tettere tillitsbygging ettersom det er få en må forholde seg til. Denne omsorgspersonen kan i tur ufarliggjøre skepsisen til å bli kjent med andre beboere som mine informanter har uttrykt.

Dog som nevnt ovenfor så kan fosterforeldre i familiehjem ha behov for avlastning akkurat som andre fosterforeldre. Dette kan medføre et brudd i den nye eller allerede eksisterende stabiliteten i ungdommenes liv. Ettersom de forholder seg til begrensede omsorgspersoner kan det være vanskelig å måtte forholde seg til nye, ukjente omsorgspersoner som skal avlaste fosterforeldrene. Til tross for at en form for å uttrykke seg ved utagering som kan hende på bofelleskap ikke er erfart i familiehjem (Berg & Haugen, 2018, s. 21), er ikke dette enstemmig for at alt går bra.

På bofelleskap vil de enslige mindreårige bli vandt til at det er mange omsorgspersoner å forholde seg til. Når en er tilvendt til dette så kan eksempelvis en sykemelding hos en ansatt

oppleves mindre problematisk, dette ettersom det sannsynligvis fortsatt er andre ansatte på jobb som ungdommen er kjent med. Selv om de kan bli forberedt på det, kan avlastning i familiehjem føles som et brudd for stabiliteten som igjen kan føre til uro. En trenger nødvendigvis ikke utagere for å uttrykke uro, men ungdommen kan selv sitte med indre uro ettersom avlastning kan oppleves som noe nytt og skremmende. Det blir da en begrenset periode med nye omsorgspersoner samtidig som en fortsatt kan være skeptisk til de man bor med.

Både Nadir og Ghaf likte å ha besøk og sa i sine intervjuer at de likte at de hadde rom for å kunne ha besøk. At botiltaket har en god standard og ligger sentralt, så er det i tillegg til å ha rom til å ha besøk noe enslige mindreårige setter pris på (Svendsen et al., 2010; Svendsen & Berg, 2017). Muligheten til å ha besøk kan bidra til å normalisere hverdagen for beboerne, ettersom det er vanlig for barn og unge å ha besøk av vennene sine. Videre vil en god standard på bygget og fasilitetene gjøre at ungdommen i mindre grad vil se på det som flaut å ha med seg venner eller kjæreste til bofelleskapet.

Nadir på sin side kunne oppleve det som urettferdig at ungdommene måtte søke om tillatelse for å ha overnattingsbesøk. Dette eksemplifiserte han med at det kunne være usikkert for beboerne om de fikk søknaden sin innvilget. En kan se Nadir sitt synspunkt på dette, men samtidig må det også poengteres at i motsetning til de andre informantene var det omtrent 20 beboere i hans bofelleskap. Dersom mange av beboerne skulle hatt overnattingsbesøk samtidig kunne dette gått over trivselen til andre beboere med tanke på bruk av fasiliteter o.l. Samtidig ville det vært tvilsomt at personalet kunne fulgt opp alle beboerne godt nok dersom det var mange overnattingsbesøk på en og samme gang.

Alle informantene fortalte om at de hadde innetider å forholde seg til dersom de var ute av huset. Sara var lattermild når hun beskrev det som «fengsel», Ghaf, Hamid og Nadir følte at innetider var noe som personalet ikke fulgte opp i særlig grad. Derimot fulgte personalet opp ungdommene om de var ute. De opplevde at med mange av personalet var det mulig å forhandle seg til å være lenge ute om de ønsket ungdommene hjem. Bofelleskap har i likhet med institusjoner rammer og regler, men kan de oppleves som litt løsere i bofelleskap. Slike forhandlinger mellom ungdom og personal kan være med å bygge relasjon dem imellom (Lidén et al., 2020).

Innetider kan oppleves forskjellig fra ungdom til ungdom, ettersom de har vært selvstendige og tatt vare på seg selv på reisen de har vært igjennom for å komme til Norge. For noen kan det kanskje oppleves som at personalet utøver omsorg overfor beboeren, mens andre som Ghaf kan oppleve det som et irriterende mas. Forhandlingen kan ses på som relasjonsbyggende og som læring. Igjennom livet forhandler en med mange forskjellige personer, som familie, lærere, arbeidsgivere og kolleger. Selv om de fleste enslige mindreårige er ressurssterke og selvstendige, vil erfaring med forhandlinger kunne gjøre dem bedre rustet for voksenlivet. Forhandlingene de erfarer trenger ikke nødvendigvis være i forbindelse med innetider, men kan også være aktiviteter, internett, økonomi, middag, hverdagslige plikter og mer.

Den relasjonsbyggende biten kan ha en styrkende eller reduserende effekt på relasjon mellom beboer og ungdom. Dette kan gå begge veier ettersom det spiller på både personal og beboers evne til å forhandle rasjonelt. Samtidig må begge parter føle at forhandlingen er rettferdig som i dette tilfellet vil være med den enslige mindreårige. Personalet står med mye makt i en slik forhandling, og dersom beboeren føler det er en urettferdig forhandling kan dette skade relasjonen fordi den enslige mindreårige kan føle seg urettferdig behandlet. På en annen side må ikke ønsket fra beboeren være urimelig, ettersom personalet også har en omsorgsplikt ovenfor dem. Et eksempel på dette vil kunne være å forhandle seg til mer utetid, hvor beboeren har lyst til å være ute til klokken ett eller to på natten i stedet for å komme tilbake klokken 10 på kvelden. I ukedagene vil dette kanskje være vurdert som et urimelig ønske ettersom beboeren har skole og da bør være opplagt og uthvilt til skole og andre hverdagslige plikter. Det kan også vurderes som urimelig i helger og ferier, men da vil skjønn spille inn. Ved av og til å imøtekomme slike ønsker i forhandlinger, vil dette styrke relasjon samtidig som at beboeren kan føle at personalet i mindre grad er «firkantet» når det kommer til regler.

6.2 En fritid med oppfølging og aktiviteter

Temaene fritid og aktiviteter ble identifisert som tema når intervjuene ble bearbeidet. Begge temaene vil her bli diskutert sammen. Dette ettersom i forskningslitteraturen er det tette assosiasjoner mellom fritid og aktiviteter. Videre snakket informantene også om aktiviteter når de ble spurt om fritiden sin.

Fritid var noe informantene som ungdommer flest verdsatt høyt. Muligheten til å dra ut å finne på noe man selv ville ga informantene en følelse av frihet til en viss grad. De opplevde at personal kunne kontakte dem under denne tiden for å forhøre seg med dem. Sara opplevde fritid som noe nytt, derimot hadde hun ikke hatt tidligere erfaringer med å ha fritid ettersom dette var begrenset. Hun ble introdusert til dette gjennom først at ansatte alltid hadde planer for bofelleskapet slik at beboerne ikke kjedet seg, med mulighet for takke nei til planer om de ville. Sara og resten av informantene brukte fritiden sin med venner, aktiviteter, individuelle aktiviteter og lekser, ingen uttrykte at de kjedet seg når de bodde på bofelleskap.

I motsetning til mine informanter har forskningen indikert at en del enslige mindreårige kjeder seg på fritiden. Mange har uttrykt at de bruker mye av fritiden sin hjemme hvor de kjeder seg og føler på ensomhet (Svendsen & Berg, 2017; Berg, Svendsen & Haraldsvik, 2019). Det er ikke nødvendigvis at alle beboerne i informantenes respektive bofelleskap deler oppfatningene med dem. Likeledes er det fortsatt interessant å se nærmere på hva som gjør at informantene i studien min ikke kjedet seg med fritiden sin. Ghaf, Hamid og Nadir uttrykte at de hadde ulike valg for aktiviteter eller hvordan de ville bruke fritiden sin. Fritidsklubb, lagidrett, individuell trening og tilbringe tid med venner var nevnte aktiviteter de valgte å bruke fritiden sin på.

Ghaf pleide spesielt å være med vennene sine som enten bodde på bofelleskapet, eller tidligere beboere som han hadde blitt kjent med. Han beskrev seg selv som en sosial person og sa han alltid likte å finne på noe. I tillegg til dette så drev han med styrketrening som var en aktivitet han satt stor pris på. Nadir på sin side drev med idrett han egentlig ikke var interessert i ettersom han ble kjent med andre slik, var med venner og trente. Hamid var med venner, var i et fotballag og trente individuelt. Denne bruken av fritiden støtter noen av funnene Lidén et al. (2020) fant i sine intervjuer med enslige mindreårige. Det er et savn for å få venner som er norske ungdommer, men fritiden brukes også med ungdommer med samme bakgrunn som enslige mindreårige. Det er også uttrykt at utdanningsprosessen enslige mindreårige må igjennom før de kan gå i klasse med norske ungdommer, som igjen tar lang og kompliserer mulighetene for å få seg norske venner (Lidén et al., 2020).

Sara på sin side hadde en lik, men annen form for fritid enn de andre informantene. Da jeg spurte henne om fritiden hennes svarte hun at hun både hadde og ikke hadde fritid. Dette var grunnet av at personalgruppen alltid hadde planlagt dager for ungdommene. Videre uttrykte

hun at dette ikke var negativt ettersom hun ikke hadde fritid eller et privatliv i hjemlandet sitt. Sara følte hun lærte om fritid og at hun alltid kunne takke nei til planene som personalet hadde lagt om hun ville. Det er ikke ukjent at enslige mindreårige har blitt eller har kan bli utsatt for sosial kontroll (Svendsen & Berg, 2017; Berg et al., 2019; Lidén et al., 2020). Effekten av bofelleskapet på Sara kan ses på som en prosess hvor hun blir avvent fra sosial kontroll.

Hun vektla medvirkningen som bofelleskapet la til rette for i forbindelse med eksempelvis aktiviteter, ettersom hun fikk uttrykke sin mening når det var et spørsmål om flere aktiviteter. Sara følte at ingen bestemte over henne, som hun kunne oppleve i hjemlandet at hun måtte vaske eller gjøre andre oppgaver rundt i huset. Jobb var ukjent for henne og da hun var i praksis og senere fikk jobb satte hun pris på mulighetene hun hadde i Norge. Som støttet opp av forskningen så ønsket hun i likhet med mange enslige mindreårige å kunne få en godt betalt jobb og slik at de kan være mer selvstendige. Samtidig som det ga henne muligheten til å ha en fritid ga det også mer selvstendighet. Informasjonen hun fikk fra personalet om muligheter hun har i Norge fikk hun til å sammenligne sin tilværelse med sine venner på Østlandet. De bodde i hybler enten alene eller med venner og brukte for det meste tiden sin hjemme. Sara sa når hun tenkte over dette så ble hun enda mer takknemlig over å ha fått bodd på bofelleskap.

Når det gjelder privatliv følte alle informantene at de hadde dette, men den tette oppfølgingen fra ansatte, sammen med at en bodde med andre som man ikke kjente, gjorde at følelsen av privatliv var noe redusert. Flytting fra mottak hvor man oftest delte rom med andre til bofelleskap hvor man hadde et eget soverom en kunne trekke seg tilbake til skapte en følelse av privatliv for ungdommene. Sammenlignet med andre bo- og omsorgstiltak, så gir bofelleskap noe rom for privatliv til beboerne. Bofelleskapene på sin side har gode muligheter for blant annet relasjonsbygging, språktrening og daglige rutiner (Lidén et al., 2020, s. 96). Det er ulike meninger blant ungdommer om graden av oppfølging de får, hvorav noen ønsker mer oppfølging og noen mindre (Svendsen & Berg, 2017).

Hamid stilte seg ambivalent til den tette oppfølgingen. Om en hadde en dårlig dag og tilbragte den på rommet sitt, kunne personal oppsøke han for å sjekke om han hadde det bra. Han satt pris på dette ettersom det kunne gjøre en dårlig dag til noe bedre. På en annen side kunne det også bety mindre privatliv om det ikke var noe i veien og han ville tilbringe tid for seg selv.

Det finnes nok en balanse tilknyttet individuell oppfølging fra personal, slik at beboerens privatliv blir ivaretatt samtidig som at man sikrer god oppfølging. Ghaf uttrykte at ansatte var litt vel «tett på» til tider mens Nadir og Sara ikke hadde noen innvendinger annet enn innetider.

Derimot er det vanskelig å treffe på tiltak, ettersom dårlige kartlegginger og begrensede plasser kan gjøre at enslige mindreårige noen ganger kan bli plassert på et annet tiltak enn det som kanskje er det best egnede (Svendsen & Berg, 2017, s. 12). Begrensede plasser må også ses i sammenheng med kommunens økonomi. Som jeg kommer innom senere, medfører den såkalte «stykkprisfinansieringen» at kommuner får økonomiske tilskudd per bosatt, hvor alder utgjør eneste forskjell i beløpet og ikke typen tiltak. Når det kommer til dårlig kartlegging, kan dette være grunnet lite personalet på mottak eller manglende kompetanse for å gjøre gode vurderinger i kartleggingen (Garvik et al., 2016, s. 37). Videre kan informasjonsflyten mellom kommunen som skal bosette ungdommen og IMDi oppleves som mangelfull eller av dårlig kvalitet (Lidén et al., 2020).

Det tyder på at kommunene ikke får den informasjonen de trenger for å møte utfordringer på ulike nivå. Alle informantene bodde i mottak med mange andre flyktninger, med lite personale. Dette styrker de mulige forklaringene til Garvik et al. (2016) om at det kan være for lite personale for å gjennomføre gode kartlegginger. I tillegg kan informasjonsflyten fra IMDi til kommunene gi lite spillerom for å vurdere riktig tiltak for ungdommen. Begrensede plasser og tilskudd fra staten vil også spille inn på hvilket tiltak som blir valgt å dermed også oppfølgingen. Det må også være en vurdering fra bofelleskapet sin side på hvor mye oppfølging hver enkelt trenger, slik at man får en balanse hvor beboeren ikke føler å ha mindre privatliv.

Aktiviteter var noe informantene likte godt, men hva de fikk ut av dem varierte. Ghaf følte det ga et mer «sosialt liv» selv om man oftest er sammen med de man bor med og de som er på jobb. Nadir erfarte at aktivitetene bidro til å etablere og vedlikeholde vennskap. Hamid på sin side følte han lærte en del om norsk kultur og sosialisering gjennom aktivitetene ettersom det ga han muligheter for å bli kjent med norske jevnaldrende. Forskning har vist at fokuset på aktiviteter for enslige mindreårige blant annet må ligge på nettverksbygging og etablering av vennerelasjoner. Det har vært gjennomført ulike prosjekter i regi av frivillige organisasjoner i

samarbeid med kommuner, som har som hensikt å sosialt integrere enslige mindreårige inn med norske jevnaldrende (Svendsen et al., 2018).

Aktiviteter og slike prosjekter gjennomført i regi av frivillige organisasjoner blir et alternativ for å kunne komme i kontakt med norske ungdommer. Skolen blir sett på en viktig sosial arena av enslige mindreårige, men mange beskriver skolen som et segregert skoletilbud. Dette fordi de oftest må gjennomføre en egen opplæring for flyktninger før de kan påbegynne skolegang med norske ungdommer. Det vil kunne være hensiktsmessig at kommunene samarbeider tettere med frivillige organisasjoner fremover, ettersom det tyder på at samarbeidet gir gode resultater for prosjektene som er gjennomført (Svendsen et al., 2018).

Ingen av informantene nevnte at de var del av noen aktiviteter som var i regi av frivillige organisasjoner og kommunen. Til tross for at ingen uttrykte et savn for å ha «norske» venner som forskningen har understreket, så var det et samlet inntrykk at de hadde få eller ingen norske venner utenom de som bodde i bofelleskapet. Vennene de hadde var enten beboere og tidligere beboere på bofelleskapet eller andre med flyktningbakgrunn som de selv. Selv om det er mulig å bli integrert i samfunnet uten å måtte ha norske venner, så kan det skape noe som kan oppleves som utfordringer. For det første kan omgangskretsen bli bestående av kun personer fra egen kultur, land eller religiøse bakgrunn. Jeg mener ikke dette er negativt, men det medfører en viss risiko. Dersom de enslige mindreårige bruker mye av fritiden sin for eksempel i kirkemiljøer, er det mulig å bli utsatt for sterk sosial kontroll innenfor miljøet (Svendsen & Berg, 2017, s. 61). Dette vil i sin tur kunne være til et hinder for integreringen og videre gjøre at en kan bli marginalisert fra store deler av samfunnet fordi at man kan bli utsatt for sosial kontroll. Videre har enslige mindreårige ofte problemer med å finne seg til rette i Norge dersom de er bosatt med en fosterfamilie som er fra egen etnisk gruppe (Eide; Harding, sitert i Engebrigsten, 2020, s. 168-169). Samtidig kan de oppleve kontroll fra omsorgspersoner i hjemlandet (Engebrigsten, 2020, s. 168) som kan være til hinder for å kunne utforske og bli kjent med det norske samfunnet.

For det andre kan det bli et spørsmål om å ha en følelse av tilhørighet. Enslige mindreårige ønsker å ha norske venner, men opplever å få dem som vanskelig. Nordmenn kan i større grad introdusere personer med utenlandsk opprinnelse til den norske kulturen, normer og regler. Det kan tenkes at mine informanter har fått dette gjennom personalet på bofelleskapet. Derimot er det ikke sikkert at personalgruppen har innblikk i den norske ungdomskulturen,

som kan være til hjelp for å føle en tilhørighet til norske ungdommer. Dermed vil jeg si at norske venner har en større betydning. Det gir et innblikk i norsk ungdomskultur, kombinert med at det å ha norske venner kan være med å styrke en følelse av tilhørighet til norske ungdommer.

Disse to punktene understreker viktigheten av aktiviteter og prosjektene i regi av frivillige organisasjoner som får ungdom med flyktningbakgrunn sammen med norsk ungdom.

Bofelleskapenes ansatte kan ikke stå som en erstatning for det å ha norske venner på egen alder, samtidig som integreringsprosessen er viktig for å skape aktive samfunnsdeltakere. Sara satt pris på at bofelleskapet planla fritiden hennes i starten, ettersom hun ble mer kjent med landet og følte hun brukte tiden sin godt. Dersom de ikke hadde gjort det, er det usikkert hvordan fritiden hennes hadde sett ut. Fritiden hennes kunne da vært tilbragt inne på rommet hennes hvor hun hadde kanskje kjedet seg som noen enslige mindreårige opplever. Hun kunne også tilbragt tid med personer med samme etniske eller religiøse bakgrunn, som kan ha en reduserende effekt på integreringsprosessen eller i verste fall bli utsatt for sosial kontroll fra miljøet.

6.3 Omsorgsfulle ansatte og problematisk nettverksbygging

Alle informantene opplevde noen ansatte bedre enn andre. Nadir møtte mange ansatte på sitt bofelleskap som huset opp til 23 beboere på et tidspunkt. Utav de ansatte han kom godt overens med, så opplevde han bofelleskapet som en familie, hvor personalet utgjorde mor og far og var kompensierende for følelsen av ensomhet. Ghaf opplevde noen av de ansatte som upersonlig og mer profesjonell som gjorde han fikk inntrykket av at de kun var der for å gi beboerne det de trengte, ikke være en omsorgsperson. Derimot så hadde han noen han ble nære, som han eksempelvis kunne snakke og spille med. Hamid hadde en ansatt som hjalp han med skoleoppgaver etter han flyttet ut fra bofelleskapet.

Personalgrupper innenfor helse- og sosial sektoren har som oftest kompetanse innenfor området de jobber med. Dette kan tilegnes gjennom utdanning, kurs, og praksis som gjør yrkesutøveren kompetent for arbeidet han eller hun skal i. Det yrkesetiske grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, vernepleiere, sosionomer og velferdsvitere beskriver hvordan yrkesutøveren skal opptre etisk i sitt arbeid (FO, u.å.). Nært dette kan en se på en større andel stillingsannonser innenfor sektoren at personlig egenhet vil bli vurdert. Spørsmålet blir om

dette er nok for å jobbe enslige mindreårige og hva slags egenskaper som yrkesutøveren bør inneha.

Samlet profesjonell kompetanse består av personlig kompetanse, teoretisk kompetanse og yrkesspesifikke ferdigheter hvor alle vektas likt og utfyller hverandre. Teoretisk kompetanse består av yrkesutøverens teoretiske kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter består av ferdigheter som kan anvendes i arbeidet og personlig kompetanse består av personlige egenskaper hos yrkesutøveren (Skau, 2017). Jeg velger her å gå nærmere inn på personlig kompetanse, ettersom dette vil være nyttig i diskusjonen om relasjonen mellom beboer og ansatte.

Greta Marie Skau beskriver personlig kompetanse som noe som alltid er under utvikling, det er en del av oss (2017, s. 57). Eksempler som kan trekkes fram som personlig kompetanse er eksempelvis evnen til å aktivt lytte. Jeg vil si at personlig kompetanse er en del av den personlige egenheten det stilles krav til i arbeidet i helse- og sosialsektoren. Som nevnt opplevde Ghaf at noen av de ansatte ikke hadde kompetanse til å snakke med ungdommer. Å utøve omsorg i arbeid i bofelleskap er nødvendig for å kunne bidra til å skape stabiliteten og tryggheten enslige mindreårige har behov for.

Det kan oppleves som problematisk for en arbeidsgiver. En søknad med tilhørende CV og et jobbintervju på 30 minutter er aldri nok til å kunne få et inntrykk av at en person er egnet for å utøve omsorg ovenfor barn og unge som har rømt fra væpnet konflikt alene. En vil kunne argumentere for at når en er på jobb må det skilles mellom det profesjonelle og private. Det finnes nok en balanse, men som personlig kompetanse eksemplifiserer, så er det en del av yrkesutøverens personlighet som trekkes inn i arbeidet. Den aktuelle ansatte som Ghaf fortalte om manglet eller valgte å ikke bruke den personlige kompetansen han eller hun innehar. Det må også understrekes at i det yrkesetiske grunnlagsdokument er omsorg og nestekjærighet skal vise ovenfor klienter de møter (FO, u.å.).

Teoretisk kompetanse og yrkesspesifikke ferdigheter spiller også en rolle i arbeidet med enslige mindreårige. Som Nadir har fortalt så lå fokuset i hans bofelleskap på å trene beboerne på selvstendighet i forberedelse til når de skal bo for seg selv. Med denne treningen kommer veiledning fra personalgruppen. Å hjelpe beboerne å sette budsjett og planlegge ses her på som en yrkesspesifikk ferdighet som brukes for å hjelpe de enslige mindreårige bli

selvstendige. Den teoretiske kompetansen de ansatte besitter hviler like mye på miljøterapeutiske modeller som det gjør informasjon om enslige mindreårige og deres rettigheter. Samlet sett vil en sterk samlet profesjonell kompetanse være bra for ansatte på bofelleskap å inneha i møtet med enslige mindreårige.

Omsorg for mange kan også forbindes med ordet kjærlighet. Det var diskusjoner i barnevernsmiljøer i forkant av innføringen av kjærlighetsbegrepet i formålsparagrafen av barnevernloven. I utredningen *Ny barnevernslov* begrunnet utvalget med at begrepet allerede eksisterte i barneloven, men også at kjærlighet er et av elementene som inngår i forsvarlig omsorg sammen med trygghet og forståelse (NOU 2016: 16) Jeg ser på dette som et understrekende poeng for at ansatte i bofelleskap har en stor påvirkning på beboere. Dette ettersom de bedriver den daglige omsorgen. Enslige mindreårige har rett til samme omsorg som andre barn i Norge har (*Menneskerettsloven*, 1999). Kjærligheten de ansatte utviser ovenfor beboerne kan være en forklaring til hvorfor alle informantene mine fortsatt har kontakt med en eller flere av tidligere ansatte.

Jeg syntes personlig at det er interessant om videre kontakt med en beboer etter utflytting. Etter egen erfaring innen barnevernsfeltet er ikke det et ukjent fenomen om et barn eller ungdom ønsker å ha kontakt med en eller noen av personalet etter botiden sin. Dette har overføringsverdi til ansatte i bofelleskap. Videre kontakt etter botid forutsetter at både ansatt og beboer ønsker å opprettholde kontakten som kan tyde at relasjonen har en større betydning en personal som utøver omsorg. Fra den ansattes side kan det være at de brenner for jobben sin mer enn kanskje andre av personalgruppen, eller at man fikk en nær relasjon til beboeren.

Dette kan eksemplifiseres med Sara som fikk en minnebok fra personalgruppen og hadde kontakt med flere av ansatte på hennes bofelleskap som ønsket å følge med hennes videre utvikling og hvilken plass hun tar i samfunnet. Det kan være sammen med følelsen av et samhold i bofelleskap «familien», eller at beboeren følte at de hadde en nær venn som brydde seg som kan være tellende for at hun syntes at bofelleskap var så bra. Personalgruppen må være personlig egnet for jobben, ettersom kompetente ansatte i bofelleskap er mer enn bare utdanning (Svendsen & Berg, 2017, s. 20)

Nadir opplevde det som vanskelig å komme i kontakt med norske jevnaldrende. Noe som støttes opp av forskningen på feltet, enslige mindreårige føler det er vanskelig å komme i

kontakt med norske jevnaldrende som medfører vansker med å etablere sosiale nettverk (Svendsen et al., 2018). Mulighetene for å få norske venner for eldre enslige mindreårige er komplisert. Skolen blir som tidligere nevnt sett på som en viktig arena både for læring og for sosialisering. Problemet som oppstår knyttet til den sosiale komponenten er at enslige mindreårige i ungdomsalder starter som oftest sin skolegang i voksenopplæringen, hvor de lærer norsk sammen med andre flyktninger.

Som jeg nevnte i kapitlet om kunnskapsstatus er ensomhet noe mange enslige mindreårige opplever. Et sosialt nettverk bestående av venner, både norske og andre bakgrunner er med å kunne redusere ensomheten. Derimot er ikke dette så enkelt som at den enslige mindreårige er åpen og imøtekommende samtidig som bofelleskapet legger til rette for å møte andre. Norske ungdommer må også være villige til å møte og være åpen for vennskap for at det skal dannes en relasjon. Som Nadir fortalte og som forskningen er innom så er det vanskelig å få seg norske venner. Det handler om å kunne få normalisert tilværelsen som ungdom og ikke bare leve med stempelen som flyktning. Å bli venner med andre jevnaldrende kan bidra til å normalisere tilværelsen i nytt land samtidig som det kan ha en minkende effekt på følelsen av ensomhet (Svendsen et al., 2018, s. 35).

I Nadir sine refleksjoner om å få seg norske venner, uttrykte han i hans nåværende situasjon at det er lettere på jobb. Uten at jeg har noen dybdekunnskap om hvordan nordmenn blir kjent med andre er det likevel mulig å gjøre seg noen tanker om dette. Det kan være at når man er «tvunget» inn i en kontekst hvor man ser hverandre ofte så er det lettere å bli kjent ettersom man ser hverandre hyppig. Eksempelet på dette kan være en arbeidsplass hvor man inngår i kollegiale forhold men også har mulighet til å danne vennskap som man kan tilbringe tid med på fritiden. Denne tanken er ikke utenkelig ettersom en ansatt i bofelleskap som Berg et al. intervjuet uttalte at arbeid kan være en bedre måte å bli kjent med nordmenn (2017, s. 62)

6.4 Læring på vei til selvstendighet

Alle informantene hadde lært i varierende grad mens de bodde på bofelleskap. Det var enighet blant dem at bofelleskapet hadde hjulpet beboerne å lære norsk. Ghaf, Sara og Hamid opplevde også at de ansatte veiledet dem i kosthold og matlaging. Nadir på sin side bodde som nevnt tidligere i et bofelleskap som vektlegger selvstendighet i en større grad enn de

andres bofelleskap. Her lærte han om økonomi i tillegg til å motta veiledningen som de andre hadde mottatt.

Alle informantene hadde i varierende grad former for selvstendighetstrening. Nadir som nevnt tidligere hadde mest, hvor beboerne fikk et beløp i måneden som skulle gå til utgifter og lommepenger. Videre lagde beboere mat og vasket selv. Resten av informantene uttrykte at de hadde en dag i uken hvor de lagde middag selv eller med andre beboere. Personalet veiledet de også i kosthold og hjalp beboerne med lekser. Forskningen på enslige mindreårige viser at de er selvstendige og at de ønsker å fortsette å være selvstendige (Oppedal et al., 2009; Lidén et al., 2013; Garvik et al., 2016; Svendsen & Berg, 2017). Dette på bakgrunn av at de som oftest har reist og måtte klart seg alene.

Derimot er boveiledning som personalet gir beboerne en trening i en annen form for selvstendighet som de enslige mindreårige har erfaring med. Kosthold, renhold, økonomi, vedlikehold og mer er noe personalet veileder beboerne på i varierende grad basert på hvilken type bofelleskap de enslige mindreårige bor på (Svendsen & Berg, 2017, s. 21). Det kan oppleves som noe annet enn erfart tidligere. For beboerne kan selvstendighet være noe som er synonymt med å overleve, skaffe mat, komme seg videre eller lignende. I bofelleskap lener det mer mot hverdagslig selvstendighet siden muligheten er nå kommet for å skape et liv for ens selv i et nytt land.

Alle informantene satt pris på eller så verdien i de formene de opplevde boveiledningen sin i. Muligheten for å kunne få være ungdom samtidig som en lærer hverdagslige ferdigheter virker som en grei balanse å ha i bofelleskapene. Nadir på sin side hadde mer trening i selvstendighet enn de andre informantene grunnet bofelleskapet han bodde på. Opplevelsen av å kunne få være ungdom i Norge kan være annerledes for han ettersom han hadde mer selvstendighet i hverdagen sin enn de andre informantene. Det kan være han også er bedre rustet for et selvstendig liv i Norge enn de andre, men ungdommer må fortsatt få lov til å få være ungdommer.

Det er opp til kommunene å bestemme hvilket bo- og omsorgstiltak som er best egnet for den enkelte og i forlengelse av dette, hvilken type bofelleskap som er best egnet. Kommunene får ikke alltid god nok informasjon fra UDI i bosettingsprosessen (Garvik et al., 2016) som vil vanskeliggjøre å avgjøre hvilket tiltak som er best egnet til den enkelte. Nadir følte han fikk

god hjelp og uttrykte at han fikk gjøre ting som han ville på fritiden, som tyder på at hans kommune valgte det rette for han. Han som mange andre har vært selvstendig noe som ble veiledet til å kunne brukes i det hverdagslige for å kunne klare seg selv.

Derimot er det ikke sikkert at kommunene treffer med tiltak hver eneste gang. Erfaringer fra Stavanger kommune var at noen kommuner vektlegger de selvstendige egenskapene i stor grad på bakgrunn av det de enslige mindreårige har erfart på reisen. At Norge og samfunnet virker ukjent eller at de kan slite med traumer og har behov for helsehjelp vektlegges mindre (Berg et al., 2019, s. 12). Denne formen for vektlegging er problematisk av to grunner.

For det første vil en slik endimensjonal forståelse av vektlegging kunne ha en negativ effekt på den enslige mindreårige. Selvstendighet for en ungdom på flukt er ikke det samme som selvstendighet som i å klare hverdagen i et nytt land og kultur. Erfaringene med selvstendighet mens man er på flukt kan uten tvil bli sett på som en ressurs som gir et bedre utgangspunkt når en skal bli selvstendig gjennom boveiledning. Å klare seg på egenhånd når man er på flukt er ikke synonymt med å betale regninger, dra på jobb, lage mat og rengjøring. I tillegg er det ulike systemer, lover og regler, kulturer og normer en skal lære å forholde seg til.

For det andre er det vesentlig å ta hensyn til traumer og behovet for helsehjelp. Rapporten *Avhengig og selvstendig* påpeker at enslige mindreårige har ressurser som gjør de selvstendige, men de kan fortsatt ha behov for hjelp for å bearbeide traumer (Oppedal et al., 2009). På samme måte peker Kohli (2007) på at selv om gruppen har vist tegn til resiliens og ulike mestringsstrategier, så har de fortsatt et behov for hjelp og kan slite med traumer. Selvstendighet på flukt må dermed også ikke forveksles med selvstendighet når en bor for seg selv i Norge når bo- og omsorgstiltak skal vurderes. Enslige mindreårige er fortsatt barn eller ungdom som oftest har blitt ufrivillig drevet på flukt og dermed heller ikke valgt selvstendigheten de har utvist under reisen. Det må også være rom for å kunne være barn eller ungdom også når de er ankommet Norge.

Av informantene var det bare Sara som snakket noe særlig om utfordringer eller erfaringer knyttet til skolearbeid. Leksehjelp ble kort nevnt av Ghaf, Hamid og Nadir som noe de brukte fritiden sin på mens Sara snakket mer utfyllende om leksehjelpen hun fikk. Jeg vil poengtere at intervjuguiden ikke hadde spørsmål som rettet seg mot skole og skoleprestasjoner, dog vil jeg kort diskutere leksehjelp. Dette på bakgrunn av at en av mine informanter er i skrivende

stund er i høyere utdanning, mens de resterende ser svært optimistisk på å fullføre videregående opplæring og fortsette til høyere utdanning. Sara var svært positiv til leksehjelp og forskningen viser at leksehjelp er hyppig brukt av enslige mindreårige, dog er de i varierende grad fornøyd med tilbudet (Garvik et al., 2016; Svendsen & Berg, 2017; Lidén et al., 2020).

Som Pastoor (2020) har påpekt har ungdommer som har innvandret selv en lavere fullføringsgrad på videregående opplæring enn barn med foreldre som har flyktningbakgrunn. En av informantene mine har fullført videregående opplæring mens resten er på siste året i skoleløpet. De fortalte ikke om de hadde noen tvil om de kom til å bestå, men heller om ambisjoner for høyere utdanning. På bakgrunn av dette vil jeg ikke konkludere med at utdannings situasjonen til enslige mindreårige er blitt bedre, en kvantitativ tilnærming ville egnet seg bedre for å kartlegge fullføringsgrad. Kvaliteten på det faglige tilbudet i skolene og introduksjonsprogrammene har en effekt på hvordan elevene vil mestre skolegangen. Samtidig kan bofelleskapene, skolene og frivillige organisasjoner tilby leksehjelp som en støtte for elevene på fritiden.

Sara trakk frem leksehjelpen hun fikk av de ansatte som et positivt moment for å mestre norsk skole. Hun har også muligheten til å få hjelp av de tidligere ansatte selv etter hun flyttet ut fra bofelleskapet. Faglige kompetente personer som kan snakke ungdommens morsmål om nødvendig i leksehjelpen er viktig for å kunne gi flyktningungdom godt tilbud (Pastoor, 2020, s. 74). Skolene kan i større grad sikre en god faglig hjelp til ungdommene dersom fagfolkene kan snakke på elevens morsmål ved behov. Frivillige organisasjoner er også til hjelp ettersom skoletilbud som nevnt er hyppig brukt av gruppen. Bofelleskapene kan stille med leksehjelp, med variert utdanningsbakgrunn. Jeg vil hevde at ansatte har en fordel ettersom de kjenner ungdommene bedre.

På bakgrunn av dette kan de i tur tilpasse hjelpen de gir mer effektivt, som kan føre til læring. Samtidig vil leksehjelp fra personal bidra til å styrke relasjonen mellom ansatt og beboer, ettersom de mottar hjelp og støtte fra omsorgspersonene som Sara vektla. Dette er viktige momenter for leksehjelp ettersom god leksehjelp styrker elevenes faglige prestasjoner, forebygge frafall og øke motivasjon. Samtidig vil mestring av skolens faglige krav bedre elevenes selvfølelse og selvbylde (Pastoor, 2020, s. 74). I bofelleskapene Svendsen & Berg var på besøk hos var leksehjelp hyppig brukt, i tillegg brukte de tilskuddsmidler på

morsmåslærere som kom for å hjelpe (2017, s. 41). Dette er et godt tiltak for å hjelpe elevene som kanskje ikke mestrer norsk godt nok til å kunne holde tritt faglig med medelever. Som nevnt koster det økonomiske midler, noe som kan oppleves begrenset av til bofelleskapene i ettertid av Svendsen & Berg sin rapport.

6.5 Økonomisk påvirkning på hverdagen

Ghaf satt en pekefinger mot økonomien til bofelleskapet han bodde på. Aktiviteter ble redusert fra hver helg til annen hver helg så hver tredje helg. Han ble fortalt at begrensninger på aktiviteter og mat var grunnet kommunens økonomi under hans botid. Hamid som bodde på samme bofelleskap, men på et annet tidspunkt opplevde kun begrensninger i økonomien når det kom til aktiviteter som var dyre. Nadir hadde en annen opplevelse av økonomien, hvor beboerne ble tildelt en sum som skulle stå for alle utgifter. Det har vært døgnbemannet bofelleskap som har vært dominerende i bruk av bo- og omsorgstiltak for enslige mindreårige. Byggene som blir brukt er ikke godkjent som institusjoner og grunnene til dette har blant annet vært dels økonomi og bemanning (KS, 2016, s. 20).

En kan se på dette som et argument for at kommunene egentlig skal være godt økonomisk rustet for å kunne drifte et bofelleskap. Derimot kan en ikke se isolert på kommuneøkonomi, ettersom det er flere etater hvor det er utgifter som skal til for å drifte en kommune. I tillegg må en også se på finansielle rammebetingelser kommunen har for å kunne forstå hvordan Ghaf sitt bofelleskap havnet i den økonomiske situasjonen de befant seg i. Fram til og med 2016 var finansiering for enslige mindreårige gjennomført ved bruk av tilskudd og refusjon for utgifter. Dette var overføringer fra staten hvor refusjon kom fra Bufetat og tilskuddet kom fra IMDi. Tilskuddene mottas fra måneden den enslige mindreårige bosettes til og med året han eller hun fyller 20 år (KS, 2016, s. 40). Refusjonsordningen gjennom Bufetat ble i 2014 omgjort til at kommunene får refundert 80 prosent av utgiftene i stedet for 100 som det hadde vært fram til da (KS, 2016, s. 41).

Fra 2017 ble disse to ordningene for økonomisk støtte omgjort til noe som blir omtalt som «stykkprisfinansiering». Som navnet tilsier er dette en støtteordning som fokuserer på økonomisk støtte til kommunene per enslige mindreårige de bosetter (KS, 2016). I denne ordningen får kommunene mer økonomiske midler per enslige mindreårige under 16 år enn over 16 år som bosettes. Det nevnes ikke at type bo- og omsorgstiltak som anvendes gir mer

eller mindre midler (KS, 2016). Det har vært bekymringer knyttet til dette ettersom det har blitt hevdet at det kan tvinge fram billigere tiltak som der igjen kan medføre mindre oppfølging av enslige mindreårige ved at økonomi går foran de enslige mindreårige (KS, 2016). I Ghaf sitt tilfelle virker det ut ifra datamaterialet at oppfølging og omsorg ikke har fått lide foruten om reduserte utgifter knyttet til mat og aktiviteter.

En kan tenke seg at en slik finansiering skal være godt nok for å drive et omsorgs- og oppfølgingstilbud for enslige mindreårige. Kommunen får betalt per hode som bosesettes i kommunen som skal drive tiltaket. Men som nevnt ovenfor blir ikke type tiltak tatt i betraktning når de økonomiske midlene skal tildeles. Bofelleskap som er godkjent som institusjon har ofte høyere døgnpris enn de som ikke er godkjent som institusjon. Videre vil døgnbemanning eller turnusbasert bemanning også innvirke døgnkostnader. I rapporten til KS var det noen kommuner som uttrykte at de kom til å tape penger på «stykkprisfinansieringen» (KS, 2016). Videre kom finansieringen uten noen krav til kvalitet, dermed vil det være opp til kommunene selv å vurdere og utvikle tilbud til den kvalitet de ønsker. Dette vil medføre at noen kommuner vil måtte tilby «billigere» tilbud basert på finansieringen de mottar, som i tur vil kunne gi enslige mindreårige en dårligere kvalitet på oppfølging og omsorg. Dette for å kunne holde økonomien i kommunen «grønn».

Nedtrappingen i aktiviteter som bofelleskapet arrangerer for ungdommene bør problematiseres. Jeg har tidligere argumentert for betydningen aktiviteter har for enslige mindreåriges trivsel, integrering og muligheten for å få venner. I Ghaf sitt tilfelle virker det som at mye skyldes at bofelleskapet var på vei å legges ned hvor han også fortalte at kommunen hadde dårlig økonomi. Det kan være tilfellet, men som jeg allerede har vært inne på samtidig så gjør «stykkprisfinansieringen» at kommunene kan risikere å måtte tilby billigere tiltak for å få økonomien til å gå rundt. Samtidig må det legges til at tidligere beboere som har flyttet ut ofte mottar oppfølging, som igjen medfører utgifter til kommunene. Dette kan ses på som problematisk ettersom finansieringen opphører året den enslige mindreårige fyller 20. Dermed kan kommunens økonomi lide dersom en ungdom har behov for videre oppfølging etter han eller hun er fylt 20 år.

Datamaterialet som presentert viser tydelig at tett oppfølging fra gode omsorgspersoner i personalgruppen har en positiv effekt på enslige mindreårige. Økonomiske kutt i form av

billigere tilbud for at kommunene ikke skal tape penger på å bosette enslige mindreårige vil da medføre en dårligere kvalitet på tilbudet til beboerne. Kommuner som har en mer robust økonomi vil ha muligheten til å ta et tap dersom de ønsker å yte best mulig kvalitet på tilbudene til de enslige mindreårige. Spørsmålet blir da mer knyttet til hvor lenge kommunene vil kunne holde på slik, dette i forbindelse med eksempelvis politisk skifte etter et kommunevalg kan endre holdningen til dette.

Et annet nevneverdig poeng knyttet til den såkalte «stykkprisfinansieringen» er oppfølging. Som det ble nevnt i det helhetlige inntrykket så savnet informantene mer oppfølging i overgangen fra å bo på bofelleskap til å bli boende selvstendig. I «stykkprisfinansiering» er det verdt å trekke frem at kommunen mottar tilskudd til og med året den tidligere enslige mindreårige fyller 20. Som nevnt i kunnskapsstatusen har ettervern i flere kommuner vært nesten et automatisk tilbud til de tidligere enslige mindreårige. Med dette i baktanke er det ikke utenkelig at dette kan være en av årsakene til at informantene føler de ikke har fått nok oppfølging i overgangsperioden. Det kan være slik at kommunen ikke har mulighet til å bruke ressursene sine på ettervern etter fylte 20 år og heller må bruke økonomiske ressurser på andre plasser enn på oppfølging i overgangsfasen. Dette i tur kan også bety at flere enslige mindreårige som kommer til Norge i kommende år mest sannsynlig ikke vil kunne få muligheten til å ha ettervern til de fyller 25 år.

Alle informantene har etter botiden sin i bofelleskapet kombinert skolegang med jobb. Som forskning har påpekt, så er enslige mindreårige bekymret for sin egen personlige økonomi. Dette har som Oppedal et al. (2009) påpekt har en påvirkningskraft for gruppens psykiske helse. Nadir fikk ansvar for egen økonomi ettersom hver beboer fikk et beløp hver måned som skulle dekke mat, transport, utgifter og lomme penger. Med andre ord får ungdommene tidlig erfaring med å planlegge og budsjettere egen økonomi. Personalgruppens kompetanse og veiledning vil her spille en stor rolle for beboeren. Det er et stort ansvar for en ungdom i aldersgruppen 16 til 18 i det som fortsatt kan oppleves som et nytt land, med ny kultur og en ny hverdag.

Ansattes relasjon til beboerne og hvilken betydning den har ble diskutert i forrige delkapittel. For å unngå at de enslige mindreårige skal føle seg dårligere grunnet egen personlig økonomi vil ansattes veiledning være essensielle i å lære å budsjettere. Det er ikke nødvendig med en helse- og sosial utdanning for å kunne veilede ungdommer i hvordan en skal håndtere sin

personlige økonomi. De ansatte vil i aller største grad ta utgangspunkt i egne erfaringer og kjennskapen de har til hvor mye penger beboerne mottar hver måned. Dersom bofelleskapet har lagt føringer for sine ansatte på hvordan de skal veilede beboerne så er en sikret at alle får en noenlunde lik veiledning. Om de enslige mindreårige ønsker å spare seg til noe, så kan den ansatte være en viktig brikke i å tilpasse og lære beboeren hvordan en uke, en måned med budsjettering ser ut.

Nadir nevnte ikke noe om plutselige svingninger i sitt budsjett ut ifra pengene de fikk fra bofelleskapet til å dekke utgifter. Hans bofelleskap hadde et større fokus på å trene beboerne i selvstendighet sammenlignet med Hamid & Ghaf sitt bofelleskap. Som Nadir sa selv følte han at det var god trening i selvstendighet, samtidig som han sa at budsjettering medførte begrensninger. Bofelleskapet arrangerte noen aktiviteter kostnadsfritt for ungdommene, mens noen måtte de betale selv for. En vil kunne argumentere for at en slik tilnærming kan være med å lære ungdommene tidlig at man ikke kan være med på alt en ønsker og at man må velge selv hva man har råd og vil delta i.

På en annen side kan dette problematiseres med tanke på de enslige mindreåriges situasjon. De har ankommet Norge sent i ungdomsårene uten noen nære personer som de kjenner. Selv om selvstendighetstrening i forbindelse med økonomi kan ses på som en hjelpsom løsning for å forberede beboeren til å bli en aktiv samfunnsdeltaker, vil jeg hevde at det er viktig at man ikke glemmer at de fortsatt er barn & unge. Dette grunnet av at enslige mindreårige har oftest vært igjennom en reise med ubehagelige opplevelser og ofte flyktet fra et land i konflikt. I tillegg kan et stort økonomisk ansvar skape stress og økonomisk uføre (Berg et al., 2019, s. 36) som understreker viktigheten av god veiledning i håndtering av økonomi. Trening til å bli selvstendig er noe hver ungdom har behov for før de blir voksne. Derimot er det viktig å balansere dette på en måte slik at ubearbeidede traumer får tid til å bli bearbeidet og en samtidig har muligheten for å bli kjent med sitt nye land.

Informantene hadde alle ambisjoner om å begynne på høyere utdanning. Sara uttrykte at hun ville bruke mulighetene sine samtidig som personalet motiverte henne til å ta høyere utdanning. Hamid på sin side følte seg inspirert av sin representant som førte til hans valg for utdanning. Ghaf og Nadir på sine sider var usikker, men var bestemt på at det skulle ta en eller annen form for utdanning. I tråd med eksisterende forskning så støtter dette opp at enslige mindreårige er opptatt av skole blant annet for å utdanne seg til å få en bedre betalt

jobb. Enslige mindreårige ønsker å være økonomisk selvstendig og klare seg uten hjelpen fra offentlige instanser som barnevernet (Oppedal et al., 2009) noe Sara selv uttrykte i sitt intervju at hun ville. Det kan være en motiverende faktor for å ta høyere utdanning og dermed få en bedre betalt jobb.

Noen opplever press fra familien om å sende penger hjem (Oppedal et al., 2009; Svendsen et al., 2018) som kan være en motiverende faktor for å ta høyere utdanning og dermed en bedre betalt jobb. Derimot som Svendsen et al. diskuterer, kan det opptre som både en fordel og en ulempe. For mye press kan påvirke negativt som eksempelvis kan føre til at de slutter i utdanning for å tjene penger med engang eller at arbeid på siden av studiet kan gå over faglige prestasjoner i skolen (Svendsen et al., 2018, s. 70). Dette kommer i tillegg til at skolegangen kan faglig sett også være utfordrende (Oppedal et al., 2009; Pastoor, 2020).

Ingen av informantene fortalte om økonomisk press fra familie. Ambisjonene deres for å ta høyere utdanning og få en bedre jobb kan skyldes økonomisk uavhengighet fra det offentlige så vel som ønske om å kunne sende penger hjem til familien. En kan tenke seg til at Nadir er i en bedre posisjon til å bli økonomisk selvstendig på bakgrunn av treningen i budsjettering han hadde på bofelleskapet sitt. Mestring av personlig økonomi kan redusere sjansen for å droppe ut av utdanning, noe som vil gjøre at han raskere kommer i jobb og begynner å tjene penger. Dette ettersom man er trent i å budsjettere, men også har en større oversikt over egen økonomi. Dersom veiledningen som mottas fra personalet er god, kan det også bidra til redusert stress rundt økonomi. Et mulig utfall vil være en styrket selvstendighet når de flytter for seg selv og skal bli aktive samfunnsdeltakere.

6.6 Mestring, informasjon og integrering

Det var interessante forskjeller i hva som bidro til integrering i Norge, samtidig som det var noen enigheter blant informantene av hva bofelleskapet bidro med til integrering. Læring av det norske språk som nevnt tidligere i dette kapitlet ble også nesten synonymt assosiert med integrering. Mestring av det norske språk styrket mulighetene for å være et selvstendig deltakende individ i felleskapet.

Nadir opplevde en endring i hvordan miljøet var fra mottak til bofelleskap. Pessimisme og lite motivasjon til å lære og sette seg inn i det nye landet ble erstattet med optimisme og

motivasjon. Garvik & Valenta så i mottak at enslige mindreårige hadde ulike måter å mestre opplevelsen av midlertidighet. De fant fire typer beboere på mottakene basert på juridisk status og deres opplevelse av midlertidighet. Den første var lettet og optimistisk ungdom som hadde fått vedtak om beskyttelse i Norge og ventet på bosetting. Den andre var engstelige men håpefulle ungdommer som hadde kort tid i asylsystemet som ventet på svar. Tredje gruppen ungdommer var usikre og redde som hadde fått midlertidig beskyttelse til de fylte 18 år og hadde klaget på vedtaket. Til sist var det gruppen med fortvilte ungdommer som har ventet lenge og er/har fylt 18 år og har fått endelig avslag (Garvik & Valenta, 2019, s. 132).

I Nadir sine skildringer om tiden på mottak kom alle fire typene til syne blant hans venner og andre som bodde på mottaket. Da han ble bosatt i bofelleskap opplevde han at alle beboere der var positive og optimistiske for fremtiden. Han uttrykte han hadde få problemer i botidene sin mens han bodde på bofelleskapet. Som jeg nevnte tidligere så sto han opp tidlig hver morgen for å lære seg norsk. Jeg vil hevde at mestringen av midlertidigheten på mottak kombinert med personalet på bofelleskapet kan være en sterk bidragsyter til motivasjon for å integrere seg i det norske samfunnet. Som forskningen har vist består livet av mottak uavhengig om en er enslig mindreårig eller flyktning preget av midlertidighet, ettersom en venter på avklaring om man får bo i landet man er kommet til eller ikke.

Enslige mindreårige står i en spesiell situasjon ettersom det oftest ikke er noe å returnere til i hjemlandet. Dette var en av argumentene som sto klart da bruken av midlertidig opphold for enslige mindreårige økte betraktelig. Utfallet av kritikken rundt dette førte til saken om «oktoberbarna» hvor en større andel enslige mindreårige som hadde fått opphold fram til de fylte 18 år fikk behandlet sine søknader på nytt. Fra 2013 til 2016 har ventetid fra vedtak om opphold til bosetting for enslige mindreårige i gjennomsnitt vært rundt ca. 8 måneder. Fra 2016 til 2018 har ventetiden blitt redusert til ca fire og en halv måned. Regjeringens mål i løpet av de årene var at enslige mindreårige skulle være bosatt innen tre måneder etter oppholdstillatelse er vedtatt (IMDi, 2019). Ventetiden i mottak fram til vedtak om opphold er ikke inkludert i denne statistikken. Dette vil medføre en lengre periode av midlertidighet, hvor de venter på informasjon om hvor de blir bosatt men også selve bosettingen. Mestring gir ofte en mestringsfølelse som vil kunne gi de enslige mindreårige et godt utgangspunkt for å være motivert i den nye hverdagen.

Derimot vil ikke mestringen av midlertidighet alene nødvendigvis være nok for å styrke motivasjonen. Datamaterialet og tidligere diskusjon i kapitlet har vist hvor stor betydning personal kan ha på beboerne på bofelleskap. Som Garvik & Valenta påpeker så henger mestring og informasjon tett sammen (2019, s. 139) og etter en tilværelse på mottak vil noen av de nærmeste og lettest tilgjengelige kildene for informasjon for beboerne på bofelleskap være personalet. Sara fortalte i intervjuene at personalet ga henne mye informasjon om hva mulighetene hennes var i Norge. Utdanning, arbeid, stemmerett og andre muligheter som hun ikke hadde kjentskap til som ville bidra til å gjøre henne mer selvstendig i fremtiden. På denne måten kan dermed en mestring av midlertidighet kombinert med ansatte som formidler god informasjon til beboerne samtidig som de utøver den daglige omsorgen være viktige i å styrke integreringsprosessen for de enslige mindreårige.

Sara fortalte at personalets oppfølging, omsorg og hjelp med skole og det norske språket bidro til hennes integrering. Videre følte hun at hun tok med seg det beste fra kulturen i hjemlandet, samtidig som hun tok med seg det beste i norsk kultur. Sara har transnasjonale bånd ettersom hun ivaretar kulturen sin til hjemlandet samtidig som hun er knyttet til Norge.

Transnasjonalisme betegnes som en prosess der en danner sosiale felt som knytter hjemland og bosettingslandet sammen. Samtidig innebærer det at en har et bånd til både hjemland og bosettingslandet, ettersom en kan se nærmere på hvordan dette påvirker hvordan en lever, verdivalg og hvem man er i kontakt med (Fuglerud, 2017). Sara har transnasjonale bånd, et til hjemlandet sitt og et til Norge. Samtidig har hun også blitt introdusert til ulike kulturer gjennom de ulike nasjonalitetene på bofelleskapet. Ut ifra hennes opplevelser så virker det at bofelleskapene er med i å ivareta beboeres bånd til hjemlandet og dets kultur, samtidig som de blir introdusert til Norge og landets kultur.

Transnasjonale bånd kan være viktige for flyktninger og tidligere flyktninger ettersom det er med å ivareta tilhørigheten til opprinnelsesland som kan oppleves en del av identiteten deres. Derfor vil jeg hevde at det er essensielt å hjelpe enslige mindreåriges bånd til hjemlandet. Ved å legge til rette for at ulik kultur og religion kan praktiseres i hverdagen forhindres en sterk assimileringssprosess hvor den enslige mindreårige flyktingen ikke lenger er flykting, men heller en enslig mindreårig nordmann. Jeg mener som mange andre at Norge er et flerkulturelt samfunn hvor muligheten til å ivareta kultur og sin tilhørighet er mulig. Ved at bofelleskapet legger til rette for ivaretagelse av sine transnasjonale bånd, kan en fortsette å føle en tilhørighet til sitt opprinnelsesbånd etter bofelleskap, ettersom Norge er flerkulturell.

Sara reflekterte rundt hvordan hennes situasjon hadde vært dersom hun hadde bodd alene som hennes venninner på Østlandet gjorde. Enslige mindreårige får som oftest informasjon gjennom andre hvilket land som er «best» å bo i (Øien, 2010, s. 59). Et annet spørsmål blir derimot hvor god informasjon får de om rettigheter og muligheter når de har fått oppholdstillatelse og blitt bosatt i Norge. Enslige mindreårige har etter vergemålsloven krav på å få oppnevnt en representant som skal sikre at de får informasjon om blant annet rettigheter og tjenester som er tilgjengelig. Ved bosetting opphører vergens (representant i mottaksfasen) rolle i mottaksperioden og får en ny verge i bosettingskommunen (Berg et al., 2021). Dermed er det viktig at den nye vergen får informasjon om statusen til den enslige mindreårige slik at det ikke blir et stopp med informasjonstilførsel. To informanter som Lidén et. al. intervjuet i en studie påpekte i likhet med Sara at det er viktig å bo i bofelleskap når du er ny i kommunene. En av grunnene de trakk fram var informasjonen de kunne få fra trygge ansatte på bofelleskapet (Lidén et al., 2020, s. 43) samtidig har enslige mindreårige også mulighet til å få informasjon fra venner og over nettet (Lidén et al., 2020, s. 65).

Som jeg påpekte tidligere i kapittelet spiller de ansatte en viktig rolle for beboerne. Når det kommer til informasjon er inntrykket også fra studien rapporten av Svendsen & Berg at de ansatte spiller en viktig rolle i å få informasjon, selv om de opplevde selv at ungdommene stilte de spørsmål om ulike ting i Trondheim (2017). De kan oppleve overgangen fra bofelleskap til å bo selvstendig i for eksempel hybel med vertsfamilie som bra, men ved å først bli bosatt i et selvstendig botiltak kan medføre ensomhet (Lidén et al., 2020). Det kan være en slik situasjon vennene til Sara befinner seg i. Dersom de ikke har en omgangskrets eller en tettere oppfølging i første periode etter bosetting kan det være at de ikke får tilstrekkelig informasjon om muligheter og rettigheter i Norge ettersom de er ensomme. Situasjonen kan muligens være en annen ved eksempelvis om de er familiegjennforente, men da vil spørsmålet igjen bli hva slags informasjon familien sitter med om rettigheter og muligheter.

Informasjonsflyten i bosettingsprosessen har vist seg å mangelfull. Et sentralt spørsmål er hva slags informasjon som er relevant for kommunen og når de får den slik at de kan forberede botiltak til bosettingen (Lidén et al., 2020). Grunnet deres alder har enslige mindreårige i slutten av ungdomsårene en større sannsynlighet for å bli bosatt i selvstendige botiltak enn de yngre. Selv om noen bofelleskap retter seg mot å trene mot selvstendighet, vil kanskje også et

annet behov være å undersøke hva slags informasjon de enslige mindreårige har. Ved å utforske informasjonen ungdommen har om muligheter og rettigheter før bosetting kan det være vesentlig for å være med å sikre at de har gode forutsetninger for å integrere seg i samfunnet. Forskning har videre vist betydningen av tett oppfølging kombinert med rom for å være selvstendig (Lauritsen, Berg & Dalby, 2002; Svendsen et al., 2010) som kan understreke personalets viktighet for å bidra til å integrere beboerne.

Alle informantene så lyst på fremtiden, alle ville bli i Norge og gripe muligheten til å ta høyere utdanning for å sikre seg en god fremtid. De vektla at bofelleskapet hadde gitt dem informasjon om muligheter, lærdom og støtte som bidro til at de kunne planlegge flere år fram i tid om hvor de ville være. Bofelleskapene tar sikte på å gjøre beboerne fremtidsorientert ved å gi informasjon og motivere til å delta og fullføre skolegang (Svendsen & Berg, 2017). Som det kommer frem i kunnskapsoppsummeringen så er en del enslige mindreårige ensomme i overgangen til voksenlivet, som kan være en av utfordringene i en mer selvstendig tilværelse.

Alle informantene flyttet for seg selv etter å ha bodd på bofelleskap. Som oftest skjer det ingen endringer i det flyktninger fyller 18 år, mens overføring til ettervern eller overføring til annen type botiltak også er et mye brukt alternativ (Lidén et al., 2020, s. 100). Hamid uttrykte at han gjerne skulle hatt mer oppfølging av bofelleskapet i perioden hvor han flyttet for seg selv. Enslige mindreårige vil ha ulike behov for oppfølging og støtte i overgangen til voksenlivet. Hvilket bo- og omsorgstiltak de har bodd på og kvaliteten på boveiledning, informasjon og erfaringer de har hatt siden mottakstilværelsen vil være med å skape ulike behov i overgangsfasen for ungdommene.

Det er en balanse mellom selvstendighet og støtte i oppfølgingen etter å ha bodd under bo- og omsorgstiltak. Et gjennomgående poeng som er brukt i denne studien er at enslige mindreårige ønsker å være selvstendige. Der igjen kan ensomhet være et problem ettersom bofelleskapets rammer og tilbud til ungdommen er borte. De ønsker norske venner og de trygge voksne fra bofelleskapet er ikke noe de ser hver dag. Kommuner har oppfølging av de bosatte, men det kan virke som det kan være behov for tettere oppfølging. Med dette mener jeg ikke i form av boveiledning og leksehjelp, men noen å snakke med som bryr seg om dem. Dette kan ha en reduserende effekt på ensomheten da de får voksenkontakt i tillegg til oppfølgingen i form av boveiledning og annen hjelp.

Oppfølgingen i overgangen til selvstendighet vil også være vesentlig for å sikre at ungdommene fullfører skoleløpene sine. Jeg har tidligere diskutert utfordringene og henvist til forskningen som viser at enslige mindreårige kan falle av skolegangen. Dette dreier seg primært om utfordringer på det faglige nivået, men også det å kombinere jobb samtidig som en tar utdanning ettersom det kan være fristende å droppe ut av utdanningen for å få mere penger på kort sikt. Skolen vil her ha et større ansvar enn før for å sikre at ungdommene fullfører opplæringen. Betydningen av flyktningkompetente skoler som Pastoor (2015) etterlyser vil i overgangsfasen være essensielle for å sikre ungdommer som er klare for høyere utdanning. Tverrfaglig samarbeid mellom bofelleskap, oppfølgingsenhet og skole vil med andre ord kunne være vesentlig for å sikre integreringen i overgangsfasen.

6.7 Mellom avhengighet og selvstendighet

Rapporten til Oppedal et. al. (2009) om enslige mindreåriges psykiske helse berører en del av temaene som er gjennomgått i denne studien. Som jeg nevnte i starten av kapittelet er psykisk helse et underliggende tema som berører alle temaene som er gjennomgått i denne studien. Jeg vil her diskutere temaene nærmere knyttet opp mot enslige mindreåriges psykiske helse.

Boforholdene som ungdommene lever med i hverdagen preger hvordan de føler seg. Enslige mindreårige bor ofte lenge på mottak før bosetting hvor midlertidighet er en stor påkjenning for psyken (Røkenes, 2022, april). Å flytte til en ny plass hvor en skal bo med andre som man ikke kjenner kan gjøre at en blir skeptisk til sitt nye hjem. En periode vil være preget av usikkerhet som personalet kan møte for å gjøre beboeren trygg. Et flott bygg med gode fasiliteter og egne rom gjør det mulig å ha venner på besøk som verdsettes høyt av enslige mindreårige. Det er med å skape en følelse av å ha et hjem en tilhører.

Samtidig inngår ansatte inn i en «familie» med beboerne i bofelleskapene som gjennom omsorg og oppfølging gjør at ungdommene kan i perioder glemme hva de har vært igjennom og savnet de føler på. Samtidig er dette med å redusere ensomheten beboerne føler på. Dette var noe Sara likte ettersom personalgruppen hver dag hadde planer for «familien» slik at de ikke skulle kjede seg og tenke på vonde opplevelser. Samholdet kan være med å gjøre at beboerne føler på tilhørighet til en plass med mennesker som bryr seg og liker en. Tett kontakt med de voksne kan være still stor hjelp for å avlaste fra bekymringer og stress (Røkenes, 2022, april) noe Sara selv beskrev.

Mestring av det norske språk muliggjør en større deltakelse i samfunnet i form av mulighet til å ta en utdanning og deltakelse i arbeidslivet. Den sosiale fordelingen må også poengteres ettersom enslige mindreårige har som nevnt tidligere et ønske å bli kjent med norske folk og få norske venner. Mestringsfølelsen som kommer med språket spiller en rolle i å gi en bedre psykisk helse samtidig som mulighetene som kommer med også er med å kunne leve som ungdommer, ikke bare som «flyktninger». Videre vil mestring av det norske språk være med å styrke muligheten for å bestå høyere utdanning som skaper flere jobbmuligheter og dermed en styrket personlig økonomi. Dette medfører mindre stressfaktorer for ungdommene som er med å styrke deres psykiske helse (Røkenes, 2022, april).

Boveiledningen ungdommene mottar er med å styrke selvstendigheten i overgangsfasen til å bo for seg selv. Dette kan medføre mestring av en hverdag preget mer av ansvaret for å gjøre hverdagslige ting på egenhånd i motsetning til støtten og hjelpen de har fått fra personalet før. Mestringen av den nye tilværelsen sammen med den norske skolens faglige krav imøtekommes kan ha en styrkende effekt på ungdommenes selvbilde og selvfølelse som ble påpekt i diskusjonen.

Personal som er personlig egnet til å jobbe på bofelleskap blir trukket fram av ungdommene som hjelpsomme og de har i varierende grad fortsatt kontakt med noen den dag i dag. Å gi mer enn det minste legges merke til og følelsen av å ha en «familie» i bofelleskapet gir et avbrekk fra å tenke over tidligere opplevelser fra hjemland og på reisen. Å ha noen en kan snakke fortrolig med om problemer eller får svar på spørsmål man lurer på er med å danne en trygghet som kan være med å skape stabilitet i et liv som til tider har blitt preget av væpnede konflikter og flukt.

At ansatte er personlig egnet til å jobbe i bofelleskap er viktig som i andre jobber i barnevernsfeltet. Det yrkesetiske dokumentet for barnevernspedagoger, vernepleiere, sosionomer og velferdsvitere presiserer at yrkesutøverne skal utvise omsorg og nestekjærlighet for sine klienter (FO, u.å.). Omsorgen og nestekjærligheten personalgruppen viser ovenfor ungdommene er viktige for at beboerne skal ha det bra. Til tross for selvstendigheten har enslige mindreårige vært på flukt og klart seg alene for å komme til Norge. Å få lov til å være ungdom og ha ansvarsfulle og trykke voksne til å ta vare på en vil da være godt for den psykiske helsen.

Venner er et sårt tema og dens påvirkning på ungdommene må ikke undervurderes. De bidrar til å redusere ensomhet for de enslige mindreårige og muligheten til å være en helt vanlig ungdom. Norske venner er et savn og kan bidra til å gi et innblikk i den norske ungdomskulturen som kan gi en følelse av å være en norsk ungdom etter å ha vært på flukt fra sitt hjemland. Samtidig er det viktig at de føler seg løsrevet fra stempelen «flyktning» ettersom de ikke er det lenger. De er ungdommer som ønsker å leve et normalt liv som andre norske ungdommer gjør (Røkenes, 2022, april).

Fritiden er noe som brukes til både å lære, men også oppleve. Mye av fritiden går til aktivitetene som gir en større mening til tilværelsen og kan bidra til sosialisering med muligheten for å treffe mulige nye venner. Videre kan de igjennom idrettslag og lignende aktiviteter få et mer større innblikk i norsk sosialisering og normer, som vil kunne bidra til integrering og føle på en tilhørighet til det nye landet. Bofelleskapene og frivillige organisasjoner som gjør en innsats med prosjekter og tilbud av aktiviteter som har til hensikt å få de enslige mindreårige i møte med norske ungdommer må berømmes. Dette ettersom det kan være med å redusere ensomheten som kan oppleves noe større enn før etter overgangen til å bo selvstendig.

Personlig økonomi er noe enslige mindreårige er særlig opptatte av, som videre har betydning når en flytter ut for å klare seg selvstendig. Bofelleskapets rolle i form av veiledning i økonomi må understrekes som en positiv påvirkning på beboernes psykiske helse. Dette ettersom som Oppedal et al. (2009) har påpekt er en bekymring som påvirker ungdommenes psykiske helse. Økonomisk veiledning under botiden og i ettertid under oppfølging vil gjøre at ungdommene i større grad en før vil kunne håndtere sin økonomi bedre. Dette vil kunne bidra til mindre bekymring knyttet til egen personlig økonomi som kan forebygge frafall i skole eller utdanning for å tjene penger med en gang.

De økonomiske rammene kommunene kan befinne seg grunnet «stykprisfinansieringen» kan være hemmende på tilbud bofelleskapene kan tilby beboerne sine. Som Ghaf pekte så var antall betalte aktiviteter redusert til hver tredje uke på sitt verste. Aktiviteter sin effekt på beboerens psykiske helse har allerede blitt poengtert og ettersom alder er den eneste variabelen som utgjør en forskjell i tilskudd kan dette være problematisk. Bofelleskap som skal driftes under strammere økonomiske forhold må tenke mer nyskapende enn før for å

kunne tilby ungdommene aktiviteter som kan fremme en god psykisk helse. Samtidig kan tilskuddene kommunene motta ha en påvirkning på tilbudene som kan gis til enslige mindreårige. Billigere tiltak er fryktet for å få endene til å møtes, noe som vil gå utover de enslige mindreårige. Videre er bruken av økonomiske midler til blant annet leksehjelp og aktiviteter vesentlig for å sikre henholdsvis mestring og en meningsfull hverdag.

Bofelleskapet spiller en rolle i beboernes integrering i det norske samfunnet. Informasjon om muligheter for utdanning, rettigheter, veiledning og arbeidsliv bidrar til at de enslige mindreårige i voksenlivet har en større mulighet til å bli aktive samfunnsdeltakere og dermed også mer selvstendig. Det kan gjøre overgangen til voksenlivet mer håndterbart i framtiden noe som Sara poengterte i sitt intervju. Bevisstheten bofelleskapene har rundt selvstendigjøring viser seg å være sterkt i hverdagen som videre er med å styrke allerede selvstendige ungdommer.

Tilrettelegging for å ivareta egen kultur må ikke glemmes i integreringsprosessen. Sara satt pris på mulighetene for å få innblikk i norsk og andre beboeres kulturer samtidig som hun kunne vise fram sin egen kultur og ivareta den. De transnasjonale båndene vil kunne være til hjelp i perioder hvor de møter på motgang. En føler på tilhørighet til kulturen i opprinnelseslandet samtidig som en fortsetter å utvikle bånd til kulturen i et nytt land. Enslige mindreårige i likhet med andre som drives på flukt er i eksil fra sitt eget land. Midlertidighet på mottak er belastende sammen med de trange boforholdene. Hvor godt en er integrert sammen med utdanning og arbeidsmuligheter er med å prege dem i tiden fremover til det eventuelt blir et spørsmål om tilbakevending (Berg, 2022 april). Dette vil henge sammen med ungdommenes psykiske helse, dersom den nye tilværelsen i et nytt land med nye systemer er mestres bidrar det til å redusere stressen de kan inneha siden ankomst.

Informantene så lyst på framtiden og snakket målrettet om hva de ville få til. De berømmet informasjon og inspirasjon fra bofelleskapene for hvor de ville ta veien videre. Kontakt med ansatte de ble nære ble sett på som positivt ettersom det kunne oppleves støttende. Samtidig var muligheten der for noen av informantene å ta kontakt med tidligere ansatte om de trengte hjelp med lekser eller andre praktiske ting. Ansatte som brenner for jobben virker til å ha en stor påvirkning for de enslige mindreårige, både under men også etter å ha bodd på bofelleskap.

6.8 Nye tema

Som nevnt i kapittel 5.3 så ble det presentert temaer som ikke ble vektlagt av hverken forskningsspørsmålene eller intervjuguiden. Dette er tema som de enslige mindreårige selv har kommet opp med. Ettersom studien har et fokus på enslige mindreåriges erfaringer og opplevelser så ønsket jeg ikke å kontrollere informantene mine til å kun besvare på spørsmål fra intervjuguiden. Spørsmålene ble besvart i ulik grad, men jeg lot informantene styre hvilken vei intervjuet tok, noe som medførte at jeg stilte spørsmål som var uten om intervjuguiden. Analysen baserer seg derfor både på det som kom opp med bakgrunn i mine forskningsspørsmål og det de enslige mindreårige ønsket å formidle i forlengelsen av mine spørsmål.

Datamaterialet presenterte både kommune- og personlig økonomi som aktuelle temaer, dette har blitt gjenstand for diskusjon i oppgaven ettersom det har en påvirkning på hvordan en erfarer å bo på bofelleskap. Videre har datamaterialet presentert integrering som et tema til gjenstand for diskusjon ettersom informantene fortalte en del om hvordan bofelleskapet siktet seg til å integrere beboerne.

På bakgrunn av dette er følgende forskningsspørsmål relevante, men også belyst:

Hvordan påvirker økonomi beboernes tilværelse i bofelleskap?

Hvordan påvirker bofelleskapet de enslige mindreåriges integrering?

7.0 Avslutning og videre forskning

Mitt spørsmål om de enslige mindreåriges hverdagsliv ble indirekte besvart gjennom å beskrive forholdet til de ansatte, aktiviteter de deltok i og skolegang. Fritid er en del av hverdagslivet, hvor en har mulighet til å gjøre det man vil som for informantene mine involverte å være med venner, jobbe med skole og aktiviteter. Når en er ferdig med de hverdagslige forpliktelsene som skole så har en egen tid å disponere hvordan man vil. Boveiledningen beboerne mottar i sin botid er med i selvstendighetstrening som er med å prege deres hverdagsliv i boperioden og når de skal bo for seg selv å klare seg på egenhånd. Læring og bruk av det norske språk blir også en del av hverdagen ettersom de kommuniserer med andre i samfunnet ved hjelp av det.

Både økonomi som beboerne ikke har ansvar for og personlig økonomi har en innvirkning på hverdagslivet. De økonomiske rammene til kommunene er med å avgjøre hvilket tilbud og kvalitet på tilbudet til beboerne. Dette kan påvirke hvilke typer aktiviteter beboerne for mulighet til å delta på, samt mat og klær. Gjennom budsjettering i de mer selvstendighetspregede bofelleskapene er en del av hverdagslivet å disponere egen økonomi som påvirker hva en spiser og hva slags fritidstilbud en lar seg selv drive med. Integreringen kan ses på som en del av det hverdagslige ettersom det er en kontinuerlig prosess i å lære og få informasjon om Norges lover, regler, språk og muligheter. Hverdagslivets betingelser er under stadig endring for de enslige mindreårige basert på hvor de er i denne prosessen, ettersom det presenterer muligheter for beboerne. Bofelleskapene kan under de rette forholdene fungere som et hjem for enslige mindreårige. Hjemmet vil kunne være betydningsfullt for dem som det gjorde for Sara, som sa «Æ e så heldig».

Studien har fremhevet erfaringer og opplevelser til tidligere enslige mindreårige som har bodd på bofelleskap. Det vil komme nye perioder med tilstrømming av flyktninger til Norge hvor enslige mindreårige vil være blant dem. I nyere tid kan vi se det i krigen i Ukraina som pågår i skrivende stund hvor Norge skal ta imot flyktninger. Relasjonen mellom enslige mindreårige og ansatte på ulike bo- og omsorgstiltak kan være gjenstand for videre forskning. Det relasjonelle har vært belyst i forskningen på ulike punkter, dog ville det vært interessant å se hvor stor og hvilken betydning personal har for gruppens trivsel, integrering og læring. Sara sine refleksjoner hvor hun sammenlignet seg selv med de vennene hun har som er bosatt på Østlandet var noe jeg bet meg spesielt merke i. Det ville vært interessant å se en studie som

kartlegger hvordan og hvor mye informasjon om muligheter og rettigheter enslige mindreårige får og hvordan de får tilgang på det i prosessen fra ankomst til bosetting.

8.0 Litteraturliste:

- Berg, B. (2022 april). *Eksilets stoppesteder*. Innlegg presentert ved Bosatt – hva så? – Flyktninger, helse og integrering, Tromsø.
- Berg, B., Grønås-Werring, M., Meltevik, S., Svendsen, S. & Viblemo, T. E. (2021). *Evaluering av representantordningen for enslige mindreårige asylsøkere*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning og Oxford Research. Hentet fra https://samforsk.no/uploads/files/Evaluering-av-representantordningen-webversjon-251121_v2.pdf
- Berg, B. & Haugen, G. M. D. (2018). Evaluering av familiehjem som bo- og omsorgsløsning for enslige mindreårige flyktninger. I: NTNU Samfunnsforskning AS.
- Berg, B., Svendsen, S. & Haraldsvik, M. (2019). *Enslige mindreårige i Stavanger: Tiltak, organisering og samarbeid*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, Avdeling for mangfold og inkludering. Hentet fra <https://samforsk.no/uploads/files/Publikasjoner/Enslige-mindrearige-i-Stavanger-WEB.pdf>
- Berg, B. & Sveaass, N. (2005). *"Det hainnle om å leve -" : tiltak for å bedre psykisk helse for beboere i asylmottak* (bd. STF50 A05054). Trondheim: SINTEF, Teknologi og samfunn, IFIM.
- Berg, B. & Tronstad, K. R. (2015). *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning.
- Bufdir. (2021, 23. september). Ungdom i barnevernet får utvidet rett til ettervern. Hentet fra https://bufdir.no/aktuelt/ungdom_i_barnevernet_far_utvidet_rett_til_ettervern/
- Byrne, K. & Hansen, C. B. (2018). *Protected on Paper? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children*. Florence: UNICEF Office of Research - Innocenti. Hentet fra <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/NORDIC%2028%20LOWRES.pdf>

- Çelikaksoy, A. & Wadensjö, E. (2016a). *Kartläggning av erfarenheter och forskning om ensamkommande flyktingbarn i Sverige och andra länder: Rapport till Arbetsmarknadsdepartementet* (SULCIS reports and working papers 2016:1). Institutet för social forskning, Stockholms universitet. Hentet fra <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:916600/FULLTEXT01.pdf>
- Çelikaksoy, A. & Wadensjö, E. (2016b). *Mapping Experiences and Research about Unaccompanied Refugee Minors in Sweden and Other Countries* (IZA Discussion Paper No. 10143). Stockholm: Institute of Labor Economics.
- Dalgard, A. B., Wiggen, K. S. & Dyrhaug, T. (2018). *Enslige mindreårige flyktninger 2015-2016. Demografi, barnevern, arbeid, utdanning og inntekt.* (2018/3). Oslo. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/337320?_ts=161082048c8
- Eide, K. (2000). *Barn i bevegelse : om oppvekst og levekår for enslige mindreårige flyktninger.* Porsgrunn: Høgskolen i Telemark, Avdeling for helse- og sosialfag.
- Eide, K. (2020a). *Barn på flukt : psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2. utgave. utg.). Oslo: Gyldendal.
- Eide, K. (2020b). Hvem er de enslige mindreårige flyktingene? En kunnskapsoversikt. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt - Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2. utg.) (s. 28-56). Oslo: Gyldendal.
- Eide, K. & Broch, T. B. (2010). *Enslige mindreårige flyktninger : kunnskapsstatus og forskningsmessige utfordringer.* Oslo: Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør.
- Engebrigsten, A. I. (2020). Omsorg og barn utenfor barndommen. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt . Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (s. 149-170). Oslo: Gyldendal.
- FO. (u.å.). Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Hentet 15. April 2022 fra <https://www.fo.no/getfile.php/1311735->

[1585635696/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf](https://www.imdi.no/om-imdi/brosjyrer-handboker-og-veiledere/bofelleskap-for-enslige-flyktninger/)

Fuglerud, Ø. (2017). *Migrasjonsforståelse: Flytteprosesser, rasisme og globalisering*. (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Garvik, M., Paulsen, V. & Berg, B. (2016). *Barnevernets rolle i bosetting og oppfølging av enslige mindreårige flyktninger*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, Avdeling for mangfold og inkludering.

Garvik, M. & Valenta, M. (2019). Enslige mindreårige asylsøkere - opplevelser og mestring av midlertidighet. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-02-03>

IMDi. (2010). Bofelleskap for enslige mindreårige flyktninger. Hentet 2. desember 2021 fra <https://www.imdi.no/om-imdi/brosjyrer-handboker-og-veiledere/bofelleskap-for-enslige-flyktninger/>

IMDi. (2019). *Årsrapport 2018*. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Hentet fra <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/arsrapporter-og-styrende-dokumenter/arsrapport-2018/imdi-arsrapport-2018>

Jensen, T. K., Fjermestad, K. W., Granly, L. & Wilhelmsen, N. H. (2015). Stressful life experiences and mental health problems among unaccompanied asylum-seeking children. *Clin Child Psychol Psychiatry*, 20(1), 106-116. <https://doi.org/10.1177/1359104513499356>

Keles, S., Friborg, O., Idsøe, T., Sirin, S. & Oppedal, B. (2018). Resilience and acculturation among unaccompanied refugee minors. *International journal of behavioral development*, 42(1), 52-63. <https://doi.org/10.1177/0165025416658136>

Kirkeberg, M. I. & Lunde, H. (2019, 21. januar). Tre av fire enslige mindreårige flyktninger i arbeid eller utdanning. Hentet 2021 fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/tre-av-fire-enslige-mindrearige-flyktninger-i-arbeid-eller-utdanning>

- Kirkeberg, M. I. & Lunde, H. (2020). *Enslige mindreårige flyktninger 1996-2018 – Demografi, utdanning, arbeid og inntekt* (2020:1). Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/416335?_ts=1711597fb30
- Kohli, R. K. S. (2007). *Social work with unaccompanied asylum seeking children*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Kommune, T. (2021). Bo- og omsorgstilbud for enslige mindreårige flyktninger i Trondheim. Hentet 2. November 2021 fra <https://www.trondheim.kommune.no/tema/sosiale-tjenester/flyktninger-og-asylsokere/enslige-mindrearige-flyktninger/>
- KS. (2016). *Kommunenes håndtering av enslige mindreårige flyktninger*. FOU-prosjekt gjennomført av PWC. Oslo: KS. Hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/98372e3517aa4dbdaaba932048c6efd6/164016-rapport.pdf>
- Lauritsen, K., Berg, B. & Dalby, L. (2002). *Enslige flyktninger - kollektive utfordringer: kommunenes arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (bd. STF38 A02503). Trondheim: SINTEF, Teknologiledelse.
- Lidén, H., Eide, K., Hidle, K., Nilsen, A. C. E. & Wærdahl, R. (2013). *Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Lidén, H., Aasen, B., Seeberg, M. L. & Staver, A. B. (2020). *Fra bosetting til voksenliv – Den kommunale tjenestekjeden for enslige mindreårige flyktninger* (2020:1). Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Hentet fra <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2641091/Fra%2bbosetting%2btill%2bvoksenliv.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)*. (1999). Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/NL/lov/1999-05-21-30>

- NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora* (5. utg. utg.). Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene.
- NOU 2010: 7. (2010). *Mangfold og mestring: Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/>
- NOU 2016: 16. (2016). *Ny Barnevernslov: Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/>
- Oppedal, B., Seglem, K. B. & Jensen, L. (2009). *Avhengig og selvstendig: Enslige mindreårige flyktningers stemmer i tall og tale* (2009:11). Folkehelseinstituttet. Hentet fra <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2009-og-eldre/rapport-200911-pdf-.pdf>
- Pastoor, L. D. W. (2015). The mediational role of schools in supporting psychosocial transitions among unaccompanied young refugees upon resettlement in Norway. *International Journal of Educational Development*, 41, 245-254. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2014.10.009>
- Pastoor, L. D. W. (2017). Reconceptualising refugee education: exploring the diverse learning contexts of unaccompanied young refugees upon resettlement. *Intercultural Education*, 28(2), 143-164. <https://doi.org/10.1080/14675986.2017.1295572>
- Pastoor, L. d. W. (2020). Skolen - Et sted å lære og et sted å være. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt - Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2 utg.) (s. 208-231). Oslo: Gyldendal.
- Pastoor, L. d. W. (u.å.). Enslige mindreårige flyktninger i bosettings- og integreringsfasen – med fokus på utdannings- og skolesituasjonen (FUS). Hentet 11. januar 2022 fra <https://www.nkvts.no/prosjekt/enslige-mindrearige-flyktninger-i-bosettings-og-integreringsfasen-med-fokus-pa-utdannings-og-skolesituasjonen-fus/>
- Paulsen, V., Thorshaug, K. & Berg, B. (2010). *"Det hadde vært fint å få være med å velge" : brukerundersøkelse blant flyktninger i bofellesskap*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning AS, Avdeling for mangfold og inkludering.

- Paulsen, V., Thorshaug, K. & Berg, B. (2014). *Møter mellom innvandrere og barnevernet : kunnskapsstatus*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning, Avdeling for mangfold og inkludering.
- Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J. & Caspersen, J. (2020). *Ettervern - en god overgang til voksenlivet? : helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning, Mangfold og inkludering.
- Røkenes, O. H. (2022, april). *Flyktingers psykiske helse*. Innlegg presentert ved Bosatt – hva så? – Flyktinger, helse og integrering, Tromsø.
- Skau, G. M. (2017). *Gode fagfolk vokser : personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (5. utg. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Stang, E. G. (2020). Flyktningbarns rettsstilling. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt - Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2. utg.) (s. 85-111). Oslo: Gyldendal.
- Stanley, K. (2001). *Cold Comfort: Young separated refugees in England*. London: Save the children. Hentet fra https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/cold_comfort.pdf
- Svendsen, S. & Berg, B. (2017). *Enslige mindreårige – på vei mot voksenlivet*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, Avdeling for mangfold og inkludering. Hentet fra <https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/handle/11250/2457173>
- Svendsen, S., Berg, B., Paulsen, V., Garvik, M. & Valenta, M. (2018). *Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger* (978-82-7570-533-2). NTNU Samfunnsforskning AS.
- Svendsen, S., Thorshaug, K. & Berg, B. (2010). *Boløsninger for enslige mindreårige flyktninger : erfaringer fra to bykommuner*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, Avdeling for mangfold og innkludering.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.

Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Øien, C. (2010). *Underveis - En studie av enslige mindreårige asylsøkere* (FAFO rapport 2010:20). FAFO. Hentet fra https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/beskyttelse/underveis-en-studie-av-enslige-mindreaarige-asylsokere.pdf

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

1. Hvor lenge har du bodd i bofelleskap?
2. Hvordan syntes du det har vært å bo på bofelleskap?
3. Intervjuer forteller om seg selv
  - 3.1. Informasjon om oppgaven og deltakelse.
  - 3.2 Kan du fortelle litt om deg selv?
4. Har du et minne fra botiden din som du husker best?
5. Hva er forskjellene fra å bo i bofelleskap fra der du tidligere har vært eller bodd?
  - 5.1 Hva er de største forskjellene?
  - 5.2 Hva tenker du om forskjellene?
6. Kan du fortelle meg om en vanlig dag i bofelleskapet?
  - 6.1 Hvordan opplevde/oplever du hverdagen i bofelleskapet sammenlignet med der du tidligere har vært/bodd?
  - 6.2 Hva tenker du om disse forskjellene?
  - 6.3 Er det noe du savner i hverdagen som du hadde tidligere?
7. Kan du fortelle om fritiden her?
  - 7.1 Hvordan opplevde du fritiden sammenlignet med hvor du har bodd/vært før?
  - 7.2 Hvor mye frihet føler du at du har når du bor på bofelleskap?
  - 7.3 Føler du at du får privatliv når du bor på bofelleskap?
    - For mye/For lite?
  - 7.4 Følte du fritiden din ble styrt?
  - 7.5 Hvordan er/var privatlivet ditt på bofelleskap sammenlignet med hvordan det var før du kom til Norge?
8. Hva er forskjellene på aktiviteter du kan gjøre her sammenlignet med hvor du har vært tidligere?

→8.1 Har aktiviteter i Norge hatt noen påvirkning på om du får nye venner her?

→ Hvis Ja →Hvordan?

→ Hvis Nei → Hva føler du aktivitetene ga deg?

9. Kan du fortelle meg om hvordan du har det med venner her i Norge?

→9.1 Hvordan er venner her sammenlignet med hvordan det har vært før?

→9.2 er du sammen med andre utenfor bofelleskapet i fritiden?

→9.3 hvordan har du blitt kjent med dem?

10. Hvordan opplever du de som jobbet på bofelleskapet?

→10.1 Hvordan tror du de ser deg?

→10.2 Minner de ansatte deg om noen du har møtt før du kom til Norge?

→10.3 har du kontakt med noen av de ansatte etter du flyttet ut?

11. Hva syntes du om selve huset du bor/bodde i?

→11.1 Hvordan er/var det å bo med andre som du ikke er i slekt med?

→11.2 Hvordan føltes det for deg å bo der?

→11.3 Hvordan føles det å bo der sammenlignet med tidligere plasser du har bodd?

12. Hva er dine tanker om fremtiden etter å ha bodd på bofelleskap?

→12.1. Har det å bo på et bofelleskap endret dine tanker for fremtiden?

→12.2. Er de annerledes enn før du kom til Norge? Hvordan?

13. Har du noe du har lyst til å legge til eller si?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

Enslige mindreårige flyktninger i bofelleskap?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å *belyse hvordan det er å bo på bofelleskap for enslige mindreårige flyktninger*. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet har som formål å belyse hvordan det er å bo og jobbe på bofelleskap for enslige mindreårige flyktninger. Bakgrunnen for dette er at det er lite forskning rundt enslige mindreåriges egne erfaringer med å bo på bofelleskap. Prosjektet er ute å fange ungdommenes egne erfaringer og tanker rundt det å bo på bofelleskap. Forskningsprosjektet er en masteroppgave i barnevern ved institutt for sosialt arbeid ved NTNU

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Institutt for sosialt arbeid ved NTNU er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du blir spurt om å delta ettersom du bor eller har bodd på bofelleskap som huser enslige mindreårige flyktninger

Vi har fått din kontaktinformasjon gjennom en kontaktperson hos bofelleskapet ditt, dette forbindes også med snøballmetoden hvor man blir satt i kontakt med flere personer etter kontakt med en første person.

Hva innebærer det for deg å delta?

Om du vil delta så vil det bli gjennomført intervju. Her ønsker jeg å høre dine tanker, meninger og erfaringer rundt det å bo på bofelleskap. Dette intervjuet vil vare i ca. 30-45 minutter og vil ikke ha noen påvirkning på f.eks. din asylsøknad, boforhold eller lignende.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det vil være jeg og min veileder for masteroppgaven som har tilgang. Personopplysninger blir ikke lagret og datamaskinen er sikret med et passord og er lagret i et lukket nettverk.

I masteroppgaven vil du ikke bli gjenkjent i teksten.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31. juni 2022. Datamaterialet vil bli slettet ved prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS har vurdert og godkjent dette prosjektet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Institutt for sosialt arbeid ved Berit Berg (98291182) eller Brian Johansen, Tlf: 97499606.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Berit Berg
(Forsker/veileder)

Brian Johansen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Enslige mindreårige flyktninger i bofelleskap*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i *intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD

28.04.2022, 17:41

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

Vurdering

Referansenummer

208581

Prosjekttittel

Enslige mindreårige flyktninger i bofelleskap - miljøterapeuter og beboeres berettigheter

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosialt arbeid

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Berit Berg, berit.berg@ntnu.no, tlf: 98291182

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Brian Johansen, brianpj@stud.ntnu.no, tlf: 97499606

Prosjektperiode

15.08.2021 - 31.07.2022

Vurdering (1)

05.10.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 04.10.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

Det er obligatorisk for studenter å dele meldeskjemaet med prosjektansvarlig (veileder). Det gjøres ved å trykke på "Del prosjekt" i meldeskjemaet. Om prosjektansvarlig ikke svarer på invitasjonen innen en uke må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.07.2022.

LOVLIG GRUNNLAG FOR UTVALG 1

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/6112526e-6923-4cb4-b1fd-5e66ed9ed49c>

1/2

tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

LOVLIG GRUNNLAG FOR UTVALG 2

Prosjektet vil innhente samtykke fra foresatte til behandlingen av personopplysninger om barna. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte/foresatte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være foresattes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte og deres foresatte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert/foresatt tar kontakt om sine/barnets rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Markus Celiussen
Lykke til med prosjektet!

